

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι βιβλιοθήκες στα Δημοτικά Σχολεία της Έδεσσας. Προβληματισμοί και προσεγγίσεις μέσα από την οπτική γωνία του δασκάλου .

ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : ΠΑΥΛΟΣ ΛΙΑΖΟΣ (186/04)

ΕΠΟΠΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΓΕΩΡΓΙΑ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

**ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2008**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	5
1.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.1 Παρουσίαση του θέματος	6
1.2 Σκοπός της έρευνας	8
2.0 ΓΕΝΙΚΑ	9
2.1 Περί βιβλιοθηκών προϊδέαση...	9
2.2 Ορισμός	10
2.3 Τοποθετήσεις-Επισημάνσεις-Αναγκαιότητα ύπαρξης Σ.Β.	11
2.4 Το Manifesto της UNESCO για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες	13
2.5 Οι Σ .Β . στην Ευρώπη (ενδεικτικές αναφορές)	17
2.5.1 Το ευρωπαϊκό παράδειγμα της Δανίας	18
2.5.2 Η περίπτωση της Αγγλίας	21
2.5.3 Η περίπτωση της Γαλλίας	22
2.5.4 Η περίπτωση της Φινλανδίας	22
2.6 Οι Σ . Β . στην Ελλάδα (σύντομη ιστορική αναδρομή)	23
3.0 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	32
3.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας	32
3.2 Δείγμα έρευνας	32
3.3 Μέθοδοι έρευνας	33
3.3.1 Ποιοτική έρευνα	33
3.3.2 Η συνέντευξη ως μέσο συλλογής υλικού	34
3.3.3 Τύπος συνέντευξης	35

3.3.4 Πλεονεκτήματα/Μειονεκτήματα συνεντεύξεων	36
3.3.5 Βασικές προϋποθέσεις για μια επιτυχή συνέντευξη	38
3.4 Μέθοδος καταγραφής των στοιχείων	40
3.4.1 Μαγνητοφώνηση	40
3.5 Προβλήματα στη διεξαγωγή της έρευνας	42
3.6 Ανάλυση υλικού	44
3.6.1 Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων	44
3.6.2 Η Θεμελιωμένη Θεωρία (Grounded Theory)	45
3.6.3 Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων με τη βοήθεια ειδικού λογισμικού	49
4.0 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	51
4.1 <u>Σημερινή επικρατούσα κατάσταση</u>	51
4.1.1 Στην Ελλάδα	51
4.1.1.1 Στην πόλη της Έδεσσας	53
4.1.2 Στην Ευρώπη	56
4.2 <u>Χρησιμότητα-Ρόλος της Σ.Β.</u>	57
4.2.1 Στήριξη Ωρολογίου Προγράμματος	58
4.2.2 Καλλιέργεια Δεξιοτήτων	59
4.2.3 Επαφή του μαθητή με το βιβλίο	61
4.3 <u>Λειτουργία της Σ.Β.</u>	63
4.3.1 Είδος της Σχολικής Βιβλιοθήκης	63
4.3.2 Χρήστες της Σχολικής Βιβλιοθήκης	66
4.3.3 Ωράριο λειτουργίας της Σχολικής Βιβλιοθήκης	68
4.3.4 Στελέχωση της Σχολικής Βιβλιοθήκης	70
4.4 <u>Συλλογή της Σχολικής Βιβλιοθήκης</u>	72
4.4.1 Είδη της Συλλογής	72
4.4.2 Κριτήρια και Υπεύθυνοι επιλογής της Συλλογής	75
4.4.2.1 Κριτήρια επιλογής	75
4.4.2.2 Υπεύθυνοι επιλογής	77

4.5 <u>Χρηματοδότηση-Οικονομικοί πόροι</u>	79
5.0 <u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</u>	83
5.1 Συμπεράσματα	83
5.2 Προτάσεις	94
<u>Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</u>	98
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	99
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ</u>	104
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α- Το σχολείο Hotherskolen στο Hårlev της Δανίας	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β- Σχολική βιβλιοθήκη από σχολείο της Φινλανδίας	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ- Εσωτερικό της βιβλιοθήκης του 6 ^{ου} Δημοτικού Σχολείου Έδεσσας	107
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ- Απόψεις βιβλιοθηκών σε Δημοτικά Σχολεία της Έδεσσας	108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε- Η υποδειγματική βιβλιοθήκη του 6 ^{ου} Δημοτικού Σχολείου Έδεσσας	113
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ- Διάγραμμα θεματικών κατηγοριών	114
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ- Φόρμα-Οδηγός Συνέντευξης	115

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θέλω να ευχαριστήσω από καρδιάς την επιβλέπουσα Καθηγήτρια Κα Ζαφειρίου Γεωργία για την πολύτιμη καθοδήγηση και εποικοδομητική κριτική της καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της Πτυχιακής Εργασίας. Οι παρατηρήσεις, ο σχολιασμός και οι παρεμβάσεις της ήταν ιδιαίτερα ουσιώδεις και με διευκόλυναν στην πορεία υλοποίησης της εργασίας μου. Η συνεργασία μου μαζί της ήταν άψογη και ιδιαιτέρως παραγωγική.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους/τις Διευθυντές/Διευθύντριες των σχολικών μονάδων για την ευγενική παραχώρηση των συνεντεύξεων, παραχωρώντας πολύτιμο για αυτούς χρόνο.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

CAQDAS	(Computer Assisted Qualitative Data Analysis)
CD	(Compact Disk)
DVD	(Digital Versatile Disc)
IFLA	(International Federation of Library Associations and Institutions)
UNESCO	(United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)
Α.Ε.Π.	(Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν)
Β.Τ.	(Βιβλιοθήκη Τάξης)
Γ.Σ.Β.	(Γενική Σχολική Βιβλιοθήκη)
Γ.Σ.Δ.Β.	(Γενική Σχολική Δανειστική Βιβλιοθήκη)
Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.	(Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση")
Ε.Σ.Υ.Ε.	(Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας)
Κ.Π.Σ.	(Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης)
Κ.Σ.Β.	(Κεντρική Σχολική Βιβλιοθήκη)
Ο.Σ.Κ.	(Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων)
Σ.Ε.Λ.Δ.Ε.	(Σχολή Εκπαίδευσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης)
Σ.Β.	(Σχολική Βιβλιοθήκη)
ΥΠΕΠΘ	(Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων)

1.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Παρουσίαση του θέματος

Με την εργασία αυτή που έχει τη μορφή της έρευνας, επιχειρείται να καταγραφεί η κατάσταση που επικρατεί στα δημοτικά σχολεία της Έδεσσας, αλλά κυρίως να καταγραφούν αντιπροσωπευτικές απόψεις και προβληματισμοί για το ιδεατό πρότυπο της ύπαρξης σύγχρονης βιβλιοθήκης στο σχολείο από εκπαιδευτικούς σχολείων της πόλης.

Η έρευνα αυτή δια των αποτελεσμάτων της μπορεί-και πρέπει-να ενδιαφέρει τον εκπαιδευτικό κόσμο-και όχι μόνο-ώστε να αποτελέσει αφορμή για περαιτέρω προβληματισμό και ευαισθητοποίηση πάνω στον ευαίσθητο τομέα της αναγκαιότητας ύπαρξης οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αλλά και της Δευτεροβάθμιας. Βιβλιοθηκών, που θα δρουν συμπληρωματικά και αποτελεσματικά στην απρόσκοπτη ολοκλήρωση της διδακτικής διαδικασίας.

Η έρευνα δομείται πάνω σε πέντε γενικά θέματα που εμπεριέχουν αντίστοιχες θεματικές προσεγγίσεις, σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα :

Θέμα 1

Σημερινή επικρατούσα κατάσταση

Θέμα 2

Χρησιμότητα-Ρόλος της Σ.Β.

Θέμα 3

Λειτουργία της Σ.Β.

Θέμα 4

Συλλογή της Βιβλιοθήκης

Θέμα 5

Χρηματοδότηση-Οικονομικοί πόροι

(Βλέπε Παράρτημα Ε).

Η δομή της εργασίας είναι κατανεμημένη σε κεφάλαια. Έτσι, η εργασία δομείται ως εξής :

Κεφάλαιο 1 : **ΕΙΣΑΓΩΓΗ**, όπου επιχειρείται μια γενική προσέγγιση του θέματος της έρευνας και γίνεται αναφορά στον σκοπό αυτής της ερευνητικής προσπάθειας.

Κεφάλαιο 2: **ΓΕΝΙΚΑ**, όπου γίνεται προσέγγιση στην αναγκαιότητα ύπαρξης οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία. Επίσης, πραγματοποιείται μια σύντομη ιστορική αναδρομή για τις σχολικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα. Ακολουθούν αναφορές στην ανάπτυξη του θεσμού τόσο στα σχολεία της Ελλάδας όσο και της Ευρώπης, σύμφωνα με τις επιταγές της διακήρυξης της IFLA και της UNESCO.

Κεφάλαιο 3: **ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**, όπου περιγράφεται η μεθοδολογική πορεία της έρευνας καθώς και τα προβλήματα που προέκυψαν στη διάρκεια της διεξαγωγής της.

Κεφάλαιο 4: **ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ**, όπου παρουσιάζονται αναλυτικά και κατά θέμα τα αποτελέσματα της έρευνας.

Κεφάλαιο 5: **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**, όπου αναφέρονται τα συμπεράσματα του ερευνητή που πηγάζουν από την έρευνα που πραγματοποίησε. Ακόμη, κατατίθενται προτάσεις σχετικές με την οργάνωση, αναβάθμιση και εξέλιξη των σχολικών βιβλιοθηκών στην Ελλάδα.

Ακολουθούν **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ** που περιέχουν εικόνες από βιβλιοθήκες σχολείων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Ευρώπης και της Ελλάδας, καθώς και διαγράμματα θεματικών κατηγοριών και φόρμα συνέντευξης της παρούσας έρευνας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Το σχολείο [Hotherskolen](#) στο Hårlev της Δανίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Σχολική βιβλιοθήκη από σχολείο της Φινλανδίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Εσωτερικό της βιβλιοθήκης του 6^{ου} Δημοτικού Σχολείου Έδεσσας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Απόψεις βιβλιοθηκών σε Δημοτικά Σχολεία της Έδεσσας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

Η υποδειγματική βιβλιοθήκη του 6^{ου} Δημοτικού Σχολείου Έδεσσας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

Διάγραμμα θεματικών κατηγοριών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ

Φόρμα-Οδηγός Συνέντευξης

Οι βιβλιογραφικές αναφορές επιλέχθηκε να γίνουν με το σύστημα Harvard.

1.2 Σκοπός της έρευνας

Βασικός σκοπός αυτής της ερευνητικής προσπάθειας είναι η διερεύνηση των απόψεων, των θέσεων, των αντιλήψεων, των στάσεων και των ιδεών των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

Δηλαδή :

- Να καταγραφούν οι προβληματισμοί τους σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στον τομέα των οργανωμένων σχολικών βιβλιοθηκών τόσο σε εθνικό όσο και τοπικό επίπεδο.
- Να συλλεγούν στοιχεία που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην οικοδόμηση του ιδεατού προτύπου της σύγχρονης σχολικής βιβλιοθήκης στο σημερινό δημοτικό σχολείο.
- Να κατατεθούν προτάσεις προς την κατεύθυνση της βελτίωσης και ανάπτυξης του σημαντικού θεσμού των σχολικών βιβλιοθηκών στα σχολεία της Ελλάδας.
- Τέλος, να αποτελέσει η προσπάθεια αφορμή για περαιτέρω έρευνα.

2.0 ΓΕΝΙΚΑ

2.1 Περί βιβλιοθηκών προϊδέαση...

Οι ανάγκες βελτίωσης της πνευματικής συγκρότησης των νέων τις τελευταίες δεκαετίες και της προετοιμασίας τους να αντιμετωπίσουν τους καινοφανείς όρους της ζωής, της ένταξης και της απόδοσής τους σε έναν κόσμο προκλήσεων και ανταγωνισμών, οδήγησαν πολλές χώρες στην αναζήτηση καινούργιων μέσων προετοιμασίας. Φυσικά στράφηκαν προς την πρώτη δύναμη-την εκπαίδευση-, την οποία ενδυναμώνουν οι βιβλιοθήκες, που αποτελούν βασικό παράγοντα προόδου και συμβάλλουν δυνατά σ' αυτήν. Στα εκ βάθρων ανανεωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα που θεσπίστηκαν- αναθεώρηση παλαιών, εισαγωγή νέων- έδωσαν πρωταρχικό μέρος ευθύνης στις σχολικές, στις οποίες ανατέθηκε η συμμετοχή στο διδακτικό γίνεσθαι με συγκεκριμένες οδηγίες. Η παραδοσιακή μορφή των βιβλιοθηκών μεταβλήθηκε. Έγιναν κέντρα δράσης. Το ίδιο και οι σχολικές, που έπαψαν να είναι τόποι περιδιάβασης και ανάγνωσης χωρίς προγραμματισμό και στόχους. Διακινούν βιβλία και ποικίλο άλλο υλικό υπό ένα ελεύθερο αλλά μεθοδευμένο καθεστώς, απρόσκοπτη πρόσβαση, λειτουργία προγραμματισμένη αλλά ελεύθερη στη συνεργασία με προορισμό την παροχή γνώσης. Όπου η σχέση πελάτη-μαθητή με τον βιβλιοθηκάριο είναι αμοιβαία φιλική, αφού μεταξύ τους δε μεσολαβεί ο βαθμολογικός κατάλογος, ο οποίος επιβάλλει τις δικές του μορφές σχέσεων καθηγητή-μαθητή. Με τη διασύνδεση της βιβλιοθήκης με τη διεύρυνση του σχολικού προγράμματος η ζωή του σχολείου πήρε άλλη μορφή και η βιβλιοθήκη άλλη ζωή με σοβαρές ευθύνες (Ντελόπουλος, 2005: 9-10).

Τώρα, αν αυτό δεν έχει συμβεί ακόμη σε μερικούς τόπους, τότε κάτι εκεί δεν πάει καλά : σημάδι καθυστέρησης και (ημι-)ανάπτυξη (Ντελόπουλος, 2005: 14).

2.2 Ορισμός

Η λέξη «βιβλιοθήκη» έχει αρχαία προέλευση και στο πέρασμα του χρόνου χρησιμοποιήθηκε με διάφορες έννοιες. Άλλοτε σήμαινε «αποθήκη διοικητικών και κοινοτικών αρχείων» και άλλοτε «αποθήκη φιλολογικών και επιστημονικών έργων» (Χαραλαμπίδης, 1993: 21). Ωστόσο, η θέση των βιβλιοθηκών στην εποχή μας έχει προσλάβει μεγάλη σημασία και διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στη διάδοση των γνώσεων και γενικά στην ανύψωση του πνευματικού επιπέδου του λαού.

Με βάση τη σύγχρονη αντίληψη ο όρος «βιβλιοθήκη» εκλαμβάνεται ως «συλλογή χειρογράφων ή έντυπου υλικού, συγκεντρωμένη σ' ένα χώρο για μελέτη, έρευνα και ψυχαγωγία» (Φέσσα, 1989 : 972). Οποσδήποτε, μια σύγχρονη σχολική βιβλιοθήκη περιλαμβάνει στη συλλογή της βιβλία, χάρτες και οπτικοακουστικό υλικό (διαφάνειες, κινηματογραφικές ταινίες, video, H/Y), και γενικά συμβαδίζει με την επιστήμη της πληροφορικής. Κι όπως υποστηρίζεται «ανέκαθεν οι βιβλιοθήκες είχαν σχέση στενή με την τεχνολογία. Στην αρχή η πληροφορία αποτυπωνόταν σε πλάκες, μετά σε πάπυρο, σε χαρτί και τώρα έχει λάβει ψηφιακή μορφή» (Καπερναράκου, 2001: 69).

Οι βιβλιοθήκες, ανάλογα με το φορέα που ανήκουν και τους σκοπούς που εξυπηρετούν, διακρίνονται σε διάφορα είδη, όπως είναι οι παιδικές, σχολικές, λαϊκές, κ.ά. βιβλιοθήκες. Στην περίπτωση του σχολείου θα μπορούσαμε να ορίσουμε τη «σχολική βιβλιοθήκη» ή το «κέντρο πληροφόρησης», παρά τις όποιες εννοιολογικές δυσκολίες, ως « την οργανωμένη συλλογή βιβλίων και περιοδικών καθώς και άλλων εντύπων ή οπτικοακουστικών υλικών, που λειτουργεί στο χώρο του σχολείου για τους μαθητές ή και για τους εκπαιδευτικούς του» (Χαραμής, 1992: 4667). Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό η βιβλιοθήκη είναι αναπόσπαστο τμήμα του σχολείου, το οποίο προσφέρει : υπηρεσίες μάθησης, πληροφορίες, βιβλία και μη έντυπο υλικό σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας, έτσι ώστε να γίνουν σκεπτόμενα άτομα και αποτελεσματικοί χρήστες των πληροφοριών που προέρχονται από τα βιβλία και

άλλα μέσα. Δηλαδή είναι ζωτικό όργανο στην εκπαιδευτική διαδικασία και όχι χωριστή οντότητα απομονωμένη από το σύνολο του σχολικού προγράμματος.

Σύμφωνα με την Βικιπαίδεια (2008), **Σχολική Βιβλιοθήκη** ονομάζουμε την βιβλιοθήκη η οποία βρίσκεται και λειτουργεί μέσα σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στόχος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι η στήριξη του εκπαιδευτικού έργου των δασκάλων – καθηγητών και η βοήθεια των μαθητών στις μελέτες και τις εργασίες τους.

2.3 Τοποθετήσεις-Επισημάνσεις-Αναγκαιότητα ύπαρξης Σ.Β.

Η βιβλιοθήκη στο συγχρονισμένο σχολείο, σε εκείνο με τους ανοιχτούς ορίζοντες και το μοντέρνο εκπαιδευτικό πρόγραμμα,-όπως βέβαια και η βιβλιοθήκη του παραδοσιακού σχολείου-, είναι η καρδιά του. Είναι ένα καθοδηγητικό κέντρο, το οποίο, με την ποικιλία του υλικού και τις πολλαπλές δραστηριότητες που ο επαρκής βιβλιοθηκονόμος θα αναπτύξει, μπορεί να εμπεδώσει τη διδασκόμενη ύλη, να διευρύνει τους ορίζοντες μάθησης των παιδιών, να διευκολύνει τους διδάσκοντες και να δημιουργήσει, ακόμη, προϋποθέσεις διαμόρφωσης του σχολικού προγράμματος σε νέες βάσεις, βάσεις και ξεκινήματα προοδευτικά, επαναστατικά. «Επαναστατικά», σε σχέση βέβαια με το παρελθόν, τότε που ο ρόλος της βιβλιοθήκης ήταν περιορισμένος. Γιατί σήμερα πρόοδος και εξέλιξη σε πολλούς τεχνολογικούς τομείς-και στη βιβλιοθηκονομία-έχουν αμβλύνει το ξάφνιασμα και τη φοβία που θα προκαλούσαν σε πολλούς όροι όπως «αλλαγή», «επανάσταση»- και σε άλλους δονκιωτισμό. Οπωσδήποτε βρισκόμαστε μπροστά σε μια νέα κατάσταση. Οι λόγοι που συντέλεσαν ώστε η σχολική βιβλιοθήκη να χρειάζεται να αποκτήσει νέα φιλοσοφία και να αποτελέσει μέσα στο σχολείο ένα ισχυρό όργανο, έναν ουσιαστικό εκπαιδευτικό παράγοντα, σε βαθμό που να μη νοείται σχολείο χωρίς βιβλιοθήκη, οφείλεται βασικά στη γενική στροφή της εκπαίδευσης από τη σημασία την οποία κάποτε προσέδιδε στο σχολικό

εγχειρίδιο, προς τα πολλά και ποικίλα καινούργια μέσα που προσφέρει ο πολιτισμός στον αιώνα μας (Ντελόπουλος, 2005: 16-17).

Στο παρελθόν το δημοτικό σχολείο βασιζόταν στα σχολικά εγχειρίδια και είχε μεγάλη εξάρτηση απ' αυτά. Η αποστήθιση της διδασκόμενης ύλης ήταν η αρχή και το τέλος της γνώσης. Στις μέρες μας η επιφάνεια της εκπαίδευσης έχει αποκτήσει νέα όρια. Οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν ότι η γνώση επαυξάνεται με τη χρησιμοποίηση και την αξιοποίηση ποικιλίας μέσων. Στον διδάσκοντα η ταχύτερη και συντομότερη βοήθεια που μπορεί να του δοθεί έρχεται από τη βιβλιοθήκη του σχολείου του. Και τούτο γιατί μια σύγχρονη βιβλιοθήκη δε στεγάζει και κυκλοφορεί μόνο βιβλία, μα και άλλο υλικό περιοδικά, εφημερίδες, φυλλάδια, χάρτες, φωτογραφίες, κινηματογραφικές ταινίες, αποκόμματα φιλμ, διαφάνειες, CDs, DVDs, video και άλλα.

Έτσι, ο διδάσκων, που έχει συγκεντρωμένο υλικό κοντά του και στη διάθεσή του τέτοιο πλούσιο υλικό, κρατάει στα χέρια του σημαντικά όπλα για το δημιουργικό έργο του. Αν σε αυτή την κατάσταση προστεθεί η διαρκής και εξειδικευμένη αρωγή του υπεύθυνου βιβλιοθηκάρου, τότε αναφερόμαστε σε ένα ιδανικό πεδίο. Το ίδιο ισχύει και για τον μαθητή που τριγυρίζεται από ελκυστικούς θησαυρούς και θα ικανοποιήσει την περιέργειά του, θα ψυχαγωγηθεί και θα πολλαπλασιάσει τις γνώσεις του.

Η σχέση ανάμεσα στην εξέλιξη της ικανότητας ανάγνωσης του μαθητή και της προσφοράς έντυπου υλικού είναι πολυσήμαντη. Σταθεροποιεί τις προσκτώμενες στην τάξη γνώσεις του και τις πλουτίζει, ενώ παράλληλα εξασκεί και δυναμώνει τη φιλομάθειά του. Η τακτική αυτή μπορεί να συνεχισθεί σε όλη τη διάρκεια της διαβίωσης του μαθητή στο σχολείο. Η συνεχής επαφή του με τα βιβλία και η δίψα της ανάγνωσης, πρώτα εκείνων των βιβλίων που ικανοποιούν την περιέργειά του, θα διευκολύνει τον δάσκαλο στο έργο του της ανάπτυξης στο παιδί της ικανότητας να διαβάζει και να μαθαίνει. Μόνο που το παιδί, στη συνέχεια, θα επιζητήσει να επεκτείνει τις γνώσεις του και σε θέματα που του διδάσκονται στην τάξη. Θα αναζητήσει βιβλία που θα ικανοποιήσουν την

αναπτυσσόμενη φιλομάθειά του. Καθώς θα περιστοιχίζεται από μεγάλο αριθμό βιβλίων, θα καταδυθεί στον κόσμο της λογοτεχνίας και της τεχνολογίας. Θα πλουτίσει το λεξιλόγιό του, θα ερεθίσει τη φαντασία του και θα αναπτύξει την κρίση, την ικανότητα επιλογής, ενώ θα καλλιεργήσει το καλό του γούστο. Ως ουσιαστικός εκπαιδευτικός παράγοντας, η σχολική βιβλιοθήκη, θα πρέπει να διαθέτει κατ' αρχή πλήθος και ποικιλία υλικού χρήσιμου, τόσο στη διδασκαλία όσο και στην υποβοήθηση της εκμάθησης. Το ποικίλο αυτό υλικό-έντυπο και μη- πρέπει να είναι διαθέσιμο για σχολική χρήση και για δανεισμό στο σπίτι. Πρέπει, τέλος, να ακολουθεί έναν προσεκτικά επεξεργασμένο προγραμματισμό λειτουργίας σε αρμονικό συνδυασμό με την εκπαιδευτική πολιτική του κράτους. Εάν υπάρχουν οι παραπάνω βασικές προϋποθέσεις και αν προστεθούν σ' αυτές το καλοδιαλεγμένο υλικό, ο απλόχερος προϋπολογισμός-η καλή παιδεία στοιχίζει και στον μαθητή και στο κράτος που την προσφέρει-και το κατάλληλο εξειδικευμένο προσωπικό, τότε θα πρέπει να αναμένονται αγαθά αποτελέσματα σε βαθμό υψηλό. Τότε μόνο οι μαθητές θα μπορέσουν να αποκομίζουν περισσότερα από τη διδασκαλία στην τάξη, τότε θα απλώνουν τα όρια των γνώσεών τους και τα όρια του εαυτού τους (Ντελόπουλος, 2005: 17-19).

2.4 Το Manifesto της UNESCO για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες- UNESCO/ IFLA (School Library Manifesto)

Η UNESCO και η IFLA, ύστερα από μια σειρά δραστηριοτήτων που διεξήγαγαν το 1993, σε συνεργασία και με άλλους φορείς, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η σχολική βιβλιοθήκη θεωρείται -σε παγκόσμια κλίμακα- ουσιώδης συντελεστής για την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης καθώς και για την εδραίωση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Το 1996 ακολούθησε η έκδοση μιας διακήρυξης με σκοπό την παγκοσμιοποίηση του θεσμού των σύγχρονων σχολικών βιβλιοθηκών βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών, αναγνωρίζοντας παράλληλα τις ιδιαιτερότητες του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε χώρας. Το μανιφέστο εγκρίθηκε από την IFLA το 1998 και επικυρώθηκε

από την ολομέλεια του συμβουλίου της UNESCO το 1999. Παράλληλα, κοινοποιήθηκε σε όλα τα κράτη του κόσμου με σκοπό την παρότρυνση για σχεδιασμό και υλοποίηση της διακήρυξης.

Από την εισαγωγή της διακήρυξης διαφαίνεται με σαφήνεια η σπουδαιότητα του ρόλου της σχολικής βιβλιοθήκης: *Η Σχολική Βιβλιοθήκη παρέχει πληροφόρηση και ιδέες οι οποίες είναι θεμελιώδεις ώστε να λειτουργούν επιτυχώς στη σημερινή κοινωνία της πληροφορίας και γνώσης. Η Σχολική Βιβλιοθήκη εφοδιάζει τους μαθητές με ικανότητες δια βίου μάθησης και αναπτύσσει τη φαντασία καθιστώντας τους ικανούς ώστε να ζουν ως υπεύθυνοι πολίτες* (Κολιούσκας, 2005:17).

Η Σχολική Βιβλιοθήκη-σύμφωνα με τη διακήρυξη- έχει ως αποστολή :

- ✓ ...να προσφέρει βιβλία και άλλες πηγές που να παρέχουν τη δυνατότητα σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας να αποκτούν κριτική σκέψη και να είναι αποτελεσματικοί χρήστες της πληροφορίας σε όλες τις μορφές (formats) και τα μέσα (media).
- ✓ ...να αποτελεί σύνδεσμο σε ένα ευρύτερο δίκτυο βιβλιοθηκών και πληροφόρησης σύμφωνα με το μανιφέστο της UNESCO για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες.
- ✓ ...να παρέχει τις υπηρεσίες της ισότιμα σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας, ανεξάρτητα από την ηλικία, το γένος, τη θρησκεία, τη φυλή, την εθνικότητα, τη γλώσσα, το επαγγελματικό ή κοινωνικό προφίλ(status).
- ✓ ...να παρέχει ειδικές υπηρεσίες και υλικά σε εκείνους τους χρήστες που δεν έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις κύριες υπηρεσίες και τα υλικά μιας σχολικής βιβλιοθήκης

Ως βασικοί στόχοι της Σχολικής Βιβλιοθήκης καταγράφονται οι εξής :

- ✓ ... να υποστηρίζει και να εντείνει τους εκπαιδευτικούς στόχους όπως περιγράφονται στην αποστολή του σχολείου και σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα

- ✓ να προσφέρει τη δυνατότητα για τη δημιουργία εμπειριών που θα απορρέουν από την παραγωγή, χρήση της πληροφορίας και τη μετατροπή της σε γνώση, κατανόηση, ανάπτυξη της φαντασίας και ψυχαγωγίας
- ✓ ... να βοηθήσει τους μαθητές στην ανάπτυξη ικανοτήτων για την αξιολόγηση και χρήση της πληροφορίας, ανεξαρτήτως τύπου, μορφής ή μέσου, συμπεριλαμβανομένης και της ιδιαίτερης μνείας για τα μέσα(κανάλια/τρόποι/μέσα της επικοινωνίας μέσα στην σχολική κοινότητα)
- ✓ ... να παρέχει πρόσβαση σε τοπικές, εθνικές και παγκόσμιες πηγές πληροφόρησης και γνώσης που θα εκθέσουν τους μαθητές σε μια ποικιλία ιδεών, εμπειριών και απόψεων
- ✓ ...να οργανώνει δραστηριότητες που ενισχύουν την πολιτιστική και κοινωνική επίγνωση και ευαισθησία των μαθητών
- ✓ ... να συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς αλλά και με τη διοίκηση ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι του σχολείου
- ✓ ... να διακηρύττει την αντίληψη ότι η διανοητική ελευθερία και η πρόσβαση στην πληροφόρηση αποτελούν δύο πολύ σημαντικά στοιχεία για μια αποτελεσματική και υπεύθυνη κοινωνία πολιτών, αλλά και για τη συμμετοχή των ανθρώπων σε μια δημοκρατία
- ✓ ... να προάγει την αναγνωστικότητα, τις πηγές και τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης σε ολόκληρη τη σχολική κοινότητα αλλά και πέρα από αυτή
- ✓ ... να στοχεύει στην ανάπτυξη και την υποστήριξη της συνήθειας της ανάγνωσης στα παιδιά, τη χαρά και τη μάθηση και τη χρήση των βιβλιοθηκών για όλη την υπόλοιπη ζωή τους (Το manifesto της UNESCO για τις σχολικές βιβλιοθήκες, 2007).

Σε ότι αφορά την υποστήριξη της συνήθειας της ανάγνωσης πρέπει να πούμε ότι στην εποχή που ζούμε οι βασικές δεξιότητες που διδάσκει το σχολείο, δηλαδή γραφή και ανάγνωση είναι περισσότερο απαραίτητες παρά ποτέ. Ο σημερινός άνθρωπος, προκειμένου να επιβιώσει στις σύγχρονες κοινωνίες, έχει

ανάγκη οπωσδήποτε να διαβάζει και να κατανοεί αυτό που διαβάζει με σχετική ταχύτητα και ευχέρεια ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται σε βασικές επιταγές του συστήματος ζωής μας. Π.χ. δρόμοι και σήμανση, προϊόντα τροφής κλπ. και αν το σχολείο δίνει μέσα από την τυπική εκπαίδευση τη βάση των δεξιοτήτων αυτών η βιβλιοθήκη είναι αυτή που την ενισχύει και τη βελτιώνει. Έτσι, καταλήγουμε σήμερα να λέμε ότι η ανταγωνιστικότητα ενός ατόμου στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας έχει κατά πολύ να κάνει με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων αυτών. Στηριγμένες σε αυτή την άποψη πολλές από τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και η Βόρεια Αμερική θεωρούν ότι η ύπαρξη Βιβλιοθήκης και μάλιστα σχολικής αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας. Η διατύπωση λοιπόν αυτής της άποψης στο μανιφέστο όχι μόνο δεν είναι τυχαία αλλά είναι κομβική ως προς το θεσμικό πλαίσιο που πρέπει να οδηγηθούν οι βιβλιοθήκες. «Η Σχολική Βιβλιοθήκη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι παραπάνω στόχοι είναι πολύ σημαντικοί και βοηθούν την ανάπτυξη του εγγραμματισμού, του «πληροφοριακού αλφαριθμητισμού», της διδασκαλίας/εκμάθησης/αυτομόρφωσης και του πολιτισμού και αποτελούν τον πυρήνα των υπηρεσιών μιας σχολικής βιβλιοθήκης» (Κολιούσκας, 2005: 20).

Για να επιτευχθούν οι στόχοι που προαναφέρθηκαν προϋποτίθεται η ανάπτυξη πολιτικών και υπηρεσιών, η επιλεκτική απόκτηση πηγών, η παροχή πρόσβασης σε ενδεδειγμένες πηγές πληροφόρησης, η εξασφάλιση λειτουργικών και κατάλληλων κτιριακών και τεχνικών εγκαταστάσεων και τέλος η απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού που θα συνεργάζεται με όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας.

Τέλος, για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική λειτουργία μιας Σχολικής Βιβλιοθήκης θα πρέπει :

- ✓ ...να διαμορφωθεί τέτοια πολιτική σχετικά με τις υπηρεσίες της, ώστε να καθορίζονται οι στόχοι, οι προτεραιότητες και παράλληλα να διατηρείται η ανάλογη σχετικότητα μεταξύ των υπηρεσιών που

προσφέρει η σχολική βιβλιοθήκη και του αναλυτικού προγράμματος του σχολείου.

- ✓ ..να οργανώνεται και να λειτουργεί σύμφωνα με επαγγελματικά standards.
- ✓ ...οι παρεχόμενες υπηρεσίες να είναι προσβάσιμες από όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας.
- ✓ ...να ενθαρρύνεται η συνεργασία με το εκπαιδευτικό και το διοικητικό προσωπικό, με τους γονείς, με άλλους βιβλιοθηκονόμους και επαγγελματίες της πληροφόρησης, με ομάδες της κοινότητας αλλά και με τη διεύθυνση του σχολείου (Το manifesto της UNESCO για τις σχολικές βιβλιοθήκες , 2007).

Υλοποίηση του Μανιφέστου

Οι σημαντικές αρχές αυτού του Manifesto μπορεί να εφαρμοστούν –σε κυβερνητικό επίπεδο, δια των αντίστοιχων υπουργείων- εφόσον αναπτυχθούν ανάλογες στρατηγικές και πολιτικές, που θα προάγουν και θα αναδείξουν τη σημαντικότητα ύπαρξης Σχολικών Βιβλιοθηκών.

2.5 Οι Σ.Β. στην Ευρώπη(ενδεικτικές αναφορές)

Στην πλειοψηφία των ευρωπαϊκών χωρών- και όχι μόνο – παρουσιάζεται ένα επίπεδο όπου ο θεσμός των σχολικών βιβλιοθηκών κατέχει πρωτεύοντα ρόλο. Το εγχείρημα της ίδρυσης και στήριξης της λειτουργίας βιβλιοθηκών σε κάθε σχολική μονάδα της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης(Primary School) παίρνει «σάρκα και οστά», επειδή οφείλεται στην ύπαρξη σωστού προγραμματισμού, μεθοδικότητας, καλής οργάνωσης και σαφούς πολιτικής βούλησης που πλαισιώνει νομοθετικά και θεσμικά κάθε σχετική προσπάθεια.

2.5.1 Το ευρωπαϊκό παράδειγμα της Δανίας

Η Δανία, μια μικρή ευρωπαϊκή χώρα 5 εκατομμυρίων κατοίκων, αποτελεί, ίσως ,παράδειγμα προς μίμηση στον τομέα των οργανωμένων σχολικών βιβλιοθηκών. Στο σημερινό «Δανέζικο Δημόσιο Σχολείο» (αντίστοιχο με το δημοτικό και το γυμνάσιο στην Ελλάδα) φοιτούν περί τους 500.000 μαθητές. Στα 1700 δημόσια σχολεία, λοιπόν, λειτουργούν αντίστοιχα 1700 οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες, επειδή αποτελεί νόμο του κράτους η διάταξη που ορίζει ότι σε κάθε σχολείο(ενιαίο δημοτικό και γυμνάσιο) πρέπει να υπάρχει σχολική βιβλιοθήκη. Ο τελευταίος νόμος για τα δημόσια σχολεία τοποθετεί τη βιβλιοθήκη στο κέντρο της σχολικής ζωής. Χωρίς μια καλά οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη δεν μπορεί να διεκπεραιωθεί το μάθημα. Η βιβλιοθήκη λειτουργεί ως Παιδαγωγικό Κέντρο Εξυπηρέτησης για μαθητές και δασκάλους.

Σε αρκετές δε περιπτώσεις στεγάζεται σε ξεχωριστό δικό της κτίριο, όπως στο σχολείο Hotherskolen στο Hårlev (Esphome, 1998 : 128-132). (βλέπε Παράρτημα Α).

Στον πρωτεύοντα ρόλο που έχει η Βιβλιοθήκη στην εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας συνδράμουν θεμελιώδεις και βασικές θεσμοθετημένες αρχές που διέπουν το δανέζικο δημόσιο σχολείο :

...παρέχεται ελευθερία επιλογής μεθόδων διδασκαλίας από κάθε σχολείο. Κάθε σχολείο, κάθε δάσκαλος, μπορεί να σχεδιάζει αυτόβουλα το μάθημα και να αποφασίζει για βιβλία ή όποιο άλλο υλικό θα χρειαστεί να χρησιμοποιηθεί. Η δράση γίνεται μέσα σε ένα ευέλικτο πλαίσιο και όχι με το εκπαιδευτικό μοντέλο της αρχής του «ενός» που προεξοφλεί στερεοτυπία, απαρχαίωση και δυσκαμψία.

...το κάθε μάθημα μπορεί και πρέπει να προσαρμόζεται και ατομικά, στις ανάγκες και στην εξέλιξη του κάθε μαθητή, ο οποίος συνυπάρχει στη σχολική κοινότητα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και του

χαρακτήρα του, τις ιδιαίτερες ικανότητες και δυνατότητες που έχει και οι οποίες θα πρέπει να εξετάζονται μεμονωμένα.

...το μάθημα πρέπει να είναι διακλαδικό, διαθεματικό, όπου θα θίγονται διάφορα παρεμφερή θέματα(και μόνο αυτό το γεγονός οδηγεί στην αναζήτηση σε πηγές μέσα στο χώρο της βιβλιοθήκης).

...η χρήση του Η/Υ και οι νέες τεχνολογίες ενσωματώνονται πλήρως στην εκπαιδευτική διαδικασία, σε όλους τους γνωστικούς κλάδους.

...οι μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων πρέπει να αναπτύσσουν και να διεκπεραιώνουν στο τέλος μια σχετικά μεγάλης κλίμακας εργασία(project). Σημαντική αρωγή στην έρευνα παρέχεται από το βιβλιοθηκονόμο της βιβλιοθήκης με παράλληλη καθοδήγηση του δασκάλου.

Σε κάθε σχολείο εργάζονται ένας ή περισσότεροι βιβλιοθηκονόμοι, οι οποίοι είναι εξειδικευμένοι δάσκαλοι με μετεκπαίδευση στη βιβλιοθηκονομία, επειδή οι βιβλιοθηκονόμοι των δημόσιων βιβλιοθηκών δε θέλησαν να εργαστούν στις σχολικές βιβλιοθήκες. Ο ρόλος του σχολικού βιβλιοθηκονόμου έχει πολλές πτυχές. Πρέπει να γνωρίζει για όλα τα είδη των μέσων διδασκαλίας, τα βιβλία, τη λογοτεχνία και το ηλεκτρονικό διδακτικό υλικό, ώστε να είναι διαρκώς σε θέση να προσφέρει βοήθεια σε δασκάλους και μαθητές στην επιλογή του αναζητούμενου υλικού για κάθε δραστηριότητα ή εργασία. Ακόμη, πρέπει να είναι σε θέση να διδάξει δεξιότητες της χρήσης της βιβλιοθήκης, της χρήσης βάσεων δεδομένων, της χρήσης του εργαστηρίου της βιβλιοθήκης για τα ΜΜΕ. Να συνδράμει σε διάφορες σχολικές δραστηριότητες όπως διαλέξεις από καλεσμένους, εκθέσεις βιβλίου, πειράματα κ.ά. Είναι μέλος της επιτροπής ύλης του Δήμου, αρμόδιας για την αγορά βιβλίων και άλλων υλικών για τη βιβλιοθήκη.

Στη Δανία υπάρχουν 275 δήμοι και είναι υπεύθυνοι για τη σωστή λειτουργία των βιβλιοθηκών και για την επιδότησή τους με ορισμένο χρηματικό ποσό ύστερα από σχετική απόφαση του εκάστοτε Δημοτικού Συμβουλίου. Σε κάθε σχολείο υπάρχει Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από 10-12 άτομα,

γονείς, δασκάλους, μαθητές και τον διευθυντή, και είναι υπεύθυνο για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση του προϋπολογισμού της βιβλιοθήκης.

Τα κυριότερα σημεία που φωτογραφίζουν μια σχολική βιβλιοθήκη ενός δανέζικου δημόσιου σχολείου είναι τα παρακάτω

- ✓ ...η σχολική βιβλιοθήκη περιέχει στη συλλογή της κυρίως βιβλία αλλά και πλήθος οπτικοακουστικών μέσων
- ✓ ...παρέχεται η δυνατότητα ανάκτησης πληροφοριών και από άλλα μέσα(ηλεκτρονικά, διαδικτυακά κ.ά.)
- ✓ ...υπάρχει εργαστήριο ΜΜΕ με δυνατότητα δανεισμού μαγνητοφώνων, φωτογραφικών ψηφιακών μηχανών, DVDs, μηχανημάτων επεξεργασίας ήχου και εικόνας, κ.ά. .Εκεί οι μαθητές μπορούν στα πλαίσια διαφόρων εκπαιδευτικών εργασιών να παράγουν δικά τους έργα(μπροσούρες, εφημερίδες, διαφάνειες, βιντεοταινίες κ.ά.).
- ✓ ...παρέχεται δυνατότητα αναζήτησης σε Βάσεις Δεδομένων μέσω διαθέσιμων Η/Υ.
- ✓ ...παρέχεται λογοτεχνικό και άλλο υλικό-έντυπο και μη- σχετικά με τη δανέζικη κουλτούρα και όχι μόνο. Εδώ διαφαίνεται ο πολιτισμικός-πολιτιστικός ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης. Έτσι προετοιμάζεται το νέο, μελλοντικό αναγνωστικό κοινό και εγκαθιδρύεται η παιδεία του «διαβάζειν». Δεν είναι τυχαίο που οι σχολικές βιβλιοθήκες στη Δανία-όπου οι λαϊκές βιβλιοθήκες ανέρχονται σε 208- θεωρούνται ο προθάλαμος στη χρήση της δημόσιας βιβλιοθήκης.
- ✓ ...το υλικό των σχολικών βιβλιοθηκών είναι καταχωρημένο με μηχανογραφημένο τρόπο σε Βάση Δεδομένων και είναι ταξινομημένο και καταλογογραφημένο βάσει του ίδιου συστήματος που χρησιμοποιείται και στις δημόσιες βιβλιοθήκες(εξασφαλίζεται έτσι μια αρμονική συνέχεια στον τρόπο αναζήτησης της πληροφορίας).
- ✓ ...η βιβλιοθήκη παρέχει το μεγαλύτερο μέρος των μέσων διδασκαλίας που χρησιμοποιεί ο δάσκαλος(πρωτεύων ρόλος)

- ✓ η σχολική βιβλιοθήκη περιέχει στη συλλογή της παιδαγωγικά και ψυχολογικά βιβλία που άπτονται των ενδιαφερόντων του δασκάλου, τα οποία μπορεί να συμβουλευτεί. Ακόμη, το Υπουργείο στέλνει δημοσιεύσεις και πληροφορίες για νέες μεθόδους και ιδέες σχετικές με την οργάνωση και διεξαγωγή του μαθήματος, τις οποίες επίσης συμβουλευεται ο-διαρκώς ενήμερος- δάσκαλος.
- ✓ ...η σχολική βιβλιοθήκη, ακόμη, μπορεί να παραγγείλει πρόσθετο υλικό από το δημοτικό ή νομαρχιακό παιδαγωγικό κέντρο και να εφοδιάσει το δάσκαλο με νέο υλικό που του είναι απαραίτητο. Τα παιδαγωγικά αυτά κέντρα είναι στο πλευρό του δασκάλου και τον ενημερώνουν για την ύπαρξη νέου εκπαιδευτικού υλικού. Ακόμη, διεξάγουν σεμινάρια σε δασκάλους, παρέχουν στα σχολεία τεχνική βοήθεια σε θέματα βιβλιοθήκης κ.ά. .

Γενικά δεν νοείται οργάνωση και διεξαγωγή διδασκαλίας χωρίς την υποστήριξη της βιβλιοθήκης. Η χρήση του ενός και μοναδικού βιβλίου έχει εκλείψει σχεδόν στο εκπαιδευτικό σύστημα της Δανίας. Μερικοί αριθμοί είναι πολύ εύγλωττοι για τη λειτουργική χρήση της βιβλιοθήκης. Το 75% περίπου όλων των μαθητών προσέρχονται στη βιβλιοθήκη μία φορά την εβδομάδα. Το σύνολο των βιβλίων που δανείζουν όλες οι σχολικές βιβλιοθήκες κάθε χρόνο ανέρχεται στα 33.000.000 . Δεδομένου ότι ο μαθητικός πληθυσμός αριθμεί 500.000, ο κάθε μαθητής δανείζεται κατά μέσο όρο 66 βιβλία το χρόνο. Τα βιβλία και το άλλο υλικό που διαθέτουν συνολικά οι σχολικές βιβλιοθήκες είναι 32.000.000.

(Κολιούσκας, 2005)

2.5.2 Η περίπτωση της Αγγλίας

Στην Αγγλία οι σχολικές βιβλιοθήκες λειτουργούν με σχεδόν παρόμοιο τρόπο. Υπάρχει ο Οργανισμός Σχολικών Βιβλιοθηκών (School Library Association-SLA), ένας ανεξάρτητος μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οργανισμός που ιδρύθηκε το 1937 και συνεχώς υποστηρίζει και ενθαρρύνει οποιονδήποτε

εργάζεται στις σχολικές βιβλιοθήκες, φροντίζει για τις κατάλληλες παροχές προς τις σχολικές βιβλιοθήκες και τις υπηρεσίες τους (Αρβανίτη κ.ά. , 2002). Στην Αγγλία ο όρος «Βιβλιοθήκη» έχει αντικατασταθεί με τον όρο « Learning Media Center» (Κέντρο Μάθησης [με χρήση] Μέσων).

2.5.3 Η περίπτωση της Γαλλίας

Στη Γαλλία από το 1968, τότε που άλλαξε το εκπαιδευτικό σύστημα, η Βιβλιοθήκη ή καλύτερα το Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης(Centre de Documentation et d' Information) (Σίνα, Β. 1998) , βρίσκεται στο κέντρο του σχολείου τόσο από αρχιτεκτονική άποψη όσο και σε σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία. Υπεύθυνος είναι ο «Τεκμηριωτής», ο οποίος είναι μέλος του εκπαιδευτικού συστήματος και σχολικός σύμβουλος. Ο ρόλος που διαδραματίζει είναι πολύ βασικός. Διαχειρίζεται τον προϋπολογισμό του Κέντρου, είναι υπεύθυνος για τις παραγγελίες, σχεδιάζει προγράμματα, οργανώνει εκδηλώσεις, διδάσκει δεξιότητες χρήσης της βιβλιοθήκης κτλ. Το εκπαιδευτικό σύστημα βασίζεται στην ερευνητική εργασία των μαθητών. Κάθε σχολική μέρα οι μαθητές έχουν στη διάθεσή τους 1-2 ώρες για να επισκεφτούν τη βιβλιοθήκη και να προετοιμάσουν τα μαθήματά τους. Η Βιβλιοθήκη και σε αυτή την περίπτωση αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο λειτουργίας του γαλλικού εκπαιδευτικού συστήματος (Σακελλαρίου, 1998).

2.5.4 Η περίπτωση της Φινλανδίας

Στη Φινλανδία οι δαπάνες για την Εκπαίδευση ανέρχονται σε ποσοστό 5,2% του Α.Ε.Π. (έναντι 3,2% στην Ελλάδα). «Εκεί τα σχολεία λειτουργούν με ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας» (Μπαμπινιώτης, 2007).

Η κοινωνική και οικονομική ευημερία της Φινλανδίας βασίζεται σε ένα δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα που προάγει την ισότητα στην σχολική επίδοση, την ευημερία των μαθητών, την εκπαιδευτική καινοτομία, και την εφαρμογή της γνώσης στην καθημερινή ζωή. Ο κεντρικός πυλώνας της φινλανδικής

εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η ισότητα μεταξύ των διαφορετικών ομάδων του πληθυσμού, σε ό,τι αφορά την σχολική επίδοση. Κάθε παιδί απαιτείται να φθάσει σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο βασικών γνώσεων και ικανοτήτων/δεξιοτήτων (Πράμας, 2008).

Σε κάθε σχολική μονάδα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση υπάρχει και λειτουργεί οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη, στην οποία υπεύθυνος είναι βιβλιοθηκονόμος είτε εκπαιδευμένος δάσκαλος. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση χρηματοδοτεί και συντηρεί την ανάπτυξη και λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών. Και στην περίπτωση αυτής της χώρας η εκπαιδευτική διαδικασία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις παρεχόμενες υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης (βλέπε Παράρτημα Β).

2.6 Οι Σ.Β. στην Ελλάδα(σύντομη ιστορική αναδρομή)

Στην Ελλάδα ο θεσμός των σχολικών βιβλιοθηκών έχει τις ρίζες του στην περίοδο της τουρκοκρατίας, αφού οι πρόγονοί μας φρόντιζαν να εφοδιάζουν τα σχολεία με πλούσιες συλλογές βιβλίων κυρίως χειρογράφων. «Κατ' αυτόν τον τρόπο ιδρύθηκαν και λειτούργησαν αξιόλογες βιβλιοθήκες στην νεότερη Ελλάδα, όπως ήταν της Ζαγοράς, της Δημητσάνας, της Χίου, της Κοζάνης κ.ά.» (Κοκκίνης, 1968:254). Μετά τη σύσταση του νέου ελληνικού κράτους η ίδρυση και η λειτουργία σε κάθε δημόσιο σχολείο κατοχυρώθηκε νομοθετικά. Συγκεκριμένα το Βασιλικό Διάταγμα της 8(20) Νοεμβρίου 1835 του Όθωνα, προέβλεπε την ίδρυση βιβλιοθηκών σε κάθε δημόσιο σχολείο : « *Εις έκαστον των δημοσίων Σχολείων του Κράτους θέλει συστηθή Βιβλιοθήκη προς χρήσιν των διδασκόντων και των διδασκομένων*»...«Το Διάταγμα αυτό για τη εποχή του ήταν κυριολεκτικά πρωτοποριακό, ωστόσο για λόγους κοινωνικούς και οικονομικούς δεν έτυχε καθολικής αποδοχής» (Σαϊτης, 2001 :14). Κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα έγιναν νέες προσπάθειες αναβάθμισης του θεσμού των

σχολικών βιβλιοθηκών. Πιο συγκεκριμένα, στους Νόμους 5045/1931 και 5911/1933 και στο Β.Δ. της 15/21-1-1949 οριζόταν ότι «*Εις έκαστον σχολείον...ιδρύεται Σχολική Βιβλιοθήκη, προς χρήσιν των μαθητών του σχολείου και των εν αυτώ διδασκόντων...*», ενώ στη δεκαετία του 1970 μια νέα ρύθμιση όριζε ότι «*Αι σχολικαί βιβλιοθήκαι, υπάρχουσαι ή υπό σύστασιν, θα αξιοποιηθούν πλήρως...Η βιβλιοθήκη θα λειτουργεί ως δανειστική και δια τους καθηγητάς και δια τους μαθητάς...*», όπως αναφέρεται στην υπ' αριθμό 21326/20-2-1973 εγκύκλιο του ΥΠΕΠΘ . Και φθάνουμε στο 1985, όπου στο άρθρο 43 του μεταρρυθμιστικού νόμου 1566/85(ΦΕΚ 167, τ. Α'), για τη δομή και τη λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μεταξύ άλλων οριζόταν ότι «*..σε κάθε σχολείο...λειτουργεί Σχολική Βιβλιοθήκη για χρήση των μαθητών, του διδακτικού προσωπικού και των κατοίκων..της περιοχής του σχολείου*».

Το άρθρο τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα με την εγκύκλιο Γ1/1221/16-11-1988 του ΥΠΕΠΘ. Η εγκύκλιος αυτή αποτελεί τη βάση με την οποία λειτουργούν μέχρι σήμερα οι σχολικές βιβλιοθήκες στη χώρα μας, αφού δεν έχει υπάρξει καμιά αλλαγή στην υπάρχουσα νομοθεσία από την έκδοσή της και μετά¹. Η εγκύκλιος αυτή σκοπό έχει να ενεργοποιήσει την παράγραφο 2 του άρθρου 43 του ν.1566/85 «*Η οργάνωση και λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών, στην οποία περιλαμβάνεται και ο δανεισμός των βιβλίων, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια, καθορίζονται με αποφάσεις του σχολικού συμβουλίου...*» σχετικά με τις σχολικές βιβλιοθήκες όλων των βαθμίδων. Η εγκύκλιος αυτή αναφέρεται στη σημασία της σχολικής βιβλιοθήκης (...η Σ.Β. αναβαθμίζει ποιοτικά την εκπαίδευση, στηρίζει το αναλυτικό πρόγραμμα, διαμορφώνει πολίτες με δημοκρατικό τρόπο σκέψης και ζωής, καλλιεργεί τη φιλία μεταξύ των λαών, αναπτύσσει την κριτική και δημιουργική σκέψη και

¹ Εξάιρεση αποτελεί η υπ' αριθμό 128800/Γ7 απόφαση του ΥΠΕΠΘ που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 1784/2.12.2003

γενικά «*συμβάλλει ουσιαστικά στην πολύπλευρη καλλιέργεια και ολοκλήρωση της προσωπικότητας του νέου ανθρώπου*»), στους γενικούς και ειδικούς σκοπούς και στους στόχους της, στην οργάνωση και λειτουργία της Σ.Β.². Η εγκύκλιος καλύπτει οπωσδήποτε κάποια κενά του ν.1566/85, άρθρο 43, και εν μέρει συμβαδίζει με τις σύγχρονες προδιαγραφές, αν λάβουμε υπ' όψη ότι είχε εκδοθεί 10 χρόνια πριν κυκλοφορήσει το μανιφέστο της UNESCO για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

Παρατηρείται, όμως, η ύπαρξη ελλείψεων και απαιτείται αναθεώρηση και αναβάθμιση τόσο του ρόλου όσο και του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας της Σ.Β. Για παράδειγμα, η εγκύκλιος δεν αφήνει να εννοηθεί ότι η σχολική βιβλιοθήκη είναι αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας ούτε κάνει αναφορά στην αξιοποίηση της πληροφορίας για τη γνώση και τη μάθηση. Απουσιάζει παντελώς ως στόχος η χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών όσον αφορά στην οργάνωση αλλά και στις πηγές πληροφόρησης. Δε γίνεται αναφορά στους όρους χρηματοδότησης, κάτι που είναι ασαφές και στον ν.1566/85. Ορίζει και πάλι ως υπεύθυνους τους δασκάλους και τους γονείς, αφήνοντας μετέωρο για άλλη μια φορά το διορισμό ειδικών βιβλιοθηκονόμων.

Αντιπαραβάλλοντας τις ισχύουσες διατάξεις με όλες εκείνες που εκδόθηκαν από τη σύσταση του ελληνικού κράτους παρατηρούμε ότι μεταξύ τους υπάρχουν πολλές ομοιότητες. Η παρατήρηση αυτή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι αφ' ενός οι συντάκτες των εκάστοτε νομοσχεδίων είχαν ως πρότυπο τον προηγούμενο νόμο και αφ' ετέρου οι νομοθετικές ρυθμίσεις ήταν μάλλον έκφραση εντυπωσιασμού

² Τέσσερις είναι οι ενότητες αυτού του κεφαλαίου : 1. Η **Γενική Σχολική Δανειστική Βιβλιοθήκη**(Γ.Σ.Δ.Β.), όπου περιγράφεται η οργάνωση, ο χώρος στέγασης και η συλλογή. Γίνεται αναφορά στη συγχώνευση σ' αυτή όσων βιβλιοθηκών λειτουργούν στο σχολείο, στην ύπαρξη αναγνωστηρίου. 2. Οι **Βιβλιοθήκες Τάξεων**(Β.Τ.), που θα λειτουργούν παράλληλα με τη Γ.Σ.Δ.Β., με δικό τους κανονισμό, με βιβλία που θα προμηθεύονται είτε από τους μαθητές είτε από τη Γ.Σ.Δ.Β. 3. Η **Επιτροπή Βιβλιοθήκης**(Ε.Β.), που θα αποτελείται από δύο εκπαιδευτικούς και τρεις γονείς, με διαχειριστική ευθύνη 4. Η **Βιβλιοθήκη ως πνευματικό κέντρο**, όπου οργανώνονται διάφορες εκδηλώσεις(εκθέσεις ζωγραφικής, «φιλολογικά απογεύματα», παρουσιάσεις βιβλίων κ.ά. που μπορούν να επιτύχουν την αδιάκοπη επαφή των παιδιών με τα βιβλία-έστω και οπτική.

παρά προσπάθεια ουσιαστικής αντιμετώπισης του χρόνιου προβλήματος των σχολικών βιβλιοθηκών (Σαϊτης, 2002: 15). Η παρούσα άποψη ενισχύεται από τη δήλωση σύμφωνα με την οποία «όλα (τα νομοθετήματα) έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό υπήρξαν ανίσχυρα να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις και τις ανάγκες του καιρού, γιατί τους έλειπε ο ρεαλισμός, η λογική, η πίστη και κυρίως η βιβλιοθηκονομική συνείδηση» (Ντελόπουλος, 1989: 12) . Βέβαια υπάρχει και η άποψη κατά την οποία η νομοθετική ρύθμιση του 1985 «για το θέμα των σχολικών βιβλιοθηκών κρίνεται, σε γενικές γραμμές ικανοποιητική» (Καψάλης, 2000: 57). Όμως, πέρα από τις όποιες προσπάθειες και τις σχετικές προβλέψεις της νομοθεσίας, οι σχολικές βιβλιοθήκες, είκοσι τρία χρόνια μετά την ψήφιση του νομοθετικού πλαισίου, δε βρίσκονται στο καλύτερο δυνατό επίπεδο. Γιατί, βασικοί παράγοντες, όπως η κατάλληλη κτιριακή υποδομή³, η ύπαρξη σύγχρονου έντυπου και μη έντυπου υλικού και η εξασφάλιση εξειδικευμένου προσωπικού (Χαραμής, 1992; Price, 1999) που συνδέονται με την αποτελεσματική λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών, απουσιάζουν σε σημαντικό βαθμό από την ελληνική σχολική πραγματικότητα.

Η γενική εικόνα που παρουσιάζουν σήμερα οι σχολικές βιβλιοθήκες στα δημόσια σχολεία της δευτεροβάθμιας και κυρίως της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι απογοητευτική (Μάλλιαρης, 2004 :26).

Σε πολλά σχολεία, ιδιαίτερα σε πολλά μικρά σχολεία της υπαίθρου, δεν υπάρχουν καθόλου σχολικές βιβλιοθήκες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, που δεν αποτελούν πάντως κανόνα ούτε δικαιολογία, απουσιάζει εντελώς κάποιος κατάλληλος χώρος, ενώ ανασταλτικός παράγοντας είναι και η προσωρινότητα του προσωπικού, που ιδιαίτερα στα γυμνάσια αλλάζει κάθε χρόνο. Και το πιο δυσάρεστο είναι ότι η απουσία σχολικής βιβλιοθήκης σημειώνεται εκεί ακριβώς

³ Οι προδιαγραφές για τον σχεδιασμό των διδακτηρίων είναι οι ίδιες από το 1982, πριν δηλαδή από την ψήφιση του ν.1566/85 .Σε κάθε νέο σχολικό κτίριο προβλέπεται πάντα αίθουσα για βιβλιοθήκη, με κάθε σχετική λεπτομέρεια .

που η ύπαρξή της είναι περισσότερο αναγκαία. Και δε μιλάμε βέβαια για σχολική βιβλιοθήκη κατά τάξη, που είναι απαραίτητο να γίνει, αλλά έστω για μια γενική βιβλιοθήκη.

Σε ορισμένα σχολεία υπάρχουν κάποιες σχολικές βιβλιοθήκες, που δημιουργήθηκαν κάποτε με καλές προθέσεις, αλλά στη συνέχεια ουσιαστικά εγκαταλείφθηκαν. Έτσι, παραμελημένες σχεδόν εντελώς, παρουσιάζουν ένα θλιβερό θέαμα. Τα βιβλία τους είναι λίγα, όσα συγκεντρώθηκαν στην αρχή της δημιουργίας τους(τα περισσότερα είναι παλιά και ξεπερασμένα βοηθήματα σχολικών εγχειριδίων ή κάποια βιβλία που έστειλε κάποτε το υπουργείο) και καμιά φορά τελείως ακατάλληλα για σχολική βιβλιοθήκη ή την ηλικία των παιδιών. Δε γίνεται, επίσης, καμιά ανανέωση ή εμπλουτισμός. Ακόμη, δε λειτουργούν ως δανειστικές. Σαν να μη λειτουργούν δηλαδή καθόλου. Συνήθως τα έπιπλα αυτών των βιβλιοθηκών βρίσκονται σε κάποιον εντελώς ακατάλληλο χώρο, όπως σε κάποιο διάδρομο ή και σε χώρους όπως κάτω από τις σκάλες ή μικρές αποθήκες, σαν να μην τους είναι χρήσιμα και φρόντισαν να τα τοποθετήσουν παράμερα για να μην ενοχλούν. Ακατάλληλος και απροσπέλαστος ουσιαστικά για τους μικρούς μαθητές είναι επίσης και ο χώρος του γραφείου του διευθυντή, όπου αυτές βρίσκονται! Αυτές οι βιβλιοθήκες και οι χώροι που τις φιλοξενούν, είναι ελάχιστα ελκυστικές για τους μαθητές και δικαιολογημένα. Έτσι ουσιαστικά είναι σαν να μην υπάρχουν και η συμβολή τους στην ανάπτυξη της βιβλιοφιλίας είναι μηδενική και αποτρεπτική! Για να «ζωντανέψουν» χρειάζονται την αρωγή της Πολιτείας και την πρωτοβουλία των εκπαιδευτικών του σχολείου, που μπορούν με λίγη φαντασία και «μεράκι» να συνδράμουν προς μια σωστή και αποτελεσματική κατεύθυνση.

Σε ορισμένα παλιά σχολεία, με παράδοση, που βρίσκονται σε μεγάλα αστικά κέντρα ή σε επαρχιακές πόλεις, υπάρχουν αξιόλογες βιβλιοθήκες με πολύ σημαντικές εκδόσεις, προερχόμενες κυρίως από δωρεές. Οι βιβλιοθήκες αυτές

όμως δε λειτουργούν, και δεν μπορούν να λειτουργήσουν, ως δανειστικές, γιατί τα βιβλία τους είναι συνήθως σπάνια και έχουν συλλεκτική αξία. Για να ενεργοποιηθούν θα πρέπει να λειτουργήσει στο χώρο τους αναγνωστήριο. Τότε οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να παραπέμπουν εκεί τους μαθητές για σχετικές εργασίες και δραστηριότητες, αφού βέβαια εμπλουτιστούν με νέες εκδόσεις. Με τέτοιους τρόπους θα μπορέσουν να αξιοποιηθούν αυτές οι βιβλιοθήκες και να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της βιβλιοφιλίας μεταξύ των μαθητών. Διαφορετικά θα εξακολουθήσουν να παραμένουν απρόσιτες και να είναι βιβλιοθήκες μόνο με μουσειακή αξία και όχι λειτουργικές (Μάλλιαρης, 2004).

Δυστυχώς σε ελάχιστα μόνο σχολεία υπάρχουν βιβλιοθήκες με ποικιλία βιβλίων και σωστή οργάνωση, που λειτουργούν και ως δανειστικές (βλέπε Παράρτημα Γ). Η ύπαρξη και η λειτουργία τους οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στις φιλότιμες προσπάθειες κάποιων εκπαιδευτικών που ανήκουν στο διδακτικό προσωπικό ή είναι διευθυντές των σχολείων. Αναμφίβολα, αυτές οι ελάχιστες βιβλιοθήκες συμβάλλουν θετικά στην ανάπτυξη της βιβλιοφιλίας, όμως αφ' ενός δεν μπορούν να αντισταθμίσουν την απουσία της πολιτείας και αφ' ετέρου δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες επιταγές της διαθεματικής και επιστημονικής προσέγγισης της γνώσης σε ένα εκσυγχρονισμένο εκπαιδευτικό «γίγνεσθαι».

Όλες οι παραπάνω διαπιστώσεις, σχετικά με την κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών σήμερα, είναι βέβαια πολύ γενικές. Υπάρχει ένα μεγάλο πλήθος παραλλαγών και σχετικών καταστάσεων. Αυτό προκύπτει και από διάφορα άλλα ερευνητικά στοιχεία που φανερώνουν το σχετικό υπόβαθρο. Για παράδειγμα το 1955, το 80,7% των δημοτικών σχολείων διέθεταν σχολική βιβλιοθήκη με Μέσο Όρο βιβλίων εκπαιδευτικών και μαθητών ανά σχολείο 52&51 αντίστοιχα, ενώ το 1973 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 91,3%(το 36% των συγκεκριμένων σχολείων διέθετε περισσότερα από 100 βιβλία). Δυστυχώς

από τότε μέχρι σήμερα η ΕΣΥΕ δε δημοσίευσε στοιχεία για την ύπαρξη και λειτουργία σχολικών βιβλιοθηκών. Έρευνες σχετικές είναι μεμονωμένες και ελάχιστες. Η έρευνα που διεξήχθη σε 15 Δημοτικά σχολεία της Λαμίας από τον Β.Δ.Αναγνωστόπουλο (1989) και 37 επιμορφούμενους δασκάλους της ΣΕΛΔΕ τη σχολική χρονιά 1987-88 με σκοπό την καταγραφή και περιγραφή των σχολικών βιβλιοθηκών και των παιδικών βιβλίων που περιέχουν, τη λειτουργία τους, τον εμπλουτισμό τους κλπ. , έδειξε ότι υπάρχει στα σχολεία γενική βιβλιοθήκη όπου βρίσκονται και τα παιδικά βιβλία. Υπεύθυνος για τη λειτουργία είναι ένας εκπαιδευτικός. Οι βιβλιοθήκες λειτουργούν ως δανειστικές χωρίς καρτέλες, με τετράδιο δανεισμού. Κάθε σχολείο δανείζει κατά μέσο όρο 15-20 βιβλία την εβδομάδα. Ο εμπλουτισμός της συλλογής γίνεται από δωρεές, τη σχολική εφορεία, την τοπική αυτοδιοίκηση, τον σύλλογο γονέων και το Υπουργείο Παιδείας (Αρβανίτη κ.ά., 2002).

Μια άλλη έρευνα διεξήγαγε ο καθηγητής του πανεπιστημίου Ιωαννίνων Γ.Καψάλης το έτος 1989 για τις σχολικές βιβλιοθήκες στα Δημοτικά σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων. Κατά την έρευνα αυτή, στο σύνολο των 22 σχολείων που λειτουργούσαν εκείνη τη χρονική στιγμή στα Γιάννενα, τα 18 διέθεταν Σ.Β. αλλά κανένα από αυτά δεν είχε ιδιαίτερο χώρο για σχολική βιβλιοθήκη. Ως Σ.Β. θεωρείται μια ξύλινη ή μεταλλική προθήκη τοποθετημένη στα 8 σχολεία στο διάδρομο, στα 6 στις αίθουσες διδασκαλίας, στα 3 στο γραφείο του διευθυντή και σε ένα σχολείο σε μια αίθουσα «γενικής χρήσης». Από 100 και πάνω βιβλία διαθέτουν οι 10 απ' αυτές και η μία μόνο από τις 10 αριθμεί πάνω από 300 βιβλία. Ο εμπλουτισμός των περισσότερων σχολικών βιβλιοθηκών γίνεται με εισφορές του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων (Καψάλης, 1989).

Μια τρίτη παρόμοια έρευνα έγινε από τους Χ. Σαΐτη και Άννα Σαΐτη για τη λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών στα δημοτικά σχολεία των νομών Αιτωλοακαρνανίας και Αττικής το 2001. Από την έρευνα προέκυψε ότι οι

δραστηριότητες των σχολικών βιβλιοθηκών στα παραπάνω σχολεία δεν βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Στερούνται κατά κανόνα αναγνωστηρίου(μόνο το 4,9% επί του συνόλου διέθετε βιβλιοθήκη με αναγνωστήριο) και ελάχιστες βιβλιοθήκες στεγάζονται σε ξεχωριστή αίθουσα (ποσοστό 8,6%). Σε ένα μεγάλο ποσοστό (86,5%) οι βιβλιοθήκες τους βρίσκονται είτε στο διάδρομο είτε στο γραφείο των δασκάλων είτε στο γραφείο του διευθυντή είτε σε κάποια αίθουσα διδασκαλίας. «Ως γνωστό η θέση αυτή της βιβλιοθήκης δεν επιτρέπει σε διδάσκοντες και διδασκομένους να κάνουν άριστη χρήση των μέσων διδασκαλίας για διδακτικούς σκοπούς κι ούτε εξυπηρετεί τη γενική μόρφωση των παιδιών, αφού λόγω έλλειψης χώρου μελέτης και αναζήτησης βιβλιογραφίας (συνθετικές εργασίες) η λειτουργία της περιορίζεται μόνο στο δανεισμό βιβλίων από μαθητές» (Σαΐτης & Σαΐτη, 2001: 46) .

Οι προαναφερόμενες περιπτώσεις αντικατοπτρίζουν ως ένα μεγάλο βαθμό την επικρατούσα κατάσταση στον τομέα των σχολικών βιβλιοθηκών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. «Η ανυπαρξία αυτή των σχολικών βιβλιοθηκών δεν είναι ούτε τυχαία μήτε ασήμαντη. Σχετίζεται με τα οργανικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού μας συστήματος από τα οποία εκπηγάξει και στην αναπαραγωγή των οποίων συμβάλλει. Στην Ελλάδα σε όσες Σχολικές⁴ και Πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες ιδρύθηκαν, παρατηρείται πως ο βαθμός αξιοποίησης των προσφερόμενων υπηρεσιών είναι εξαιρετικά χαμηλός σε σύγκριση με τις αντίστοιχες επιδόσεις που σημειώνονται σε συγκρίσιμες με την Ελλάδα Δυτικές χώρες. Η κοινωνία δε φαίνεται να υπολήπτεται ιδιαίτερα τις

⁴ Αφορά στην ίδρυση 499 σχολικών βιβλιοθηκών στη δευτεροβάθμια εκπ/ση το 1999 (σε σύνολο 16.089 σχολείων σε Πρ/θμια και Δ/θμια Εκπ/ση-ποσοστό 3,1%). Έγιναν με συγχρηματοδότηση κατά 75% από Κοινοτικά κονδύλια-Β' ΕΠΕΑΕΚ. Δεν έγινε καμιά ανανέωση συλλογής. Στελεχώθηκαν από 49 βιβλιοθηκονόμους με σύμβαση ορισμένου χρόνου. Οι υπόλοιπες από εκπ/κούς της Δ/μιας εκπ/σης-επιμορφωμένους με 70 ώρες σε θέματα βιβλιοθηκονομίας. Στην Πρωτ/θμια εκπ/ση προβλεπόταν η ίδρυση πιλοτικών σχολικών βιβλιοθηκών με κονδύλια από το Γ'ΚΠΣ. Δεν ιδρύθηκε καμία. Ακόμα και σήμερα που σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση όλα τα σχολεία διαθέτουν σχολική βιβλιοθήκη, στη χώρα μας λειτουργούν 15.589 σχολεία χωρίς σχολική βιβλιοθήκη.

σχολικές και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μήτε να αναγνωρίζει ενεργά και ουσιαστικά την χρησιμότητά τους» (Σοφούλης, 2001:33).

Συμπερασματικά, στην Ευρώπη παρατηρείται ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες διατηρούν πρωτεύοντα ρόλο στη συμβολή παροχής ποιοτικής εκπαίδευσης. Δεν νοείται σχολική μονάδα-Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης-χωρίς την ύπαρξη οργανωμένης βιβλιοθήκης ενταγμένης στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου. Κάθε προσπάθεια δημιουργίας, οργάνωσης, λειτουργίας και υποστήριξης σχολικής βιβλιοθήκης πλαισιώνεται νομοθετικά και θεσμικά.

Στην Ελλάδα, οι σχολικές βιβλιοθήκες έχουν μεν θεσμοθετηθεί- όμως δεν έχουν γίνει εκείνα τα σημαντικά και αποφασιστικά βήματα για την εφαρμογή των όσων έχουν εξαγγελθεί. Στις βιβλιοθήκες των δημοτικών σχολείων και της πόλης της Έδεσσας διαφαίνεται αυτή ακριβώς η κατάσταση. Βιβλιοθήκες οργανώνονται και λειτουργούν κυρίως με προσωπική φροντίδα και ενδιαφέρον μεμονωμένων δασκάλων.

3.0 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Βασικός **σκοπός** αυτής της ερευνητικής προσπάθειας είναι η διερεύνηση των απόψεων, των θέσεων, των αντιλήψεων, των στάσεων και των ιδεών των εκπ/κών της Α/θμιας Εκπ/σης για τις σχολικές βιβλιοθήκες. Η συλλογή στοιχείων και απόψεων που θα μπορούσαν να οικοδομήσουν την ιδανική εικόνα της σύγχρονης σχολικής βιβλιοθήκης στο σημερινό δημοτικό σχολείο.

Οι επιμέρους **στόχοι** της έρευνας είναι :

1. Η καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των βιβλιοθηκών στα σχολεία του Δήμου Έδεσσας. Αναφορά και στις βιβλιοθήκες τάξης.
2. Η καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών της Α/θμιας Εκπ/σης για το ρόλο που πρέπει να διαδραματίζει η σχολική βιβλιοθήκη στο εκπ/κό σύστημα.
3. Η καταγραφή των απόψεων των εκπ/κών της Πρ/θμιας Εκπ/σης για τις χρηστικές δυνατότητες της σχολικής βιβλιοθήκης.
4. Να καταγραφεί, ποια και πόση σημασία δίνουν οι δάσκαλοι στην ύπαρξη σχολικής βιβλιοθήκης και πως μπορεί να συνδεθεί με την καθημερινή διδακτική διαδικασία.
5. Ακόμη, πώς, κατά την άποψή τους, πρέπει να λειτουργεί μια σχολική βιβλιοθήκη.
6. Επίσης, αν υπάρχει επάρκεια γνώσεων από πλευράς τους για την οργάνωση και λειτουργία μιας σχολικής βιβλιοθήκης; Απαιτείται σχετική επιμόρφωση ;
7. Τέλος, να καταγραφούν σκέψεις-προτάσεις για τη χρηματοδότηση ίδρυσης και περαιτέρω λειτουργίας των σχολικών βιβλιοθηκών.

3.2 Δείγμα έρευνας

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αφορά σε 8 Δ/ντές σχολικών μονάδων(από τις 9)-6 άνδρες και 2 γυναίκες . Ο χρόνος που απαιτήθηκε για κάθε συνέντευξη ήταν κατά μέσο όρο 35-40 λεπτά. Μετά από κάθε συνέντευξη ακολουθούσε περιήγηση στο χώρο της βιβλιοθήκης, όπου γινόταν μια πρόχειρη καταγραφή του υπάρχοντος υλικού . Οι συνεντεύξεις παραχωρούνταν στο γραφείο του διευθυντή, εκτός από δύο που παραχωρήθηκαν σε εξωτερικό χώρο η μία και στην οικία του ερωτώμενου η άλλη. Ο χρόνος των συνεντεύξεων ήταν μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου του έτους 2008.

3.3 Μέθοδοι έρευνας

Η μεθοδολογία θεωρείται καθοριστικό κεφάλαιο για την έρευνα επειδή σε αυτό αναλύεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε από τον ερευνητή για την περάτωσή της. Παρακάτω παρατίθεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα.

3.3.1 Ποιοτική έρευνα

Το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε να αναπτυχθεί είχε τα τυπικά χαρακτηριστικά της ποιοτικής (qualitative research) έρευνας. Αυτή η επιλογή έγινε λόγω της ανθρωπολογικής φύσης του διερευνώμενου θέματος αλλά και του μικρού δείγματος που θα μπορούσαμε να έχουμε στη διάθεσή μας. Ακόμη, παρεχόταν η δυνατότητα να προκύπτουν νέες ερωτήσεις είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας είτε μετά.

Η ποιοτική έρευνα είχε **επεξηγηματικό** χαρακτήρα. Αναφερόταν κυρίως στα «πώς» και «γιατί» ,προσπαθώντας να ανακαλύψει φαινόμενα και σχέσεις μεταξύ τους, αιτίες, παράγοντες που επηρεάζουν, αντιδράσεις των ανθρώπων και αποτελέσματα από τις δράσεις ανθρώπων (Ζαφειρίου, 2003).

Η ποιοτική έρευνα, ως λιγότερο δομημένη μέθοδος, ερευνά τα πράγματα στο φυσικό τους περιβάλλον (εδώ, στο σχολείο). Έτσι, η συλλογή και η ανάλυση του υλικού γίνονται ταυτόχρονα (Ζαφειρίου, 2003).

Η ποιοτική έρευνα έχει οριστεί ως εκείνη της οποίας « το ουσιώδες χαρακτηριστικό είναι ότι ενδιαφέρεται για τη συγκέντρωση ποιοτικών και όχι ποσοτικών στοιχείων δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην υποκειμενική προσέγγιση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Τα βασικά μέσα συλλογής στοιχείων είναι η παρατήρηση και η συνέντευξη » (Πιέρρος, 2000: 97).

Λόγοι που οδήγησαν στη χρήση της ποιοτικής έρευνας είναι :

A) Θα μπορούσαν να καταγραφούν οι προσωπικές απόψεις των ατόμων που εμπλέκονται άμεσα με το υπό διερεύνηση θέμα (Διευθυντές). Κάτι τέτοιο δε θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της στατιστικής και των ποσοτικών στοιχείων, ως χαρακτηριστικών της ποσοτικής έρευνας.

B) Έγινε επιλογή για ανάλυση κάποιων εννοιών και λέξεων-κλειδιών (ποιοτικά δεδομένα) και όχι αριθμών (ποσοτικά δεδομένα).

Ως τεχνική συλλογής των στοιχείων επελέγη η μέθοδος της **συνέντευξης** και ειδικότερα της **ημιδομημένης** μορφής της (Silverman, 2000).

3.3.2 Η συνέντευξη ως μέσο συλλογής υλικού

Λέγοντας «**συνέντευξη**» εννοούμε την προσωπική επαφή με το συμμετέχοντα-ερωτώμενο-με σκοπό τη διερεύνηση, κατανόηση και εις βάθος ανάλυση των απόψεών του. Είναι μια σκόπιμη συζήτηση μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων. Μπορεί δε να χρησιμοποιηθεί ως κύριο μέσο συλλογής δεδομένων που έχουν άμεση σχέση με τα αντικείμενα της έρευνας(γνώσεις, πληροφόρηση, αξίες, προτιμήσεις, στάσεις, πεποιθήσεις) για τον έλεγχο υποθέσεων ή την υπόδειξη νέων. Ακόμη, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους.

Η προσωπική συνέντευξη είναι ίσως η ποιοτική μέθοδος που χρησιμοποιείται περισσότερο εξαιτίας της ευελιξίας που προσφέρει κατά τη διεξαγωγή της, της

αμεσότητας και της εξοικείωσης που αισθάνεται το κοινό σε σχέση με αυτή και του χαμηλού της κόστους (King, 1999).

Η συνέντευξη δεν επιδέχεται ποσοτική ανάλυση και σκοπός της είναι να διερευνηθεί ένα φαινόμενο λαμβάνοντας υπόψη την οπτική του ερωτώμενου. Πρόκειται δηλαδή για μια καταγραφή της βιωματικής εμπειρίας του ερωτώμενου, καθώς και των απόψεων και αντιλήψεών του. Επιτρέπει τη σε βάθος εξερεύνηση των αιτίων και των λόγων κάποιων στάσεων και συμπεριφορών αφού εμπεριέχει τη δυναμική της συζήτησης (Ζαφειρόπουλος, 2005 :169).

Ο ερωτώμενος, στην προσωπική συνέντευξη, δεν παίζει το ρόλο του υποκειμένου, το οποίο απαντάει σε ένα σύνολο ερωτήσεων όπως γίνεται στις ποσοτικές έρευνες. Αντίθετα, τα δεδομένα της έρευνας πηγάζουν από τη συζήτηση αλλά και από τη σχέση του ερωτώμενου και του ερευνητή. Για το λόγο αυτόν ο ερευνητής δεν είναι ανεξάρτητος και αμέτοχος στο αποτέλεσμα της έρευνας.

3.3.3 Τύπος συνέντευξης

Το είδος, ο τύπος της συνέντευξης θα πρέπει να αντιστοιχεί με το αντικείμενο της έρευνας, τον/τους στόχους και την/τις μεθόδους στρατηγικής που θα έχει υιοθετηθεί.

Τα εναλλακτικά είδη της συνέντευξης εκτείνονται σε μια κλίμακα, που ονομάζεται *η συνέχεια του τυπικού* (Grebenik & Moser, 1962:16) . Στο ένα άκρο βρίσκεται η **εντελώς δομημένη** συνέντευξη, στην οποία ο συνεντευκτής συμπεριφέρεται, όσο είναι δυνατό, σα μηχανή. Αυτός, χρησιμοποιεί ένα προκαθορισμένο και τυποποιημένο «πρωτόκολλο» συνέντευξης με συγκεκριμένες ερωτήσεις τις οποίες υποβάλλει με την ίδια σειρά, χωρίς να αλλοιώνει τη διατύπωση. Μια δομημένη συνέντευξη μπορεί να έχει τη μορφή ενός ερωτηματολογίου ή ενός καταλόγου, ο οποίος συνήθως συμπληρώνεται από το συνεντευκτή κι όχι από τον ερωτώμενο. Στο άλλο άκρο βρίσκεται η

εντελώς αδόμητη ή ελεύθερη συνέντευξη, στην οποία το σχήμα καθορίζεται από καθέναν χωριστά τους ερωτώμενους. Στην αδόμητη συνέντευξη δεν υπάρχει ακριβές διάγραμμα ερωτήσεων παρά μια ανεπίσημη σειρά ερωτήσεων με μικρό έλεγχο από τον ερευνητή. Ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα να μιλήσει ελεύθερα για διάφορα γεγονότα που αφορούν το γενικό θέμα της συνέντευξης. Δεν υπάρχουν προκαθορισμένες ερωτήσεις και η δομή είναι όσο το δυνατόν πιο «χαλαρή» (Ζαφειρίου, 2003).

Σε ενδιάμεση θέση στην κλίμακα βρίσκεται ένας άλλος τύπος συνέντευξης: η **ημιδομημένη** μορφή συνέντευξης. Αυτή περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου, όπως και η δομημένη συνέντευξη αλλά ταυτόχρονα υποβάλλονται και ανοιχτές ερωτήσεις για πληρέστερη κατανόηση της απάντησης που δόθηκε με την κλειστή ερώτηση (Παπαναστασίου, 1996). Στην ημιδομημένη συνέντευξη δεν υπάρχει προκαθορισμένος αριθμός ερωτήσεων αλλά μία λίστα θεμάτων που πιθανόν να καλυφθούν στη διάρκεια της συνέντευξης. Η σειρά των ερωτήσεων διαφέρει από συνέντευξη σε συνέντευξη. Ακόμη, ανάλογα με την ανάλυση των δεδομένων, ο ερευνητής μπορεί να προσθέσει καινούργιες ερωτήσεις που δεν είχε προσχεδιάσει. Έτσι, ανακαλύπτει και κατηγοριοποιεί αυτές τις καινούργιες ερωτήσεις και τις αναλύει και επεξεργάζεται πιο εύκολα.

Οι συνεντεύξεις που έγιναν για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας είχαν ημιδομημένη μορφή επειδή ανταποκρίνονταν στον τύπο και στο θέμα της έρευνας.

3.3.4 Πλεονεκτήματα/Μειονεκτήματα συνεντεύξεων

Πλεονεκτήματα

Από τη στιγμή που κάποιος συναινέσει για τη συνέντευξη, επιτυγχάνεται υψηλή συμμετοχή στην ερευνητική προσπάθεια του συνεντευκτή. Ακόμη, εξασφαλίζεται άμεση επικοινωνία ανάμεσα στον ερευνητή και τον ερωτώμενο, σε αντίθεση με άλλη μορφή έρευνας (ερωτηματολόγιο). Επιπλέον, σε περίπτωση που ο ερωτώμενος δεν αντιλαμβάνεται κάποιες ερωτήσεις, μπορεί να

ζητήσει άμεσα αποσαφηνίσεις και να συνεχισθεί απρόσκοπτα η συνέντευξη. Ανάλογα δε με τις απαντήσεις που δίνει ο συνεντευξιαζόμενος, ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλει τη σειρά των ερωτήσεων, καθιστώντας έτσι περισσότερο ευέλικτη τη ροή της συνέντευξης και επιτρέποντάς του να κάνει και πρόσθετες ερωτήσεις σε πιθανές παρεμφερείς περιοχές ενδιαφέροντος. Ένας ικανός συνεντευκτής μπορεί να ανιχνεύσει ιδέες, πιθανές αντιδράσεις, να ερευνήσει κίνητρα και συναισθήματα, που δε θα μπορούσε ποτέ να κάνει με τα ερωτηματολόγια (Bell, 1997 :143). Επιπροσθέτως, η χρήση οπτικοακουστικών βοηθημάτων διευκολύνει την καταγραφή πολύπλοκης πληροφόρησης. Σε μια συνέντευξη μπορούν να συμμετέχουν και αναλφάβητοι, μικρά παιδιά(εφ' όσον συναινούν οι γονείς τους), και άτομα με προβλήματα στη γλωσσική έκφραση. Τέλος, σε σχέση με το ερωτηματολόγιο που στέλνεται ταχυδρομικά η συνέντευξη έχει μεγαλύτερο αριθμό απαντήσεων. Ακόμη, «η συνέντευξη επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορία σε βάθος ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τη διερεύνηση πολύπλοκων κοινωνικών διαδικασιών, συμπεριφορών, στάσεων, αξιών και αντιλήψεων» (Ιωσηφίδης, 2003: 40).

Μειονεκτήματα

Στις συνεντεύξεις πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος της προκατάληψης, περισσότερο γιατί όπως ο (Selltiz κ.ά. ,1962) σημειώνουν, «οι συνεντευκτές είναι ανθρώπινα πλάσματα κι όχι μηχανές, και η συμπεριφορά τους μπορεί να έχει επίδραση στους ερωτώμενους».

Είναι ευκολότερο ν' αναγνωρίζει κανείς την πιθανότητα ανάπτυξης προκατάληψης απ' το να τη διαγράψει ολοκληρωτικά, αφού «είναι δύσκολο ν' αποφευχθεί εντελώς η προκατάληψη, αλλά η επίγνωση του προβλήματος και ο συνεχής σταθερός αυτοέλεγχος μπορούν να βοηθήσουν» (Gavron, 1966:159). Υπάρχει φόβος παρέμβασης του συνεντευκτή στον ερωτώμενο την ώρα της συνέντευξης με λόγια ή κινήσεις του προσώπου ή του σώματος. Η παρέμβαση, οπωσδήποτε, δεν εξασφαλίζει την αντικειμενικότητα της συνέντευξης (Κορομπίλη, 1994 : 43). Ο ερευνητής, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, θα

πρέπει να παραμένει ουδέτερος στις αντιδράσεις του χωρίς να κρίνει τις απόψεις των ερωτώμενων και να τους καθοδηγεί σε έναν ορισμένο τρόπο σκέψης και προσέγγισης του υπό εξέταση θέματος. Επειδή η συνέντευξη προϋποθέτει προσωπική επαφή, η προσωπικότητα του συνεντευκτή μπορεί να επηρεάσει άμεσα και καθοριστικά την ίδια τη συνέντευξη. Οποσδήποτε οι συνεντευκτές θα πρέπει να είναι έμπειροι και να προετοιμαστούν κατάλληλα, ώστε να έχουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Επίσης, μεγάλο είναι το κόστος των συνεντεύξεων σε χρήμα (μετακινήσεις, υλικά μαγνητοφώνησης) και σε χρόνο : « Θα πρέπει να διαθέσετε ένα διάστημα περίπου δέκα ωρών για κάθε ώρα απομαγνητοφώνησης» (Bell, 1997 :50).

3.3.5 Βασικές προϋποθέσεις για μια επιτυχή συνέντευξη

Προκειμένου μια συνέντευξη-ως μέσο συλλογής υλικού- να έχει επιτυχή και αντικειμενικά αποτελέσματα πρέπει να διέπεται από ορισμένες προϋποθέσεις-κανόνες, που θα εφαρμόσει ο συνεντευκτής.

Πριν ξεκινήσει η διαδικασία των συναντήσεων, θα πρέπει να έχει εγκριθεί η έρευνα που θα γίνει από τις αρμόδιες αρχές (Διεύθυνση, Υπουργείο κ.ά.). Στην περίπτωση της παρούσας έρευνας χορηγήθηκε σχετική έγκριση από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού.

Στη συνέχεια θα πρέπει ο συνεντευκτής να επιλέξει πολύ προσεκτικά το δείγμα των ερωτώμενων. Θα πρέπει να είναι σε θέση να του εξασφαλίσει τις πληροφορίες που χρειάζεται και την προθυμία να συμμετέχει στην έρευνά του.

Θα πρέπει ο συνεντευκτής να έχει υπ' όψη του ότι οι άνθρωποι που συμφωνούν να δώσουν μια συνέντευξη αξίζουν κάποια διακριτικότητα, κι έτσι θα χρειαστεί να προσαρμοστεί με τα σχέδιά τους, όσο άβολο κι αν είναι αυτό γι' αυτόν.

Σημαντικοί παράγοντες που θα πρέπει να διευθετηθούν είναι ο χρόνος και ο τόπος που θα γίνει η κάθε συνέντευξη. Θα πρέπει να οριστεί χρόνος που να εξυπηρετεί πρώτα απ' όλα τον συνεντευξιαζόμενο.

Ως τόπος συνέντευξης συνήθως ορίζεται η οικία του συνεντευξιαζόμενου ή ο χώρος όπου εργάζεται και εν πάση περιπτώση όπου εκείνος δεν πιέζεται και αισθάνεται περισσότερο άνετα και όπου υπάρχει ησυχία ώστε να διατηρείται αμείωτο το ενδιαφέρον στη διάρκεια της συνέντευξης.

Στην αρχή θα πρέπει να γίνονται οι απαραίτητες συστάσεις και να εξηγείται ο σκοπός και οι στόχοι της έρευνας. Θα πρέπει να εξηγηθεί πώς θα αξιοποιηθούν οι πληροφορίες που θα αντληθούν από τη συνέντευξη και ότι οι αναφορές και οι απόψεις των ερωτώμενων θα είναι ανώνυμες. Επίσης, θα πρέπει να δοθεί η υπόσχεση-δέσμευση, εφ' όσον το επιθυμεί ο συνεντευξιαζόμενος, ότι θα επιτραπεί να δουν το προσχέδιο της εργασίας- αν και το κόστος και ο απαιτούμενος χρόνος μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα στη διανομή του προσχεδίου. » (Bell, 1997 :153). Παράλληλα μπορεί να επιδειχθεί κάποια συστατική επιστολή.

Ο συνεντευκτής πρέπει να προσδιορίζει κατά προσέγγιση το χρόνο που θα διαρκέσει η συνέντευξη και να τον ανακοινώνει στον ερωτώμενο. Είναι πολύ σημαντικό να μην υπερβεί τον προκαθορισμένο χρόνο, γιατί στην αντίθετη περίπτωση ο συνεντευξιαζόμενος θα εκνευριστεί εκ των υστέρων και ο συνεντευκτής θα παραβεί μια από τις ηθικές αρχές του επαγγέλματος του κοινωνικού ερευνητή, η οποία έγκειται στο ότι το πεδίο δεν πρέπει να καταστεί δυσκολότερο για τους μεταγενέστερους ερευνητές, απογοητεύοντας τους ερωτώμενους με την εντύπωση που θα τους δώσουν για τη συμμετοχή σε έρευνα (Johnson, 1984: 14-15). Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει ο συνεντευκτής στην επικοινωνία του με κάθε συνεντευξιαζόμενο της έρευνας να δημιουργεί μια φιλική και άνετη ατμόσφαιρα. Θα πρέπει να φροντίζει ώστε η συνέντευξη να παίρνει τη μορφή ευχάριστης συνομιλίας μέσα στην οποία οι ερωτήσεις υποβάλλονται και απαντώνται κατά τρόπο φυσικό. Να κάνει τον ερωτώμενο να αισθάνεται ότι είναι ισότιμος συνομιλητής και ότι μπορεί να ανταλλάξει μαζί του ιδέες και απόψεις. Πρέπει ιδιαίτερη προσοχή να καταβάλλει ο συνεντευκτής

ώστε να μην επιτρέψει να πάρει η συνέντευξη χαρακτήρα ανάκρισης (Μαντάς και Ντάνος, 1993:40).

Ο Whyte προτείνει τις παρακάτω τεχνικές συνέντευξης σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα (Whyte, 1982: 111-122) :

- 1) Επιβεβαιωτικά-ενθαρρυντικά λεκτικά σήματα ενθάρρυνσης
- 2) Αντανάκλαση των παρατηρήσεων και των σχολίων του συνεντευξιαζόμενου
- 3) Επανάληψη του τελευταίου σχολίου του συνεντευξιαζόμενου
- 4) Αναπλαισίωση- Περίληψη της άποψης του συνεντευξιαζόμενου
- 5) Εισαγωγή ενός νέου θέματος

Αξιίζει να σημειωθεί ότι για την παρούσα έρευνα λήφθηκαν υπ` όψη και εφαρμόστηκαν όλες οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις-τεχνικές στο ακέραιο για την κατά το δυνατόν αρτιότερη εξέλιξη της διαδικασίας, και υπό το «βάρος» της συναδελφικής σχέσης του γράφοντος με τους συνεντευξιαζόμενους Διευθυντές. Στα πλαίσια της συνέντευξης η συζήτηση εξελισσόταν ομαλά.

3.4 Μέθοδος καταγραφής των στοιχείων

3.4.1 Μαγνητοφώνηση

Η καταγραφή των πληροφοριών αμέσως μετά το τέλος της συνέντευξης έχει αναγνωριστεί σαν ένας από τους τρόπους ελέγχου των προκαταλήψεων και παραγωγής αξιόπιστων δεδομένων για την ανάλυση (Saunders et al.,2000:261). Δύο είναι οι βασικές μέθοδοι καταγραφής των δεδομένων κατά τη διάρκεια της συνέντευξης

Η πρώτη με τεχνικά μέσα (κασετόφωνο) και η δεύτερη με σημειώσεις. Βέβαια, μπορεί να εφαρμοστεί συνδυαστική μέθοδος και οπωσδήποτε θα είναι πιο ολοκληρωμένη. Στην παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η πρώτη μέθοδος και εμπεριείχε στοιχεία της δεύτερης.

Επιλέχθηκε, για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, συνδυαστική εφαρμογή των δύο μεθόδων με κύριο άξονα εκείνον της μαγνητοφώνησης. Έτσι, αφ' ενός

θα υπήρχε η δυνατότητα να ξανακουστούν οι απόψεις των ερωτώμενων και αφ' ετέρου-παράλληλα- θα παρεχόταν η δυνατότητα καταγραφής σύντομων σημειώσεων (Beveridge, 1993:78), όπου τις επέτρεπαν οι συνθήκες.

Τα **πλεονεκτήματα** που προσφέρει η χρήση του μαγνητοφώνου σε μια συνέντευξη μπορεί να συνοψιστούν ως εξής :

- Παρέχονται ακριβή και αμερόληπτα δεδομένα
- Μπορούμε να ακούσουμε πολλές φορές το περιεχόμενο
- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτούσιες προτάσεις και λόγια των ερωτώμενων
- Τα δεδομένα μπορούν να αποτελέσουν ένα μόνιμο ακουστικό αρχείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από άλλους ερευνητές.

Οπωσδήποτε θα πρέπει να ζητείται η άδεια του ερωτώμενου για τη χρήση του μαγνητοφώνου καθώς και να επιτρέπεται σ' αυτόν (τον ερωτώμενο) να έχει τον έλεγχο του μαγνητοφώνου δηλαδή όταν δε θέλει να ηχογραφηθούν κάποιες απαντήσεις του, να σταματάει η ηχογράφηση. Σ' εκείνη την περίπτωση θα πρέπει να κρατούνται σημειώσεις.

Στη διάρκεια της παρούσας έρευνας ζητήθηκε ξεχωριστά η άδεια από κάθε συνεντευξιαζόμενο για τη χρήση του μαγνητοφώνου, παρέχοντας τη διαβεβαίωση για την αξιόπιστη μέθοδο διαχείρισης των πληροφοριών.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να γίνεται πλήρης καταγραφή της συνέντευξης αμέσως μετά το τέλος της (απομαγνητοφώνηση). Αν δε γίνει αυτό ίσως χαθεί ή αλλοιωθεί η ακριβής φύση των εξηγήσεων που έχουν δοθεί όπως και σημαντικά στοιχεία. Υπάρχει επίσης το ενδεχόμενο να μπερδευτούν τα δεδομένα από διαφορετικές συνεντεύξεις, όταν αυτές διεξάγονται πολλές μέσα σε ένα μικρό χρονικό διάστημα και δεν συμπληρώνει τη φόρμα της καθεμιάς την κατάλληλη χρονική στιγμή.

Γι' αυτό λοιπόν ο ερευνητής θα πρέπει να αφιερώνει χρόνο στην απομαγνητοφώνηση από τη στιγμή της ολοκλήρωσης της συνομιλίας και μετά.

- Ο χρόνος που απαιτείται για τη μεταγραφή των δεδομένων που προκύπτουν από τη συνέντευξη αποτελεί και ένα από τα βασικά **μειονεκτήματα** της μεθόδου με μαγνητοφώνηση. Θα πρέπει να διατεθούν περίπου δέκα ώρες μεταγραφής και κωδικοποίησης των δεδομένων για κάθε μία ώρα απομαγνητοφώνησης.
- Ένα άλλο πρόβλημα που μπορεί να προκύψει είναι η πιθανότητα ενός τεχνικού λάθους, όπως ακούσια διαγραφή δεδομένων από λάθος χειρισμό της συσκευής.
- Επίσης, η χρήση του μαγνητοφώνου θα μπορούσε να επηρεάσει τη σχέση συνεντευκτή-συνεντευζιζόμενου. Ίσως ο ερωτώμενος στη θέα του μαγνητοφώνου νιώσει άσχημα και δεν μπορεί να εκφραστεί άνετα.

3.5 Προβλήματα στη διεξαγωγή της έρευνας

Στην αρχή, πρώτο πρόβλημα παρουσιάστηκε στην εύρεση σχετικής βιβλιογραφίας. Βρέθηκε ένα μέρος που αφορούσε γενικά στο θέμα των σχολικών βιβλιοθηκών, όμως για ερευνητικές εργασίες που να αφορούν στην υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα ανακτήθηκε ελάχιστο δείγμα. Σε μια μάλιστα περίπτωση, εκείνη που αφορούσε στην ερευνητική προσπάθεια του καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Γεωργίου Καψάλη το 1989, για τις «σχολικές βιβλιοθήκες στα δημοτικά σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων», το Ανάτυπο χρειάστηκε να το παραγγείλουμε από το βιβλιοπωλείο του Πανεπιστημίου, γιατί μόνο εκεί διατίθετο. Όσο αφορά ξένη βιβλιογραφία για έρευνα στις σχολικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα, συναντήθηκε παντελής έλλειψη. Αναφορικά με την κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Primary School) στην Ευρώπη, δε βρέθηκε σχετική βιβλιογραφία έντυπου υλικού.

Παρόμοιες δυσχέρειες παρουσιάστηκαν- όσο αφορά το ερευνητικό πεδίο στις σχολικές βιβλιοθήκες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα- και στο Διαδίκτυο. Εντοπίστηκαν άρθρα σε περιοδικά για γενικές προσεγγίσεις του

θέματος. Ξένη βιβλιογραφία για τις σχολικές βιβλιοθήκες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Primary School) στην Ευρώπη δεν εντοπίστηκε, ούτε στο Διαδίκτυο. Αρθρογραφία , όμως, βρέθηκε αρκετή. Η πρόσβαση στο περιεχόμενο ξένων ηλεκτρονικών περιοδικών με σχετική αρθρογραφία ήταν προβληματική γιατί απαιτούσε εγγραφή αντί αντιτίμου. Σε ορισμένα από αυτά έπρεπε να γίνει παραγγελία μέσω διαδανεισμού ή να παραγγελθούν από το εξωτερικό. Έγινε αναζήτηση σε απλή μηχανή (Google) στα ελληνικά. Από όσες πηγές εντοπίσαμε πήραμε ικανοποιητικές πληροφορίες. Με τη χρήση της τεχνολογίας στάθηκε δυνατό να επισκεφτούμε εικονικά βιβλιοθήκες σχολείων της Ευρώπης. Σημαντική πληροφόρηση και υλικό προσέφερε συνάδελφος δάσκαλος που επισκέφθηκε με αντιπροσωπεία του σχολείου του τις βιβλιοθήκες σχολείων της πόλεως Vassa της Φινλανδίας και της Βαρκελώνης της Ισπανίας – στα πλαίσια προγράμματος Comenius.

Στις συνεντεύξεις προέκυψαν κάποιες δυσκολίες. Για παράδειγμα, από έναν συνεντευξιαζόμενο ζητήθηκε να του αναγνωσθούν πρώτα όλες οι ερωτήσεις και μετά να τοποθετηθεί, γεγονός που αφαιρέσε αρκετό μέρος από τη «ζωντάνια» και την αμεσότητα που πρέπει να διακρίνει μια συνέντευξη-αλλά και πολύτιμο χρόνο.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιούνταν στο τέλος του ωραρίου διδασκαλίας επειδή εφ' ενός ο γράφων είναι δάσκαλος σε δημοτικό σχολείο της πόλης και αφ' ετέρου οι διευθυντές δίδασκαν τις τελευταίες ώρες, οπότε υπήρχε κούραση και πίεση χρονική (είχαν να διεκπεραιώσουν εξωτερικές δουλειές). Σε μια μάλιστα περίπτωση, χρειάστηκε να γίνει η συνέντευξη σε εξωτερικό χώρο-ύστερα από δύο αναβολές- που λόγω του αυξημένου θορύβου παρουσιάστηκαν δυσκολίες στην απομαγνητοφώνηση. Σε δύο περιπτώσεις κουδούνιζε το τηλέφωνο για τρέχουσες διευθυντικές εκκρεμότητες, οπότε διακοπτόταν η ομαλή ροή της συνέντευξης και επηρεαζόταν ελαφρώς ο ειρμός.

Έγινε μια μικρή πιλοτική έρευνα σε ένα δείγμα. Παρατηρήθηκε ότι ο ερωτώμενος- με αυξημένη κατά τα άλλα διάθεση να εκθέσει τις απόψεις του

ώστε να ευχαριστήσει τον ερευνητή (Borg, 1981) δεν έμενε στην ουσία των ερωτήσεων αλλά αναφερόταν σε άλλα συναφή πεδία, τα οποία θα απαντούνταν στην εξέλιξη της συνέντευξης. Αποτέλεσμα τούτου ήταν να μην υποβάλλεται η ανάλογη ερώτηση. Αυτό οδήγησε και στην απόφαση να αναδιοργανωθούν και να συμπυκνωθούν ερωτήσεις, καθώς και να ενταχτούν ή και να απαλειφθούν ερωτήσεις που καλύπτονταν σε άλλο θέμα-κεφάλαιο στην αρχική φόρμα συνέντευξης που είχε δομηθεί. Έτσι, δημιουργήθηκε μια νέα φόρμα συνέντευξης πιο άμεση και περισσότερο ευέλικτη στη ροή της συζήτησης.

3.6 Ανάλυση υλικού

3.6.1 Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων

Η ανάλυση ποιοτικών δεδομένων είναι μια δραστηριότητα που περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες νοηματοδότησης, κατηγοριοποίησης και θεωρητικοποίησης του ποιοτικού υλικού με στόχο την απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα, τον έλεγχο των ερευνητικών υποθέσεων ή την ερμηνεία και κατανόηση φαινομένων, διαδικασιών και συμπεριφορών (Ιωσηφίδης, 2003: 67).

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων που έχουν συλλεγεί από το ερευνητικό πεδίο αποτελεί το κρίσιμο και αποφασιστικό στάδιο από το οποίο θα προκύψει η θεωρητικοποίηση, ο έλεγχος τυχόν υποθέσεων και τα γενικά και ειδικά συμπεράσματα του ερευνητικού εγχειρήματος. Τα ποιοτικά δεδομένα είναι δυνατόν να λαμβάνουν διαφορετικές και πολλαπλές μορφές, π.χ. να παρουσιάζονται σε οπτικοακουστική μορφή, σε μορφή βίντεο, φωτογραφιών, κειμένου κλπ. Τα δεδομένα υπό μορφή κειμένου προέρχονται από μια σειρά από μεθόδους άντλησης πληροφορίας από το πεδίο και μπορεί, π.χ., να είναι συνεντεύξεις, σημειώσεις από το πεδίο (field notes), σημειώσεις από focus groups κλπ. (Ιωσηφίδης, 2003: 65).

Προϋπόθεση για την ανάλυση του ποιοτικού υλικού είναι η αποτελεσματική διαχείριση των δεδομένων (data management), που σύμφωνα με τους Huberman και Miles (1994) περιλαμβάνει τη συστηματική και συνεπή

διαδικασία της συλλογής, αποθήκευσης (storage) και ανάκτησης (retrieval) του ποιοτικού υλικού, από τις οποίες οι δύο τελευταίες αποτελούν την πιο κρίσιμη διάσταση της διαχείρισης. Ο Levine (1985) διακρίνει πέντε γενικές λειτουργίες αποθήκευσης και ανάκτησης του ποιοτικού υλικού :

- Δόμηση (formatic) ή κατηγοριοποίηση του ποιοτικού υλικού σε φακέλους ή αρχεία
- Σύνδεση των διαφορετικών κατηγοριών μεταξύ τους.
- Καταλογογράφηση (indexing), δηλ. οργάνωση και δόμηση των κωδικών του ποιοτικού υλικού σε κατηγορίες
- Αφαίρεση (abstracting), δηλ. περιλήψεις εκτεταμένων ποιοτικών δεδομένων
- Εύρεση και πρόσβαση σε τμήματα του ποιοτικού υλικού.

Όλες οι προαναφερόμενες λειτουργίες και διαδικασίες γίνονταν παραδοσιακά με φυσικό τρόπο με καρτέλες, φακέλους κλπ. Σήμερα όλο και περισσότερο γίνονται με τη βοήθεια των ηλεκτρονικών Υπολογιστών και των ειδικών λογισμικών πακέτων δεδομένων.

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων περιλαμβάνει τρεις, αλληλεξαρτώμενες διαδικασίες, σύμφωνα με τους Huberman και Miles (1994), και αυτές είναι : Ο περιορισμός των δεδομένων (data reduction), η παρουσίαση των δεδομένων (data display) και ο έλεγχος και η απόδοση του νοήματος στα δεδομένα (conclusion drawing and verification).

3.6.2 Η Θεμελιωμένη Θεωρία (Grounded Theory)

«Η Θεμελιωμένη Θεωρία είναι μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στις ποιοτικές μεθόδους κοινωνικής έρευνας που δεν αφορά μόνο στο μέρος της ανάλυσης των δεδομένων αλλά και στις επιστημολογικές προϋποθέσεις της έρευνας, στις μεθόδους παραγωγής του ποιοτικού υλικού, στη χρήση της θεωρίας και στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων» (Ιωσηφίδης & Σπυριδάκης, 2006: 212).

Η θεμελιωμένη θεωρία αφορά κυρίως σε ερευνητικά ζητήματα τα οποία είναι σχετικά «ανεξερεύνητα» και τα οποία διερευνώνται δίχως να διατυπώνονται εξαρχής συγκεκριμένες θεωρητικές υποθέσεις εργασίας που να συσχετίζουν δύο ή περισσότερα φαινόμενα ή μεταβλητές μεταξύ τους (όπως συνηθίζεται στις ποσοτικές μεθόδους). Οι θεωρητικές υποθέσεις δεν προηγούνται αλλά έπονται της εμπειρικής έρευνας, με άλλα λόγια η κατασκευή της θεωρίας βασίζεται και θεμελιώνεται στα εμπειρικά δεδομένα (Glaser & Strauss, 1967; Strauss & Corbin, 1998 ; Dey, 1993; Ιωσηφίδης, 2003).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Lacey και Luff (2001: 6), η θεμελιωμένη θεωρία :

«...είναι μια επαγωγική μέθοδος που επιτρέπει τη συστηματική παραγωγή κοινωνικής θεωρίας από τα δεδομένα. Δηλαδή οι θεωρίες είναι «θεμελιωμένες» σε αυστηρή κοινωνική έρευνα και δεν παράγονται αφηρημένα».

Στόχος της θεμελιωμένης προσέγγισης δεν είναι η επιβεβαίωση ή η διάψευση υποθέσεων στο ερευνητικό πεδίο αλλά η διατύπωση θεωρητικών προτάσεων (που για άλλα ερευνητικά εγχειρήματα να αποτελέσουν υποθέσεις) που ερμηνεύουν κοινωνικές διαδικασίες και φαινόμενα μέσα σε συγκεκριμένα χωρικά, κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια και προκύπτουν άμεσα από τα εμπειρικά δεδομένα (Bohm, 2004) . Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα ερευνητικά εγχειρήματα που υιοθετούν τη θεμελιωμένη προσέγγιση και ανεξάρτητα με τις μεθόδους συλλογής εμπειρικού υλικού που χρησιμοποιούν (συνέντευξη σε βάθος, συμμετοχική παρατήρηση κ.ά.) ξεκινούν με τη διατύπωση μιας σειράς ερευνητικών ερωτημάτων (research questions) τα οποία συνδέονται άμεσα μεταξύ τους και εξειδικεύουν τον ευρύτερο ερευνητικό στόχο ή καλύτερα αποσκοπούν στη «λύση» του εκάστοτε νοητικού γρίφου (Mason, 2003).

Αναπτύσσοντας τη θεμελιωμένη θεωρία εφαρμόζονται στρατηγικές και πρακτικές ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων τα οποία παίρνουν τη μορφή κειμένου (textual data). Αυτές οι στρατηγικές είναι κυρίως η συνεχής σύγκριση

(constant comparison) και οι διαδικασίες κωδικοποίησης των δεδομένων (coding procedures), οι οποίες στο πλαίσιο της θεμελιωμένης προσέγγισης αποκτούν κεντρική σημασία.

- Η μέθοδος της *συνεχούς σύγκρισης (constant comparison)* στοχεύει κυρίως στην παραγωγή θεωρίας (theory building) και θεωρητικών υποθέσεων και διατρέχει όλες τις φάσεις της ποιοτικής έρευνας που επηρεάζεται από τη θεμελιωμένη οπτική. (Ιωσηφίδης και Σπυριδάκης 2006 : 213).
- Η διαδικασία της *κωδικοποίησης (coding)* είναι ίσως η κεντρικότερη αναλυτική στρατηγική στο πλαίσιο της θεμελιωμένης θεωρίας διότι οδηγεί στην παραγωγή και διατύπωση θεωρητικών προτάσεων και υποθέσεων που βασίζονται στα ποιοτικά δεδομένα. Γενικά, κωδικοποίηση (coding) σημαίνει απόδοση ιδιότητας ή νοήματος στα δεδομένα και για την περίπτωση της θεμελιωμένης θεωρίας σε τμήματα των ποιοτικών δεδομένων (Ιωσηφίδης, 2003; Tesch, 1990).
- Η διαδικασία της *ανοιχτής κωδικοποίησης (open coding)* περιλαμβάνει τη λεπτομερή, και συνήθως την κατά σειρά (line by line) απόδοση ιδιοτήτων και νοήματος στα ποιοτικά δεδομένα με σκοπό τη σταδιακή κατηγοριοποίησή τους. Ο κάθε κωδικός είναι στην ουσία ένα «αναλυτικό εργαλείο» τμηματοποίησης των ποιοτικών δεδομένων ανά θεματικές περιοχές οι οποίες αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες κατηγορίες.
- Η διαδικασία της *κωδικοποίησης άξονα (axial coding)* περιλαμβάνει κυρίως τη συσχέτιση των κατηγοριών με τις υποκατηγορίες τους. Οι υποκατηγορίες αποτελούν στην ουσία τις ειδικές διαστάσεις των γενικών κατηγοριών, ο εντοπισμός των οποίων είναι απαραίτητος για τη σταδιακή κατασκευή και δόμηση της θεωρίας.
- Η *επιλεκτική κωδικοποίηση (selecting coding)* οπότε τα δεδομένα μετατρέπονται σταδιακά σε θεωρητικές προτάσεις μέσα από τον

- εντοπισμό της κεντρικής κατηγορίας που αποτελεί μια θεωρητική κατασκευή η οποία συμβάλλει στην ερμηνεία του νοητικού γρίφου της έρευνας απαντώντας ικανοποιητικά στα ερευνητικά ερωτήματα (Ιωσηφίδης και Σπυριδάκης 2006 : 214).

Στην παρούσα έρευνα για την ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων εφαρμόστηκε η στρατηγική της ανοιχτής κωδικοποίησης και της κωδικοποίησης άξονα.

Η θεμελιωμένη θεωρία, ως μέθοδος, εμπεριέχει κάποιες αδυναμίες που σχετίζονται κυρίως με τον σχετικό περιορισμό της «δημιουργικότητας» του ερευνητή και αναλυτή των δεδομένων, με τη συχνή απομάκρυνση από το συνολικό πλαίσιο των δεδομένων λόγω της λεπτομερούς τμηματοποίησης του υλικού, με τις δυσκολίες μη επιρροής από προϋπάρχοντα θεωρητικά πλαίσια και με τη μη ύπαρξη σαφών και συγκεκριμένων κανόνων και «συνταγών» για τις πολύπλοκες διαδικασίες κωδικοποίησης των δεδομένων (Bohm, 2004).

Παρ' όλα αυτά, τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής της θεμελιωμένης θεωρίας στην ποιοτική έρευνα είναι σημαντικά και μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω (Corbin & Strauss, 1990; Gliner, 1994; Strauss & Corbin, 1998) :

- Η θεμελιωμένη θεωρία ενδείκνυται σε περιπτώσεις ζητημάτων, η διερεύνηση των οποίων είναι σε εμβρυακό επίπεδο ή είναι ελλιπής ή παρουσιάζει κενά.
- Η θεμελίωση θεωρητικών προτάσεων στα δεδομένα είναι δυνατόν να οδηγήσει στη δόμηση υποθέσεων που να είναι ελέγξιμες σε παρόμοιες περιπτώσεις με ποσοτικό, ποιοτικό ή πολυμεθοδολογικό τρόπο.
- Στο βαθμό που η παραγόμενη θεωρία είναι πραγματικά θεμελιωμένη στα δεδομένα, αυξάνεται η αξιοπιστία και η εγκυρότητα της ποιοτικής έρευνας.
- Στο πλαίσιο της θεμελιωμένης θεωρίας ενδυναμώνεται σημαντικά η ερευνητική και αναλυτική διαφάνεια (transparency) καθώς είναι δυνατόν

να ελεγχθούν οι διαδικασίες παραγωγής θεωρητικών και ερμηνευτικών συμπερασμάτων και ο βαθμός αντιστοίχισής τους στα πρωτογενή εμπειρικά δεδομένα.

3.6.3 Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων με τη βοήθεια ειδικού λογισμικού

Η ανάπτυξη της ποιοτικής έρευνας κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η εφαρμογή πολλών και νέων μεθοδολογιών άντλησης ποιοτικής κοινωνικής γνώσης και δεδομένων και η επέκταση της εφαρμογής πολυμεθοδολογικών ερευνητικών προγραμμάτων και προσεγγίσεων, καθώς και η ραγδαία αύξηση του όγκου, της πολλαπλότητας και της πολυπλοκότητας του ποιοτικού υλικού οδήγησαν στην ανάπτυξη γενικών και περισσότερο εξειδικευμένων προγραμμάτων Η/Υ και Λογισμικών Πακέτων για την επεξεργασία και την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων (Computer Assisted Qualitative Data Analysis-CAQDAS) (Ιωσηφίδης, 2002). Συναντούμε πολλά είδη λογισμικού για την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Έτσι υπάρχουν οι παλαιότερες μορφές λογισμικού (τα λεγόμενα text retrievers) αλλά η κατά κάποιο τρόπο «ανώτερη» κατηγορία, (οι “theory builders”), στην οποία τα λογισμικά κατασκευάζουν μία θεωρία ή ακόμα τυπώνουν σε χαρτί κάποιους νοητικούς χάρτες, σύμφωνα με τις οδηγίες και τους κωδικούς που έχει αποφασίσει ο ερευνητής. Οι κωδικοί δεν είναι τίποτα άλλο από ιδέες, γενικεύσεις ή ακόμα φράσεις-κλειδιά μέσα από το ίδιο το προς ανάλυση «κείμενο». Λέγοντας στα πακέτα τελευταίας γενιάς «κείμενο» τόσο το κείμενο αυτό καθ’ αυτό (δηλαδή η καταγραφή των συνεντεύξεων των σημειώσεων του ερευνητή κλπ.) αλλά και τα αρχεία ήχου, εικόνας, καθώς και διαδικτυακοί τόποι και αρχεία Υπερκειμένου. Μερικά από τα πιο ισχυρά και διαδεδομένα λογισμικά πακέτα στην κατηγορία των theory builders είναι τα *Atlas/ti*, το *Nvivo* (www.gsv.com.au), το *Ethnographer*, και το *Observer* (www.noldus.com), το *Nud*Ist* κλπ. Μερικά από τα πακέτα αυτά, εκτός από

εργαλεία ανάλυσης δεδομένων, είναι και εργαλεία συλλογής δεδομένων, αφού διαθέτουν διαδικασίες καταγραφής και αποθήκευσης αρχείων πολλών μορφών. Η χρήση τέτοιων πακέτων έχει εγείρει προβληματισμό ανάμεσα στους ερευνητές, κυρίως διότι υπάρχει θεωρητικά πίεση από κυβερνητικές οργανώσεις και εμπορικούς οίκους και εκδότες ώστε να θεωρείται «καλή» ποιοτική έρευνα, μόνο αυτή η οποία έχει βασιστεί στο ειδικό λογισμικό. Κάτι τέτοιο, κατά τη γνώμη μερικών, δημιουργεί σχέσεις εξάρτησης και περιορίζει τη δυνατότητα κριτικής και αμφισβήτησης (Εργαστήριο Πειραματικής Παιδαγωγικής, 2006).

Στην περίπτωση της παρούσας έρευνας εφαρμόστηκε το λογισμικό του

προγράμματος ATLAS.ti Version 5.5 : ATLAS.ti

Το συγκεκριμένο λογισμικό πακέτο αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την ποιοτική ανάλυση μεγάλων κειμένων, γραφικών, ακουστικών και βιντεοσκοπημένων δεδομένων. Διαθέτει μια μεγάλη ποικιλία εργαλείων για την επίτευξη των στόχων που συνδέονται με τη συστηματική προσέγγιση μη δομημένων στοιχείων, όπως για παράδειγμα στοιχεία που δεν μπορούν να αναλυθούν με τυπικές στατιστικές αναλύσεις. Κατά τη διάρκεια μιας τέτοιας ποιοτικής ανάλυσης, το Atlas.ti βοηθάει στη διερεύνηση πολυσύνθετων φαινομένων που «κρύβονται» στα δεδομένα. Ακόμη, το Atlas.ti προσφέρει ένα ισχυρό και διαισθητικό περιβάλλον που εστιάζει στην ανάλυση του υλικού, προσφέροντας εργαλεία για την εξαγωγή, σύγκριση, εξερεύνηση και συγκέντρωση σημαντικών αποσπασμάτων από μεγάλες ποσότητες δεδομένων με δημιουργικό, ευέλικτο και συστηματικό τρόπο (<http://www.atlasti.com/>). Επίσης, παρέχει διαρκή διαδικτυακή υποστήριξη για τυχόντα προβλήματα που προκύψουν στη διεύθυνση <http://support.atlasti.com/>. Η ενημέρωση της σχετικής με το πρόγραμμα ιστοσελίδας είναι επαρκής και τακτικότατη.

4.0 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1 Σημερινή επικρατούσα κατάσταση

Στην πρώτη βασική θεματική ενότητα οι ερωτήσεις αφορούν στη σημερινή κατάσταση που επικρατεί στον τομέα των οργανωμένων σχολικών βιβλιοθηκών τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη.

4.1.1 Στην Ελλάδα

Οι αναφορές των εκπαιδευτικών σε ό,τι αφορά την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο θεσμός των σχολικών βιβλιοθηκών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση ήταν –σχεδόν σε απόλυτο βαθμό–πολύ αρνητικές. Συγκεκριμένα, στην ερώτηση **«Ποια, πιστεύετε, είναι η σημερινή επικρατούσα κατάσταση στο χώρο των σχολικών βιβλιοθηκών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, γενικά στην Ελλάδα;»**, οι ερωτώμενοι ανεπιφύλακτα δήλωναν πως δεν είναι αυτή που θα έπρεπε να είναι, ότι είναι στοιχειώδης, πενιχρή, προβληματική, χωρίς να υπάρχει τίποτα οργανωμένο και κεντρικά κατευθυνόμενο ώστε να εντάσσει τη σχολική βιβλιοθήκη στη σχολική πράξη και το αντίθετο.

Εκπαιδευτικός, έλεγε :

«...Δεν είναι αυτή που πρέπει να είναι ή όπως την οραματίζονται οι εκπαιδευτικοί. Σε πολύ λίγα σχολεία υπάρχουν βιβλιοθήκες, και όπου υπάρχουν λειτουργούν μόνο με πρωτοβουλία των δασκάλων και των διευθυντών» (συνέντευξη, 01).

Οι ερωτώμενοι υποστήριζαν πως όπου υπάρχουν, δεν είναι οργανωμένες, έχουν παλαιές συλλογές και κυρίως δε βρίσκονται σε ξεχωριστή αίθουσα.

Αναφέρει χαρακτηριστικά Εκπαιδευτικός :

«Ακούστε. Κατ` αρχήν σε όσα σχολεία έχω πάει διαπίστωσα ότι δεν είναι οργανωμένες. Αν και υπάρχουν κάπου αρκετά βιβλία. Χώρος ξεχωριστός δεν υπάρχει» (συνέντευξη, 08).

Όχι μόνο οργανωμένες δεν είναι οι σχολικές βιβλιοθήκες αλλά και οι στοιχειώδεις δεν λειτουργούν, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει άλλος Εκπαιδευτικός :

«Υπάρχουν στοιχειώδεις σχολικές βιβλιοθήκες, όμως δε λειτουργούν. Υπάρχουν λίγα και παλιά, απηρχαιωμένα βιβλία» (συνέντευξη, 05).

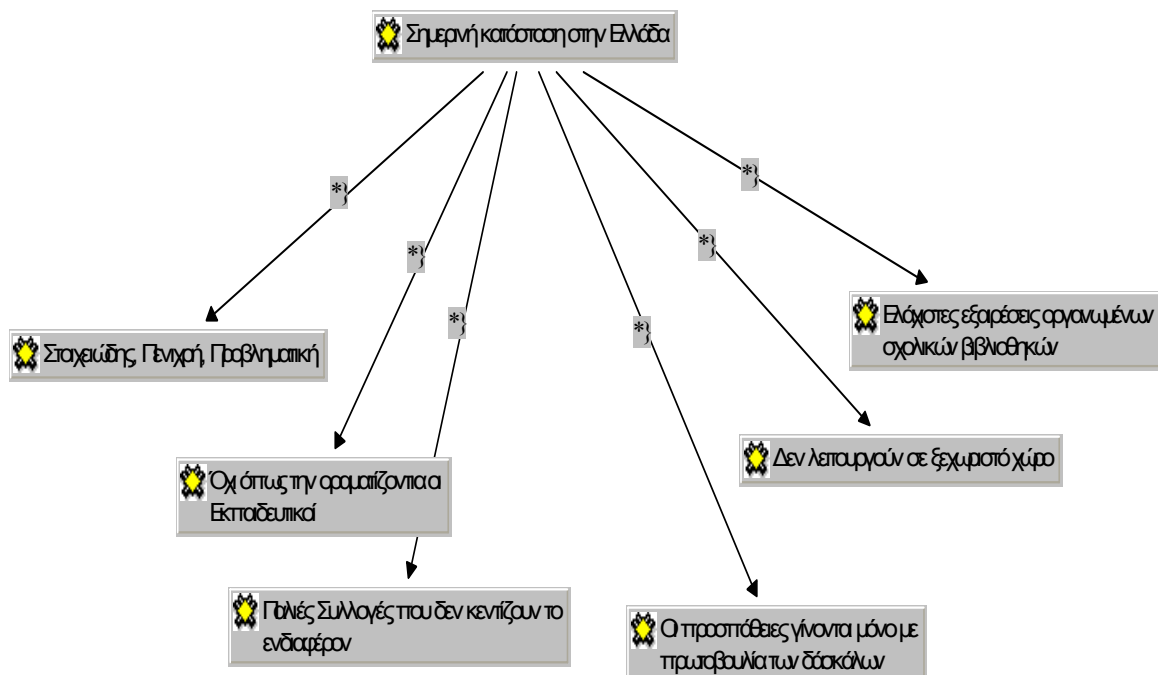
Δεν απέκρυψε την απαισιοδοξία της η Εκπαιδευτικός 5 που υποστήριξε :

«Πιστεύω ότι ούτε σε μια δεκαετία δε θα δούμε κάποιες αλλαγές στο θέμα αυτό στην Ελλάδα» (συνέντευξη, 05).

Στην ύπαρξη ελάχιστων Σ.Β. που λειτουργούν στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αναφέρθηκε και άλλος Εκπαιδευτικός :

« Δεν έχω στοιχεία για όλη την Ελλάδα, αλλά εάν κρίνω από την πόλη της Έδεσσας όπου ζω, διαπιστώνω ότι η κατάσταση δεν είναι καθόλου καλή. Η πόλη έχει 9 δημοτικά σχολεία και επίσημα σε ένα μόνο απ' αυτά- στο 6^ο δημοτικό – λειτουργεί οργανωμένη βιβλιοθήκη» (συνέντευξη, 07).

Συνοπτικά δίνεται με μορφή σχεδιαγράμματος η καταγραμμένη σημερινή κατάσταση σχετικά με τις σχολικές βιβλιοθήκες στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, με βάση τις απαντήσεις του δείγματος.

Σχήμα 4.1 Οι Σ.Β. στην Ελλάδα (Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση)

4.1.1.1 Στην πόλη της Έδεσσας

Στην ερώτηση « Λειτουργεί οργανωμένη βιβλιοθήκη στο σχολείο σας ; Με ποιον τρόπο;» οι αρνητικές απαντήσεις ήταν και οι οκτώ. Υποστήριξαν πως :

«...η συλλογή είναι πολύ παλιά και δεν προσελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών» (συνέντευξη, 03).

«...όσα βιβλία υπάρχουν βρίσκονται σε ένα μεταλλικό φοριαμό με τζάμια στο γραφείο του Διευθυντή που είναι κοινό με των δασκάλων. Τα βιβλία αυτά είναι κατηγοριοποιημένα κατά θέμα και ορίζεται κάθε χρόνο ένας περισσότερο ευαίσθητοποιημένος δάσκαλος ως υπεύθυνος» (συνέντευξη, 06).

Άλλος Εκπαιδευτικός υποστηρίζει ότι στη σχολική του μονάδα ..

«...υπάρχει σταθερά ένας ξύλινος φοριαμός σε μια αίθουσα διδασκαλίας με μια συλλογή 70-80 βιβλίων σχετικά νέων εκδόσεων. Ο εκάστοτε δάσκαλος που διδάσκει σε αυτή την αίθουσα, ορίζεται υπεύθυνος της σχολικής βιβλιοθήκης. Από εκεί δανείζονται βιβλία μαθητές και άλλων τάξεων» (συνέντευξη, 01).

Ένας Εκπαιδευτικός λέει πως

«...υπάρχει μια πολύ μικρή αίθουσα (περίπου δεκαπέντε τ.μ.) στο σχολείο μας(12/θέσιο) και όλα τα βιβλία-περίπου 90- είναι τοποθετημένα σε έναν μεταλλικό φοριαμό χωρίς τζάμια. Οι μαθητές επιλέγουν τα βιβλία που θέλουν βλέποντας τις φωτοτυπίες(ασπρόμαυρες!) των εξώφυλλων που εκτίθενται σε προθήκη έξω από την αίθουσα της βιβλιοθήκης. Ο δανεισμός διεξάγεται από μαθητές της ΣΤ'τάξης»

(συνέντευξη, 04).

Εκπαιδευτικός λέει ότι

«...στο σχολείο μας υπάρχουν βιβλία, τα περισσότερα παλιών εκδόσεων και παρωχημένης θεματολογίας. Είναι καταναμημένα κατά θέμα-ιστορικά, λογοτεχνικά, κ.ά. Βρίσκονται σε δύο φοριαμούς σε έναν σκοτεινό διάδρομο που οδηγεί σε αποθήκες. Η συλλογή, φαίνεται, δεν προσελκύει το ενδιαφέρον των παιδιών» (συνέντευξη, 05).

Η θέση άλλου Εκπαιδευτικού προσεγγίζει την άποψη πως πρέπει πάση θυσία να οργανώνουμε βιβλιοθήκες στα σχολεία μας, γιατί τις έχουμε ανάγκη στην προσπάθειά μας να προσφέρουμε καλύτερη παιδεία.

«Στο σχολείο μας έχουμε αρκετά βιβλία- δεν ξέρω τον ακριβή αριθμό. Γνωρίζω και βλέπω, όμως, τη χαρά στα πρόσωπα των παιδιών όταν ξεφυλλίζουν τα βιβλία εκείνα

που αντιστοιχούν στην ηλικία τους και που τους ελκύουν το ενδιαφέρον. Τα βιβλία βρίσκονται σε φοριαμό σε κεντρική θέση του κτιρίου» (συνέντευξη, 02).

Δύο Εκπαιδευτικοί υποστήριξαν πως ανανεώνουν τη συλλογή των υποτυπωδών βιβλιοθηκών τους είτε με αγορές βιβλίων από το δικό τους προϋπολογισμό είτε δεχόμενοι δωρεές από διάφορους φορείς ή συλλόγους (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, Σύλλογος προς διάδοση των ελληνικών γραμμάτων κ.ά.) (βλέπε Παράρτημα Δ).

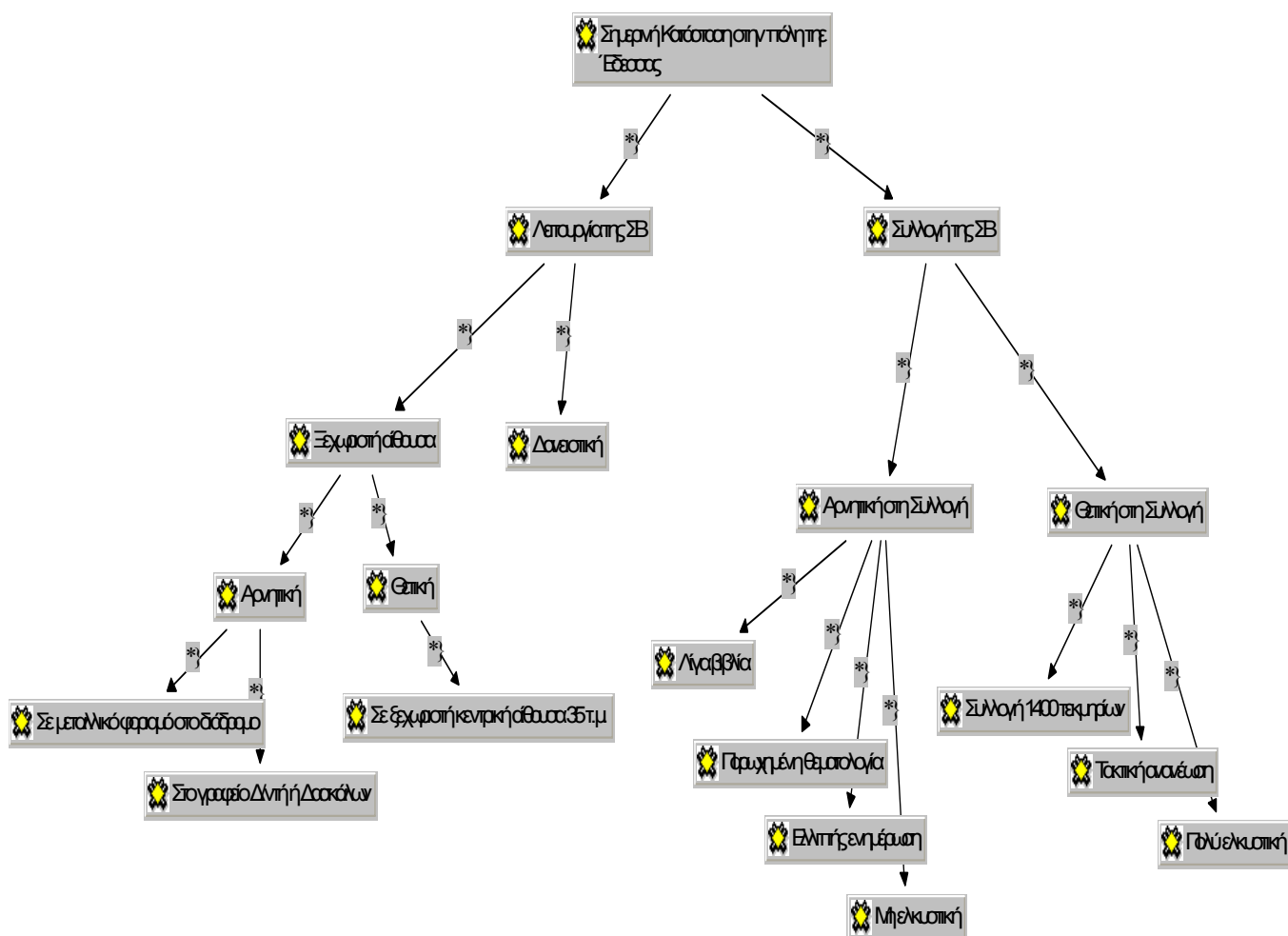
Μία αξιόλογη εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση ενός-πέραν των οκτώ-σχολείου στο οποίο λειτουργεί οργανωμένη βιβλιοθήκη. Αυτή στεγάζεται σε δικό της χώρο περίπου τριάντα πέντε τ.μ. Διαθέτει αναγνωστήριο και τα βιβλία είναι τοποθετημένα σε καλαίσθητες χρωματιστές προθήκες. Έχει δύο Η/Υ, φωτοτυπικό και κλιματιστικό μηχάνημα. Η συλλογή της βιβλιοθήκης ανέρχεται στα 1400 τεκμήρια περίπου και είναι ταξινομημένη σύμφωνα με το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης Dewey. Υπεύθυνος τα τελευταία έξι χρόνια είναι εκπαιδευτικός του σχολείου και παράλληλα επί πτυχίω σπουδαστής του τμήματος βιβλιοθηκονομίας του Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης. Γίνεται προσπάθεια σύνδεσης της βιβλιοθήκης με την εκπαιδευτική διαδικασία, όμως αυτό είναι ιδιαίτερα δύσκολο για δύο βασικούς λόγους : ο πρώτος αφορά στην παράλληλη ενασχόληση του υπεύθυνου εκπαιδευτικού με τα διδακτικά του καθήκοντα (έλλειψη χρόνου) και ο άλλος στο είδος της συλλογής. Είναι αναπτυγμένο με όλους τους κωδικούς (π.χ. 200-Θρησκεία, 000-Λεξικά, κ.ά.), αλλά δεν υπάρχει η εξειδικευμένη και συμβαδίζουσα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα αντίστοιχη θεματολογία.

Διοργανώνονται κάθε χρόνο διάφορες εκδηλώσεις που βασικό σκοπό έχουν να φέρουν τα παιδιά σε επαφή με το βιβλίο. Τέτοιες είναι η πρόσκληση συγγραφέα, εκθέσεις παιδικού βιβλίου- από όπου προέρχονται σημαντικά ποσά για την ετήσια ανανέωση της συλλογής-, διοργάνωση ενδοσχολικών αγώνων σκάκι στο χώρο της βιβλιοθήκης, κ.ά.

Ο χώρος της βιβλιοθήκης είναι ιδιαίτερα όμορφος και ξεχωρίζει από τις κοινές αίθουσες διδασκαλίας. Αρέσει στα παιδιά που λένε: «...μακάρι να ήταν έτσι και η τάξη μας!».

Λειτουργεί κάθε μέρα ως δανειστική. Ο δανεισμός αφορά κυρίως σε λογοτεχνικά βιβλία (μυθιστορήματα, διηγήματα, παραμύθια, ποιητικές συλλογές, κ.ά.). Η μέση ετήσια (σε επίπεδο σχολικής χρονιάς) κίνηση τεκμηρίων ανέρχεται στα 400. Αξίζει να σημειωθεί πως οι μαθητές του σχολείου είναι 205 (βλέπε Παράρτημα Ε).

Στο διάγραμμα φαίνεται η καταγραφή των απόψεων που κατατέθηκαν :

Σχήμα 4.2 Οι βιβλιοθήκες στα Δημοτικά Σχολεία της Έδεσσας

4.1.2 Στην Ευρώπη

Οι αναφορές σε ό,τι αφορά στο επίπεδο που βρίσκεται ο θεσμός των σχολικών βιβλιοθηκών στην Ευρώπη ήταν σε τελείως διαφορετική κατεύθυνση.

Χαρακτηριστικά, σε μια ίσως υπερβολική έκφραση που όμως φανερώνει ως ένα βαθμό την επικρατούσα κατάσταση στην Ελλάδα, αναφέρει Εκπαιδευτικός :

«Είμαστε τριτοκοσμικοί σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε αυτόν τον τομέα» (συνέντευξη, 01).

Πιο ήπια ήταν σχετική τοποθέτηση άλλου Εκπαιδευτικού :

«Τα ακούσματα από συναδέλφους που ζουν εκεί(στην Ευρώπη) δε μας τιμούν εμάς...» (συνέντευξη, 07).

Γενικά, πάντως υποστηρίχθηκε πως είναι θεσμοθετημένες οι σχολικές βιβλιοθήκες στην Ευρωπαϊκή Εκπαίδευση γενικά, και ειδικότερα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Primary School Education). Μάλιστα, από Εκπαιδευτικό που στα πλαίσια ευρωπαϊκού προγράμματος επισκέφθηκε σχολεία και βιβλιοθήκες πέντε ευρωπαϊκών χωρών υποστηρίχθηκε ότι :

«..Η εμπειρία που αποκομίσαμε με το σχολείο μας που επισκέφθηκε 5 ευρωπαϊκές χώρες ήταν συγκλονιστική. Η βιβλιοθήκη αποτελεί το κεντρικό πεδίο δράσης , το κεντρικό θεμέλιο του σχολείου γύρω από το οποίο εξελίσσονται και γίνονται όλες οι εκπ/κές και διδακτικές δράσεις του σχολείου. Η εκπαιδευτική πράξη και η διδακτική είναι άμεσα συνδεδεμένες με τη χρήση της βιβλιοθήκης. Τα παιδιά έχουν πλήρη επίγνωση του υπάρχοντος υλικού στη ΣΒ» (συνέντευξη, 04).

Παρόμοια πεποίθηση εξέφρασε και μια Εκπαιδευτικός , λέγοντας ότι :

«Στην Ευρώπη, υποθέτω, θα είναι πιο προηγμένα εκεί τα πράγματα. Πιστεύω ότι εκεί ασχολούνται περισσότερο με την αναζήτηση της πληροφορίας και ο τρόπος που διδάσκονται τα παιδιά μέσα στην τάξη τους ωθεί περισσότερο να αναζητήσουν τα παιδιά μόνα τους τις πληροφορίες. Και νομίζω ότι θα έχουν τα μέσα. Θα έχουν υπολογιστή στην τάξη τους, με ανάλογα λογισμικά που θα βοηθούν. Στα δικά μας τα σχολεία τέτοια δεν υπάρχουν» (συνέντευξη, 05).

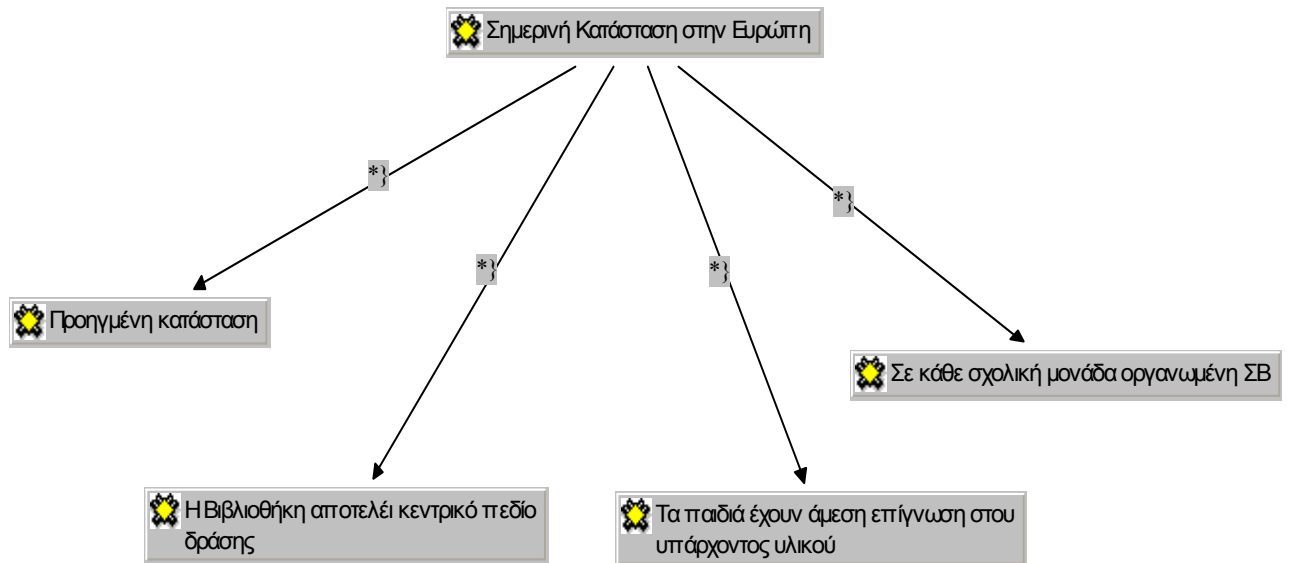
Ένας Εκπαιδευτικός είχε σχετικά ακούσματα για τις σκανδιναβικές χώρες :

«Στις σκανδιναβικές χώρες, απ'ότι έχω ακούσει υπάρχουν καλά οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση» (συνέντευξη, 05).

Από μία Εκπαιδευτικό , μόνο, εκφράστηκε σχετική άγνοια :

«Για την κατάσταση στην Ευρώπη, όχι, όχι δεν ξέρω κάτι...» (συνέντευξη, 06).

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα απεικονίζεται η κατάσταση για τις σχολικές βιβλιοθήκες στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στα σχολεία της Ευρώπης (Primary School Education).

Σχήμα 4.3 Οι Σ.Β. στην Ευρώπη

4.2 Χρησιμότητα-Ρόλος της Σ.Β.

Στη δεύτερη βασική θεματική ενότητα οι ερωτώμενοι καλούνται να τοποθετηθούν σε ό,τι αφορά τη χρησιμότητα που μπορεί να έχει μια κεντρική βιβλιοθήκη σε ένα σχολείο γενικά, και ειδικότερα στο ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει αυτή τόσο στο ωρολόγιο πρόγραμμα όσο και στη μαθησιακή διαδικασία.

Οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί χρησιμοποίησαν κατά κόρο τη λέξη «απαραίτητη» στην ερώτηση «Είναι απαραίτητη η κεντρική Σ.Β. σε μια σχολική μονάδα»; Χαρακτηριστικά τονίζει ένας Εκπαιδευτικός :

«Μια οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη, ναι, είναι απαραίτητη σε μια σχολική μονάδα» (συνέντευξη, 08) .

4.2.1 Στήριξη Ωρολογίου Προγράμματος

Όλοι οι ερωτώμενοι τοποθετήθηκαν θετικά στην ουσιαστική συμβολή της Σ.Β. στην ομαλή και ποιοτική ροή του Αναλυτικού Ωρολογίου Προγράμματος σε μια σχολική μονάδα.

Ενδεικτικά, στην ερώτηση **«Θα μπορούσε/έπρεπε η Σ.Β. να είναι άμεσα συνδεδεμένη με το ημερήσιο σχολικό μάθημα, να στηρίζει το ωρολόγιο πρόγραμμα;»** δίνεται η απάντηση από μία Εκπαιδευτικό :

«Νομίζω ότι είναι απαραίτητο αυτό(η σύνδεση με το ωρολόγιο πρόγραμμα). Θα έλυνε τα χέρια των δασκάλων. Για να κάνουν μάθημα στην τάξη θα πρέπει να ετοιμάσουν επί ζωρο από το σπίτι τους υλικό που θα φέρουν την επόμενη στο σχολείο και να καλέσει τους μαθητές να ψάξουν αυτό που χρειάζεται. Θα ήταν ευχής έργο να υπάρχει οργανωμένη βιβλιοθήκη, που θα στηρίζει το έργο δασκάλου και μαθητή. Ανάλογα με το διδακτικό πρόγραμμα και τα αναλυτικά προγράμματα να υπάρχουν αντίστοιχα βοηθήματα εξωσχολικά για να μπορεί να βοηθηθεί και ο μαθητής και ο δάσκαλος»
(συνέντευξη, 05).

Άλλος Εκπαιδευτικός, επιθυμώντας να μεταφέρει την εμπειρία του από σχολική βιβλιοθήκη της Φινλανδίας, τονίζει :

«Ναι, μπορεί να είναι το βασικό κομμάτι της σχολικής διαδικασίας(η Σ.Β.). Για παράδειγμα, θέλω να σας πω, ότι σε σχολείο της πρωτοβάθμιας που επισκεφθήκαμε δύο φορές στη Φινλανδία, μας εντυπωσίασε θετικά η εικόνα μιας οργανωμένης κεντρικής βιβλιοθήκης και ψηφιοποιημένης στην οποία είχαν απρόσκοπτη πρόσβαση όλοι οι μαθητές. Ακόμη σε κάθε αίθουσα υπήρχε ατομικός Η/Υ μέσω του οποίου μπορούσαν ανά πάσα στιγμή να έχουν πρόσβαση στην ψηφιοποιημένη κεντρική βιβλιοθήκη-αλλά και στη Δημοτική. Δεν υπήρχε μαθητής που να μην αντλεί υλικό από την Κεντρική βιβλιοθήκη»(συνέντευξη, 04).

Τονίστηκε ότι μπορεί και πρέπει η Σ.Β. να αποτελεί κομμάτι της σχολικής διαδικασίας, στηρίζοντας το ωρολόγιο πρόγραμμα, ώστε να διευκολύνεται η μαθησιακή διαδικασία και να παρέχονται δι' αυτής (της Σ.Β.) όλα εκείνα τα απαραίτητα «εργαλεία» πληροφόρησης, δρώντας συμπληρωματικά και συνάμα αποτελεσματικά στο έργο του σχολείου.

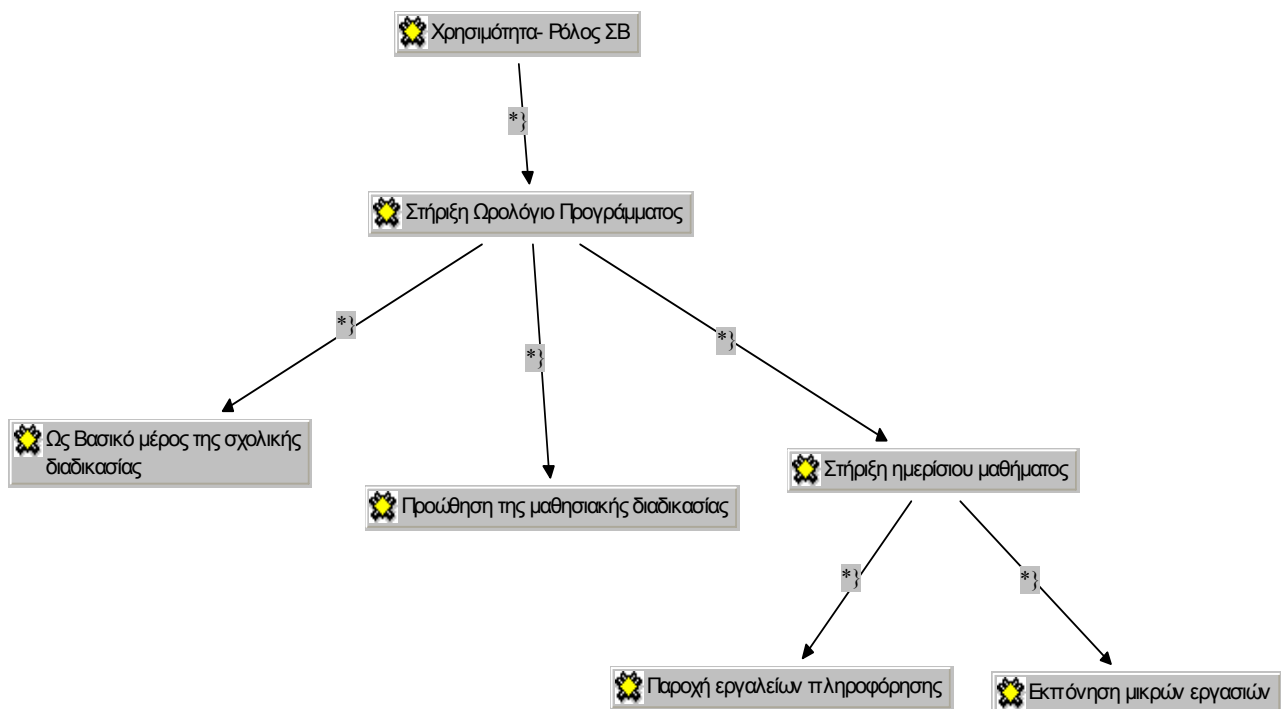
Αναφέρει χαρακτηριστικά η Εκπαιδευτικός :

«Ναι μπορεί να αποτελεί κομμάτι της σχολικής διαδικασίας. Μπορεί να στηρίζει το ωρολόγιο πρόγραμμα. Μπορώ να σου πω για παράδειγμα ότι στο μάθημα της Ιστορίας που διδάσκω θα μπορούσαν να υπάρχουν (στη Σ.Β.) ιστορικά βιβλία και να παίρνουν πληροφορίες από εκεί(αντί να ψάχνουν στο σπίτι τους)» (συνέντευξη, 06).

Παρόμοια γνώμη είχε και άλλος Εκπαιδευτικός :

«Και βέβαια μπορεί να στηρίζει το ημερήσιο μάθημα. Εάν χρειαστεί ο δάσκαλος κάποιο υλικό, θα συνεργαστεί με τον υπεύθυνο της Σ.Β. και θα έχει στη διάθεσή του το υλικό που θα χρειαστεί για το μάθημά του» (συνέντευξη, 08).

Στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί διαφαίνονται όλες οι σχετικές παράμετροι :

Σχήμα 4.4 Στήριξη Ωρολογίου Προγράμματος

4.2.2 Καλλιέργεια Δεξιοτήτων

Στην ερώτηση «Μπορεί, μέσω της εμπλοκής του μαθητή με τη Σ.Β., να αναπτυχθούν και να καλλιεργηθούν δεξιότητες ή ικανότητες;», οι απόψεις των ερωτώμενων είχαν θετικό χαρακτήρα. Υποστήριζαν ότι μπορούν να καλλιεργηθούν και να αναπτυχθούν δεξιότητες όπως η κριτική σκέψη, η φαντασία, η αναγνωστική δεξιότητα κ.ά.

Σχετικά, υποστηρίζει ο Εκπαιδευτικός :

«Κατά τον Αριστοτέλη, η περιέργεια οδηγεί στη μάθηση. Επομένως μπορεί να καλλιεργηθεί σε μεγάλο βαθμό η περιέργεια να ερευνησει, να ανακαλύψει τη γνώση» (συνέντευξη, 04).

Ερευνώντας ο μαθητής, θα μάθει πώς να μαθαίνει και τη γνώση που θα αποκτήσει θα την κάνει κτήμα του... Σχετικά, υποστηρίζει άλλος Εκπαιδευτικός

«...Αντικείμενο της μάθησης δεν είναι ο μαθητής να αποστηθίζει τις γνώσεις και πληροφορίες που ίσως στο τέλος τέλος δε θα του είναι άμεσα χρήσιμες, αλλά να μάθει πώς να μαθαίνει, πώς να ερευνά, να ψάχνει. Δεν μπορεί όμως να συμβεί κάτι τέτοιο εάν δεν υπάρχει στο σχολείο βιβλιοθήκη οργανωμένη, που να καλύπτει όλους τους τομείς της γνώσης» (συνέντευξη, 03).

Ακολουθούν οι απόψεις τριών Εκπαιδευτικών :

«Βέβαια. Και η κριτική σκέψη. Ψάχνοντας, οξύνεται το πνεύμα του. Μαθαίνει πώς να μαθαίνει» (συνέντευξη, 06).

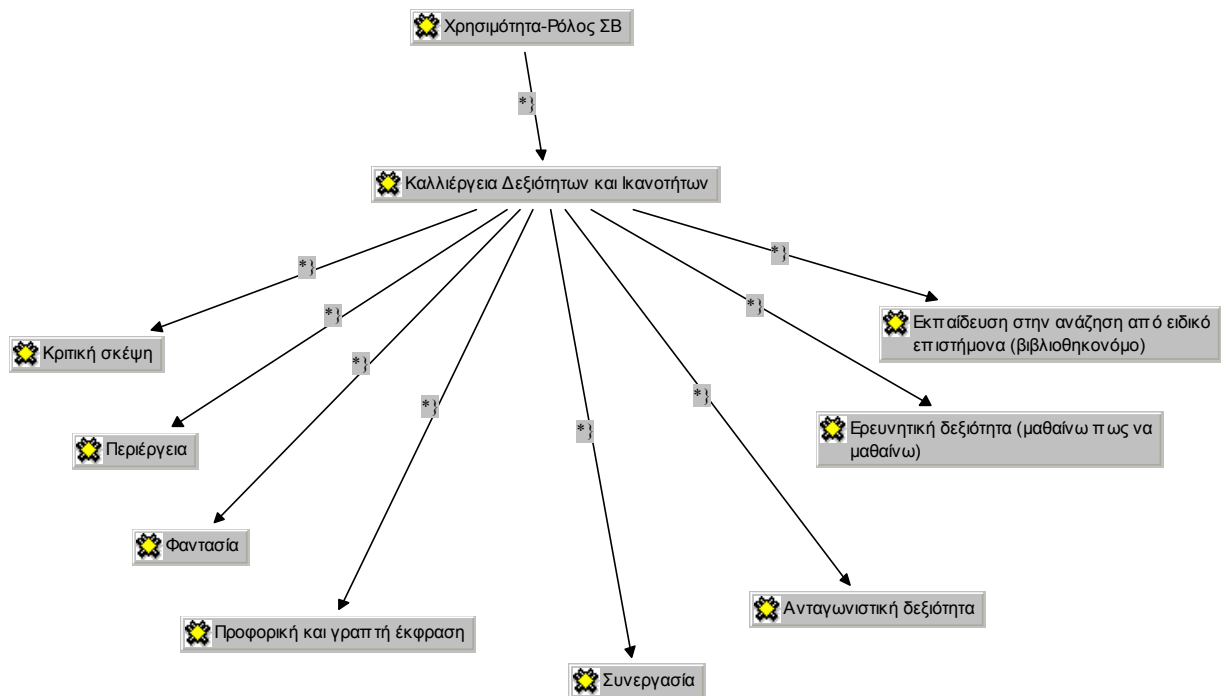
«Η αναγνωστική δεξιότητα. Βελτίωση στην ορθογραφία» (συνέντευξη, 07).

«Ναι, η κριτική σκέψη μπορεί να αναπτυχθεί» (συνέντευξη, 08).

Κάποια επιφύλαξη προβλήθηκε από μία Εκπαιδευτικό όσο αφορά τις διαδικασίες αναζήτησης της πληροφόρησης μέσω των «εργαλείων» της Σ.Β. Η σκέψη της ήταν η ακόλουθη :

«Χρειάζεται μια εκπαίδευση για το πώς θα χρησιμοποιούν οι μαθητές τη βιβλιοθήκη, από κάποιον ειδικό, γιατί εμείς οι δάσκαλοι δεν το γνωρίζουμε, δεν το διδαχθήκαμε. Σε αντίθετη περίπτωση, ίσως τα παιδιά αισθανθούν κάποιο δισταγμό, κάποιο φόβο» (συνέντευξη, 05).

Σχετικό είναι το σχεδιάγραμμα που ακολουθεί

Σχήμα 4.5 Καλλιέργεια Δεξιοτήτων & Ικανοτήτων

4.2.3 Επαφή του μαθητή με το βιβλίο

Σημαντική, εξίσου, παράμετρο στις χρησιμότητας μιας οργανωμένης σχολικής βιβλιοθήκης αποτελεί η καλλιέργεια στις αγάπης για το βιβλίο-για το εξωσχολικό βιβλίο, καλύτερα. Μέσα από οργανωμένα προγράμματα ανάπτυξης επαφής του μαθητή με το βιβλίο.

Έτσι θα αναπτυχθούν δυναμικές τέτοιες που θα αξιώσουν το βιβλίο-την αξία του- στη συνείδηση του μαθητή ώστε στις να το αγαπήσει...

Τοποθετείται σχετικά στις από στις Εκπαιδευτικούς, λέγοντας :

«Με μέθοδο εκμάθησης κιθάρας άνευ διδασκάλου αλλά και άνευ κιθάρας μοιάζει η προσπάθεια να κάνουμε το παιδί να έρθει σε επαφή με το εξωσχολικό βιβλίο, να το αγαπήσει. Μόνο μέσω στις κεντρικής βιβλιοθήκης όπου τα παιδιά μέσα από την έρευνα, την αναζήτηση, θα έρθουν σε επαφή με το βιβλίο, θα το «αγαπήσουν» γιατί θα στις προσφέρει χαρά και συγκίνηση για τη βοήθεια που θα στις προσφέρει. Εάν δεν έχουμε βιβλιοθήκη, είναι σαν να μην έχουμε την κιθάρα» (συνέντευξη, 04).

Ενώ παρόμοιες σκέψεις καταθέτει και στις Εκπαιδευτικός :

«Και τον κόσμο του βιβλίου(μπορεί να γνωρίσει ο μαθητής). Πιθανόν, αλλά να μην αποτελεί αντικείμενο, αυτοσκοπό(η φιλιαναγνωσία). Η φιλιαναγνωσία πετυχαίνεται στη διάρκεια, μέσα από τη διαρκή ενασχόληση-επαφή του παιδιού με το βιβλίο»

(συνέντευξη, 08).

Η φιλιαναγνωσία έρχεται ως αποτέλεσμα στις διαρκούς και μεθοδευμένης ενασχόλησης του μαθητή με το βιβλίο ως πηγής πληροφόρησης ή ακόμα και ψυχαγωγίας. Στις, μέσω στις ανάπτυξης κατάλληλων προγραμμάτων.

Υποστηρίζει σχετικά Εκπαιδευτικός :

«Ναι, μπορεί να αναπτυχθεί η φιλιαναγνωσία. Με προγράμματα ανάλογα. Στα προγράμματα εκπαίδευσης πρέπει να αναπτυχθούν δράσεις π.χ. πρόσκληση συγγραφέα»

(συνέντευξη, 02).

Ενώ στις Εκπαιδευτικός αποφαίνεται ότι :

«Πρέπει να είναι βασικός στόχος η ανάπτυξη στις φιλιαναγνωσίας και στο χώρο στις ΣΒ» (συνέντευξη, 03).

Παράλληλα τέθηκαν προϋποθέσεις από έναν Εκπαιδευτικό :

«Υπό προϋποθέσεις. Πρέπει να δίνουμε στο παιδί αυτό που μπορεί να διαβάσει. Το βιβλίο πρέπει να απευθύνεται στα ενδιαφέροντα και στις δυνατότητες του παιδιού»

(συνέντευξη, 05).

Τονίστηκε ακόμα πως και ο παράγοντας «οικογένεια» συμβάλλει στην αγάπη για το βιβλίο, για το διάβασμα.

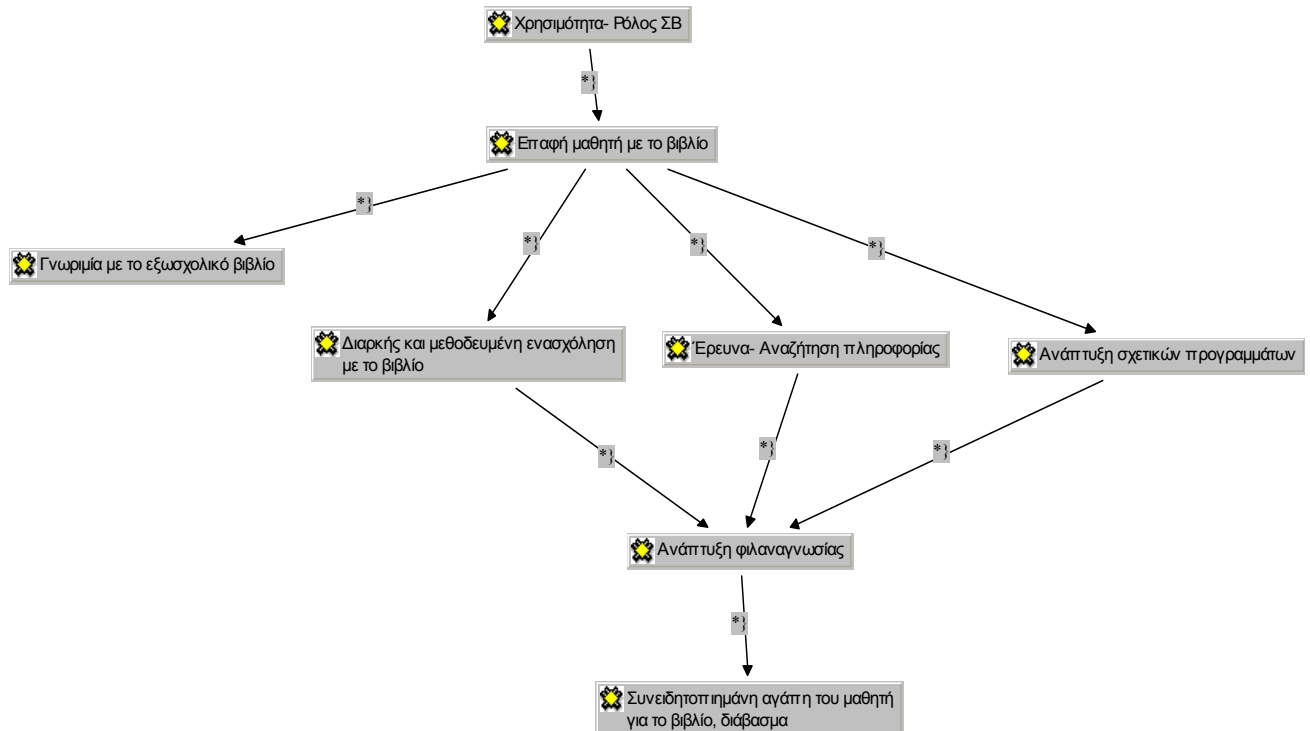
Λέει χαρακτηριστικά Εκπαιδευτικός :

«Μπορεί να αναπτυχθεί η αγάπη για το διάβασμα, σαφέστατα. Το βιβλίο είναι εργαλείο όχι μόνο για το παιδί αλλά και για την οικογένεια» (συνέντευξη, 01).

...εκφράζοντας παράλληλα και μια αρνητική διαπίστωση :

«...Πάντως, δεν έχω συναντήσει πραγματικά και αποφασιστικά βήματα για καλλιέργεια και ανάπτυξη ενδιαφέροντος για το βιβλίο-πλην ελάχιστων αποσπασματικών»

Στο ακόλουθο σχεδιάγραμμα δίνονται οι παράμετροι που προέκυψαν από την ανάλυση των απόψεων των ερωτώμενων.

Σχήμα 4.6 Επαφή του μαθητή με το βιβλίο

4.3 Λειτουργία της Σ.Β.

Στην τρίτη βασική θεματική ενότητα γίνεται αναφορά στη λειτουργία της Βιβλιοθήκης σε μια σχολική μονάδα. Ποιο είδος θα έχει, δηλαδή εάν είναι με τη μορφή Γενικής Σχολικής Βιβλιοθήκης(Γ.Σ.Β.) που θα εξυπηρετεί τις ανάγκες όλων των μαθητών ή με τη μορφή Βιβλιοθήκης Τάξης(Β.Τ.), εξυπηρετώντας τις ανάγκες των μαθητών της τάξης στην οποία φοιτούν. Ακόμη, ποιοι θα μπορούσαν να είναι χρήστες της Γ.Σ.Β., ποιο θα μπορούσε να είναι το ωράριο λειτουργίας αυτής, και από ποιους υπεύθυνους θα μπορούσε/έπρεπε να στελεχωθούν.

4.3.1 Είδος της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Αρχικά, σε ό,τι αφορά το είδος της σχολικής βιβλιοθήκης οι Εκπαιδευτικοί τοποθετήθηκαν στην πλειοψηφία τους υπέρ της ύπαρξης μιας **Γενικής Σχολικής Βιβλιοθήκης** –Δανειστικής ή Διαδανειστικής–σε κεντρικό και εύκολα προσβάσιμο σημείο του σχολικού συγκροτήματος. Σε ξεχωριστή αίθουσα.

Υποστηρίζει χαρακτηριστικά μία Εκπαιδευτικός :

«Να είναι σε ένα χώρο που να έχουν πρόσβαση όλα τα παιδιά του σχολείου. Να είναι μια μεγάλη αίθουσα, στολισμένη. Οι τοίχοι να μην είναι σαν φυλακή. Να υπάρχουν χαρούμενα χρώματα και έτσι ώστε ο χώρος να προσελκύει το παιδί. Νομίζω ότι σε κάθε σχολείο πρέπει να υπάρχει μια τέτοια βιβλιοθήκη..» (συνέντευξη, 05).

Παρόμοια άποψη εξέφρασε και άλλος Εκπαιδευτικός :

«Η ΣΒ πρέπει να είναι ο καλύτερος χώρος του σχολείου, φυσικά σε ξεχωριστή αίθουσα. Να μην είναι μια τυπική σχολική αίθουσα. Τα έπιπλα, τα τραπεζάκια, τα χρώματα. Όλα αυτά να έλκουν τα παιδιά. Θα πρέπει η ΣΒ να βρίσκεται σε θέση εύκολα προσβάσιμη από τα παιδιά» (συνέντευξη, 03).

Έγινε μνεία για προϋπόθεση πρόσβασης και σε Άτομα με Ειδικές Ικανότητες(ΑμΕΑ) καθώς και σε ηλικιωμένους(ως ανοιχτή στην κοινωνία βιβλιοθήκη) από έναν Εκπαιδευτικό :

«..Εν πάση περιπτώσει, θα πρέπει να βρίσκεται σε κεντρική αίθουσα και εύκολα προσβάσιμο σημείο- ακόμα και για ΑΜΕΕΑ(Άτομα Με Ειδικές Δεξιότητες), ή για ηλικιωμένους ανθρώπους-γιατί η Σ.Β. πρέπει να είναι ανοιχτή στην κοινωνία» (συνέντευξη, 07).

Μια άλλη άποψη που κατατέθηκε παρουσίαζε την Γ.Σ.Β. σαν τμήμα ενός πολυδύναμου κέντρου που –εκτός από την Βιβλιοθήκη- θα περιελάμβανε αίθουσα πληροφορικής, αίθουσα για πειράματα κ.ά.

Λέει μία Εκπαιδευτικός :

«...στη μέση του κτιρίου, αλλά θα μπορούσαν να είναι και όλα μαζί στη σειρά. Δηλαδή, αίθουσα για πειράματα, αίθουσα βιβλιοθήκης, πιο δίπλα αίθουσα με τα κομπιούτερ. Όλο αυτό να αποτελεί ένα τμήμα» (συνέντευξη, 06).

Ακουστήκαν και δύο διαφορετικές απόψεις. Η μία για Γ.Σ.Β. στο πιο απομακρυσμένο και ήσυχο σημείο του σχολείου, όπως έλεγε Εκπαιδευτικός :

«..η Βιβλιοθήκη πρέπει να είναι στο τέρμα του διαδρόμου, στον πρώτο όροφο-αν υπάρχει-, μακριά, για ησυχία..» (συνέντευξη, 01).

και η άλλη για Βιβλιοθήκη στο γραφείο των δασκάλων, όπως υποστήριξε κατ' αρχή η Εκπαιδευτικός :

«Η Κεντρική σχολική βιβλιοθήκη θα μπορούσε να είναι και στο γραφείο των δασκάλων αλλά και στη μέση του κτιρίου...» (συνέντευξη, 05) .

Επιφύλαξη και προβληματισμός διαφάνηκαν σε ό,τι αφορά τις ήδη υπάρχουσες κατασκευαστικές δομές των σχολικών κτιρίων που δεν έχουν διαθέσιμους χώρους για φιλοξενία σχολικής βιβλιοθήκης. Και μόνο αυτό το αρνητικό δεδομένο αποτελούσε αφορμή για απαισιόδοξες προβλέψεις για το μέλλον.

Αναφορά στο θέμα αυτό έκανε Εκπαιδευτικός :

«..Οι δομές των σχολείων μας δεν μας επιτρέπουν να επιλέξουμε έναν τέτοιο χώρο» (συνέντευξη, 07).

Παρόμοια είναι η τοποθέτηση μιας Εκπαιδευτικού :

«Στο δικό μας σχολείο δεν υπάρχει ούτε καν αίθουσα που να μπορεί να διατεθεί για βιβλιοθήκη. Υπάρχει σαφής έλλειψη χώρου» (συνέντευξη, 05).

Για την ύπαρξη και το ρόλο των Βιβλιοθηκών Τάξης (Β.Τ.) οι τοποθετήσεις των ερωτώμενων ήταν επιφυλακτικές και αρνητικές. Τονίστηκε η έλλειψη πλουραλισμού μιας Β.Τ., από την οποία ο μαθητής δεν μπορεί να αντλήσει την πληροφόρηση που χρειάζεται ώστε να καλύψει μαθησιακά και γνωστικά κενά.

Υποστηρίζει, χαρακτηριστικά, Εκπαιδευτικός :

«Η επιλογή των Βιβλιοθηκών Τάξης είναι αποσπασματική. Δεν προσφέρεται γιατί δεν μπορεί να έχει πλουραλισμό. Η Β.Τ. είναι ουσιαστικά ένα «άτυπο μαγαζάκι» .(συνέντευξη, 02).

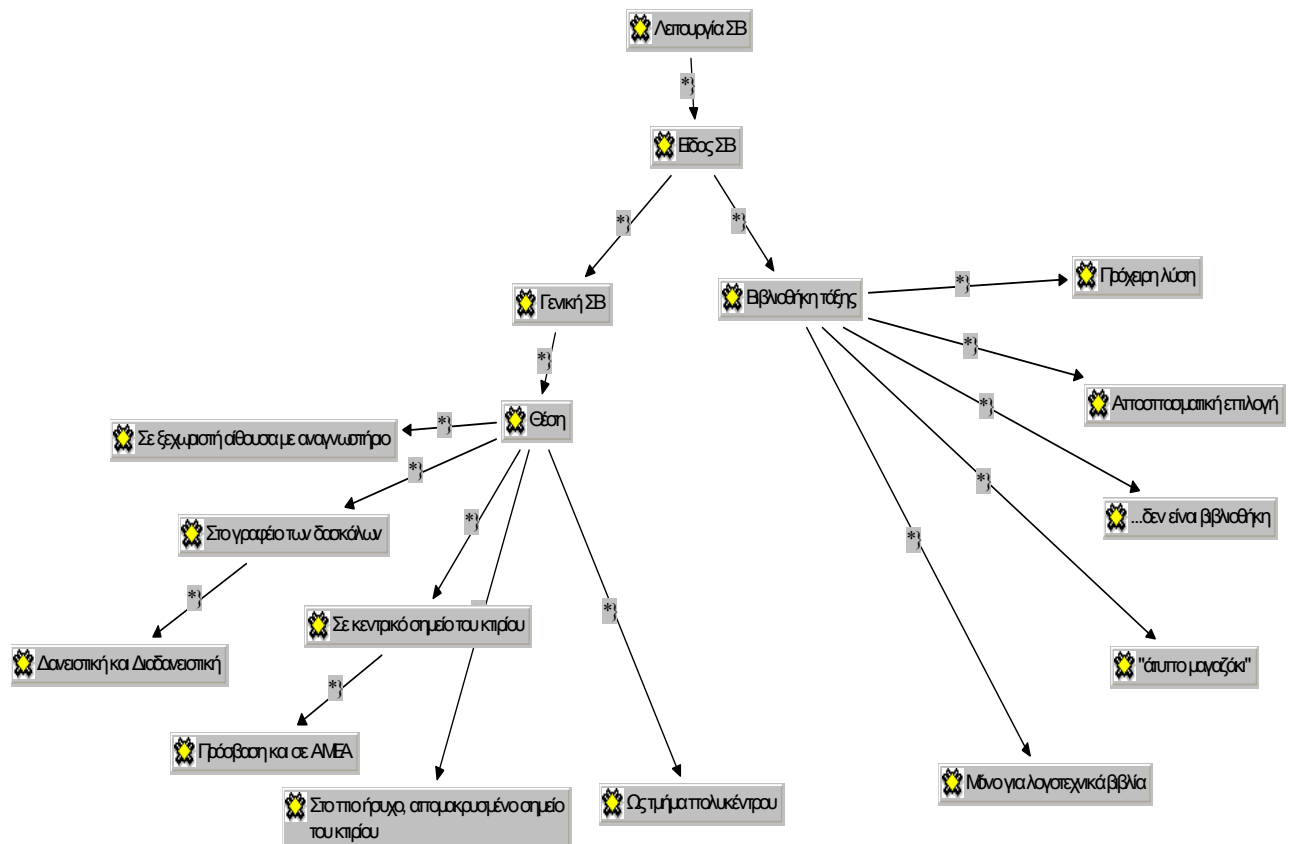
Παρόμοιο προβληματισμό καταθέτει και άλλος Εκπαιδευτικός :

«Η Β.Τ. είναι μια πρόχειρη λύση. Εξαρτάται από το μεράκι του δασκάλου. Η Β.Τ. αφορά κυρίως σε λογοτεχνικά βιβλία. Δεν μπορεί από εκεί να πάρει ο μαθητής την πληροφόρηση που θα χρειαστεί για να καλύψει γνωστικά κενά για κάποιο μάθημα. Αυτό το ρόλο παίζει η Γενική Σχολική Βιβλιοθήκη» (συνέντευξη, 08).

Εκπαιδευτικός, ερωτώμενος, υποστηρίζει :

«Δεν νομίζω ότι μπορεί να οργανωθεί μια βιβλιοθήκη στην τάξη. Αυτό που υπάρχει, που κάνουμε, συνήθως είναι μία συλλογή από 10-20 λογοτεχνικά βιβλία τα οποία σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσουν βιβλιοθήκη. Η Β.Τ. δεν μπορεί να προσφέρει-παρόλο που έχει το πλεονέκτημα της ταχύτητας πρόσβασης των παιδιών, όμως δεν είναι βιβλιοθήκη» (συνέντευξη, 03).

Στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί καταγράφονται οι παράμετροι που προέκυψαν από τις τοποθετήσεις των ερωτώμενων...

Σχήμα 4.7 Είδος της Σ.Β.

4.3.2 Χρήστες της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Στην υποενότητα αυτή οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση :

«Ποιοι, πιστεύετε θα μπορούσαν να είναι οι χρήστες της Σ.Β. ; Μαθητές όλων των τάξεων, εκπ/κοί ,άλλα μέλη της οικογένειας, κάτοικοι της ευρύτερης κοινότητας;»

Η χρήση μιας οργανωμένης Σχολικής Βιβλιοθήκης δεν μπορεί να αποκλειστεί από κανένα πρόσωπο είτε της στενής κοινωνίας του σχολείου είτε της ευρύτερης αυτού. Άλλωστε, το σχολείο είναι μέρος της κοινωνίας, είναι ένα «ανοιχτό» στην κοινωνία σχολείο, επομένως με μια «ανοιχτή» στην κοινωνία Βιβλιοθήκη.

Υποστηρίζει χαρακτηριστικά Εκπαιδευτικός :

«Τη βιβλιοθήκη μπορεί να τη χρησιμοποιούνε από την καθαρίστρια του σχολείου μέχρι το διευθυντή του σχολείου. Όλα τα παιδιά, όλοι οι μαθητές του σχολείου. Σε ένα σύγχρονο, ανοιχτό στην κοινωνία σχολείο, δεν μπορεί να αποκλειστεί η πρόσβαση στο σύλλογο γονέων-πιθανό αρωγό στη βιβλιοθήκη-, όπως και στην ευρύτερη κοινότητα. Ως μικρογραφία της κοινωνίας το σχολείο, δεν μπορεί να αποκλείσει σε μέλη της από τη χρήση της» (συνέντευξη, 04).

Παρομοίως, μια άλλη Εκπαιδευτικός αποφαινεται :

«Όλοι, δυννητικά θα μπορούσαν να είναι χρήστες της Σ.Β. Και όχι μόνο οι γονείς, αλλά και παιδιά του Γυμνασίου, του Λυκείου. Μ' αυτόν τον τρόπο έρχεσαι σε επαφή με την κοινωνία, έχεις άλλες επαφές...» (συνέντευξη, 06).

Στους γονείς αναφέρεται και άλλος εκ των ερωτώμενων :

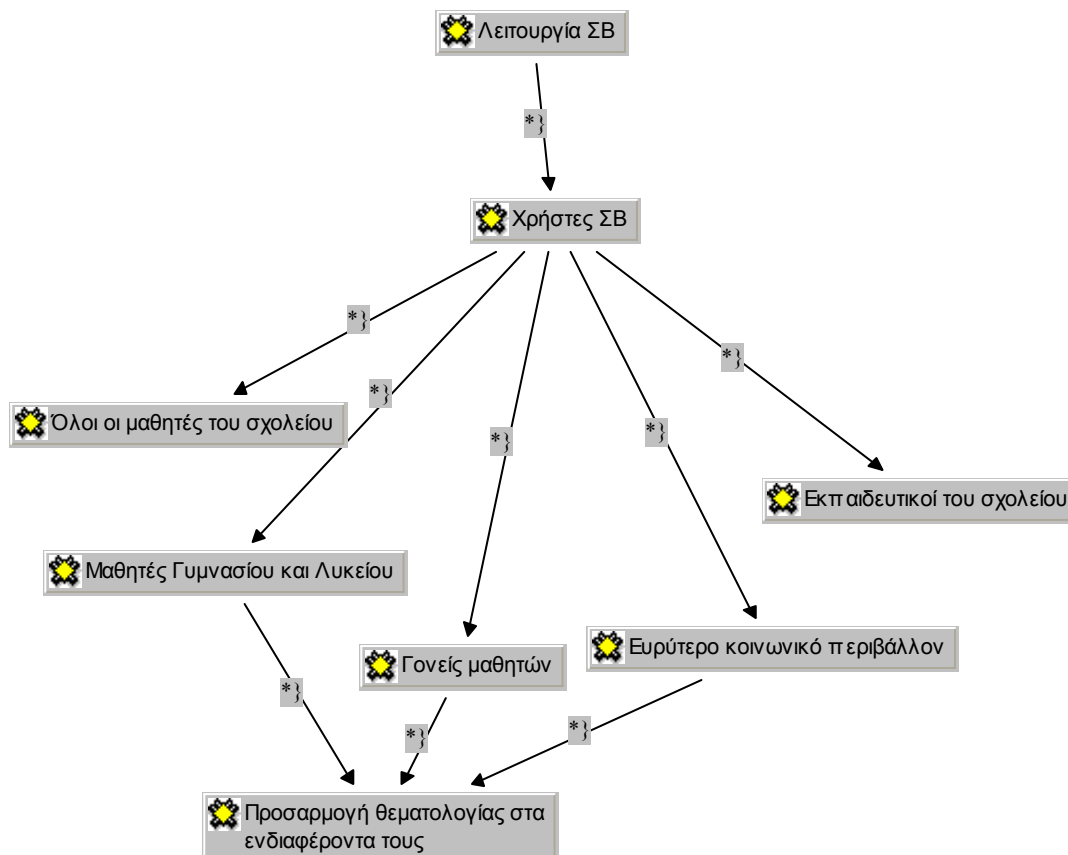
«Και οι γονείς μπορούν να έχουν πρόσβαση στη βιβλιοθήκη, αφού μιλάμε για ένα ανοιχτό στην κοινωνία σχολείο. Ακόμα κι αν θέλουν να προσλάβουν γνώσεις για να βοηθήσουν το παιδί τους, μπορούν να προσέρχονται στη βιβλιοθήκη ώστε να αντλήσουν την επιζητούμενη γνώση» (συνέντευξη, 05).

Από τη στιγμή όμως που η σχολική βιβλιοθήκη θα απευθύνεται και στο ευρύτερο περιβάλλον(γονείς, μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, κ.ά.), θα πρέπει να υπάρχει και ανάλογη θεματολογία που να καλύπτει τα ενδιαφέροντα και τις γνωστικές αναζητήσεις του.

Εκπαιδευτικός πιστεύει σχετικά :

«Τώρα, θα μπορεί να είναι για το στενό κοινωνικό περιβάλλον-θα πρέπει όμως να υπάρχει και η ανάλογη θεματολογία. Σε χωριά για παράδειγμα, θα μπορούσε να εφαρμοστεί αυτό. Αλλά σε πόλεις το βλέπω λίγο δύσκολο, για το λόγο ότι θα υπάρχουν οι Δημοτικές βιβλιοθήκες» (συνέντευξη, 08).

Σχετικό είναι το παρακάτω διάγραμμα :

Σχήμα 4.8 Χρήστες Σ.Β.

4.3.3 Ωράριο λειτουργίας της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Σημαντικό παράγοντα ορθολογικής λειτουργίας αποτελεί το ωράριο που θα δέχεται τις χρήστες τις. Στο θέμα αυτό οι τοποθετήσεις των ερωτώμενων ήταν ποικίλες.

Μια απόλυτη θέση απ' όλους ήταν να είναι ανοιχτή η Σ.Β. τις ώρες λειτουργίας του σχολείου.

Λέει χαρακτηριστικά Εκπαιδευτικός :

«Οποιαδήποτε ώρα και στιγμή του σχολικού ωραρίου θα πρέπει το παιδί να μπορεί να έχει πρόσβαση στη βιβλιοθήκη, ώστε να βρει εκείνο που ζητάει για κάποια μαθησιακή ανάγκη που θα προκύψει. Και στα διαλείμματα» (συνέντευξη, 03).

Το ίδιο υποστηρίζει τις Εκπαιδευτικούς :

«Η Σ.Β. τις ώρες λειτουργίας του σχολείου να παραμένει ανοιχτή. Στο διάλειμμα να είναι πάντα ανοιχτή η βιβλιοθήκη. «Ξέρουμε, βλέπουμε, ότι πάντα κάποια παιδάκια θα πάνε εκεί» (συνέντευξη, 02).

Απόψεις κατατέθηκαν για λειτουργία τις Σ.Β. και το απόγευμα.

Εκπαιδευτικός τονίζει :

«...Αλλά και για δύο βολικές μέρες την εβδομάδα, κάποιες ώρες το απόγευμα(5-8), να μπορεί να πάει κάποιος μαθητή, γονιός ή εκπ/κός να πάει να δανειστεί ή να διαβάσει ένα βιβλίο που θέλει» (συνέντευξη,08).

Το Σάββατο δεν αποκλείεται από τη σκέψη των ερωτώμενων.

Υποστηρίζουν σχετικά δύο Εκπαιδευτικοί αντίστοιχα :

«Ως «μικρό πνευματικό κέντρο» τις κοινωνίας, μπορεί υπό προϋποθέσεις να λειτουργεί και το Σάββατο» (συνέντευξη, 04).

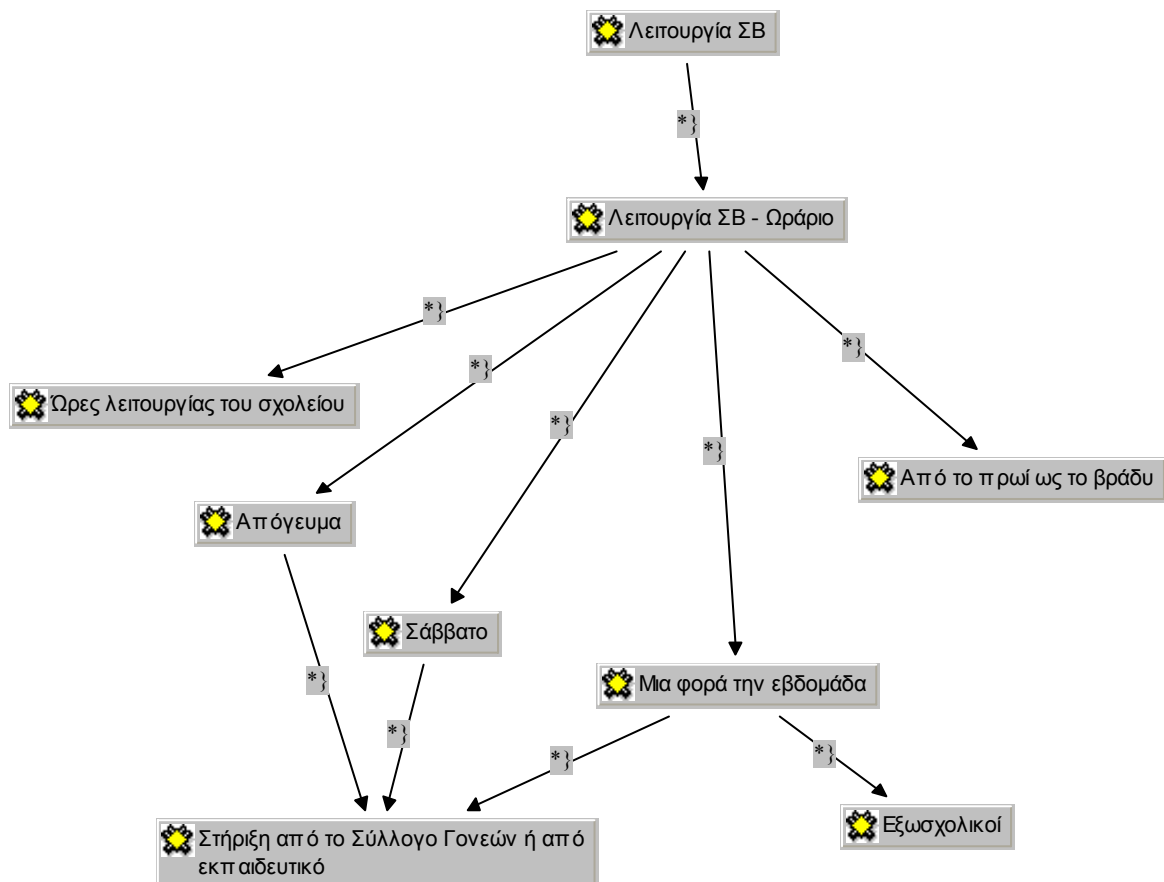
«Θα ήταν ιδανικό να λειτουργεί και το Σάββατο, αλλά νομίζω κανένας εκπ/κός ή γονέας δε θα ήταν διατεθειμένος» (συνέντευξη, 06).

Παρατηρούμε ότι υπεισέρχεται ο παράγοντας «στελέχωση» τις Σ.Β. το Σάββατο.

Τη στήριξη του Συλλόγου Γονέων επικαλείται Εκπαιδευτικός για να λειτουργεί ώρες μη σχολικές...

«...κάποιες τις ώρες, ναι ανοιχτή, με στήριξη του Συλλόγου Γονέων» (συνέντευξη, 02).

Το ακόλουθο σχεδιάγραμμα αποτυπώνει τις προσεγγίσεις των ερωτώμενων..

Σχήμα 4.9 Ωράριο λειτουργίας Σ.Β.

4.3.4 Στελέχωση της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Για να λειτουργήσει σωστά και οργανωμένα μια Σ.Β. πρέπει να διαθέτει ικανά, άξια και εξειδικευμένα στελέχη. Αυτό το θέμα πραγματεύεται η υποενότητα . Οι απόψεις των ερωτώμενων συγκλίνουν στην ύπαρξη ενός εξειδικευμένου γνώστη του αντικειμένου. Αυτός μπορεί να είναι είτε βιβλιοθηκονόμος είτε επιμορφωμένος σε θέματα βιβλιοθηκονομίας δάσκαλος.

Σχετικά υποστηρίζει μία Εκπαιδευτικός :

«Να στελεχωθεί από έναν ειδικό που έχει σπουδάσει το αντικείμενο. Ή από δασκάλους που έχουν παρακολουθήσει σχετικά σεμινάρια για οργάνωση και λειτουργία Σ.Β.. Γονείς, μόνο όσοι έχουν σχετικές γνώσεις» (συνέντευξη, 06).

Παρόμοια τοποθετείται άλλος Εκπαιδευτικός :

«Πρέπει οι εκπ/κοί να αποκτήσουν κάποιες γνώσεις λειτουργίας της σχολικής βιβλιοθήκης. Εμείς οι εκπ/κοί εξειδικευμένη γνώση δεν έχουμε, «δεν ξέρουμε τι και

πως». Χρειάζεται τουλάχιστον επιμόρφωση. Με ένα εξειδικευμένο πρόσωπο-πυρήνα- να επιμορφωθούν οι δάσκαλοι» (συνέντευξη, 02).

Και άλλος Εκπαιδευτικός διατείνεται παρόμοια, αναφερόμενος παράλληλα στις προσπάθειες που κάνουν ορισμένοι δάσκαλοι για στήσιμο και λειτουργία σχολικής βιβλιοθήκης..

«... Θα πρέπει να υπάρχει ένας γνώστης εξειδικευμένος εκπαιδευτικός που θα μπορεί να παρακολουθεί την εξέλιξη, να επιλέγει τα κατάλληλα και χρήσιμα βιβλία που θα άπτονται των ενδιαφερόντων των παιδιών. Χρειάζεται ένας εξειδικευμένος δάσκαλος. Εάν δεν υπάρχει, τότε τα πράγματα γίνονται ερασιτεχνικά και οποιαδήποτε εξέλιξη και ενασχόληση επαφίεται στον «πατριωτισμό» και στο μεράκι του εκπαιδευτικού, που θα αφιερώσει πολύ από τον ελεύθερό του χρόνο. Υπάρχουν τέτοιοι δάσκαλοι, όμως σπάνιοι. Και επειδή «ένας κούκος δε φέρνει την Άνοιξη», βλέπουμε τέτοιες προσπάθειες το ίδιο το σύστημα να τις απορρίπτει, και να τις απαξιώνει» (συνέντευξη, 04).

Κάποιες σκέψεις συνδυαστικής αντιμετώπισης της στελέχωσης κατατέθηκαν, επίσης..

Συγκεκριμένα, τρεις Εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν αντίστοιχα :

«Πρέπει οι εκπαιδευτικοί να αποκτήσουν κάποιες γνώσεις λειτουργίας της σχολικής βιβλιοθήκης. Εμείς οι εκπαιδευτικοί εξειδικευμένη γνώση δεν έχουμε, «δεν ξέρουμε τι και πως». Χρειάζεται τουλάχιστον επιμόρφωση. Με ένα εξειδικευμένο πρόσωπο-πυρήνα- να επιμορφωθούν οι δάσκαλοι» (συνέντευξη, 2).

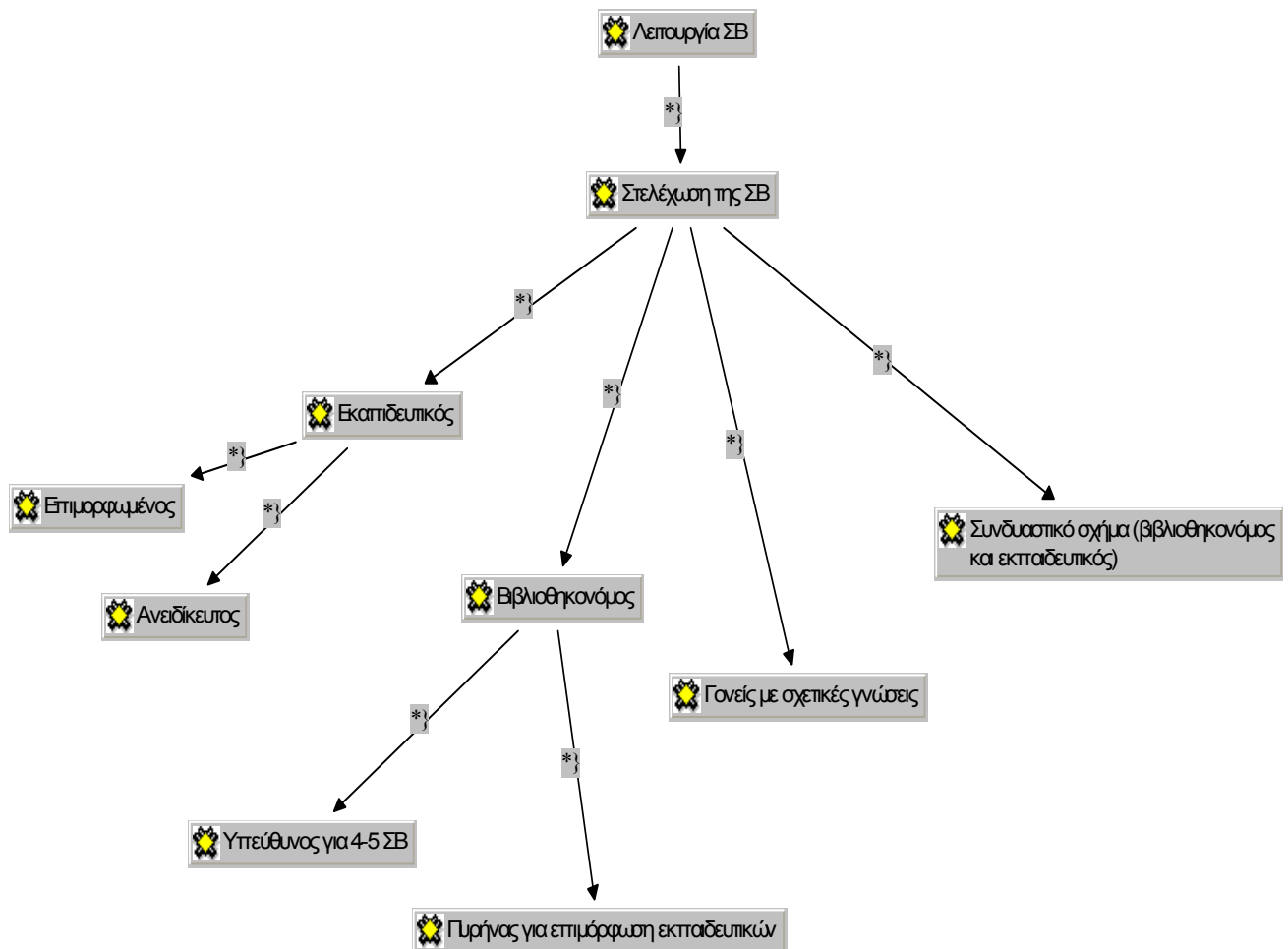
«..εκείνο που θεωρώ ότι μπορεί να γίνει εύκολα είναι να υπάρχει ένας εκπαιδευτικός για δύο-τρία σχολεία, όπου θα λειτουργούν ξεχωριστές βιβλιοθήκες. Υπάρχει και η σκέψη να έχουμε μία καλή βιβλιοθήκη ανά δύο-τρία σχολεία στην πόλη» (συνέντευξη, 3).

«Βέβαια, είναι πολυτέλεια να έχει κάθε βιβλιοθήκη ένα βιβλιοθηκονόμο, αλλά ένας τέτοιος βιβλιοθηκονόμος για 4-5 βιβλιοθήκες για μια πόλη σαν τη δικιά μας, γίνεται» (συνέντευξη, 07).

Αναφέρθηκε και ο συνδυασμός βιβλιοθηκονόμου-δασκάλου, όμως προσεγγίστηκε μόνο σαν ουτοπία, όπως υποστηρίζει Εκπαιδευτικός :

«Συνδυαστικό σχήμα ύπαρξης δασκάλου-βιβλιοθηκονόμου αποτελεί ουτοπία, αφού χρειάζονται υποδομές που δεν υπάρχουν» (συνέντευξη, 01).

Οι τοποθετήσεις των Εκπαιδευτικών φαίνονται στο ακόλουθο σχεδιάγραμμα :

Σχήμα 4.10 Στελέχωση της Σ.Β.

4.4 Συλλογή της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Στη θεματική αυτή ενότητα αντικείμενο της έρευνας ήταν τόσο το τι θα πρέπει να εμπεριέχει μια οργανωμένη Σ.Β. στη συλλογή της-τα είδη της συλλογής- ώστε να ανταποκρίνεται στο μέγιστο βαθμό στις απαιτήσεις των χρηστών για ενημέρωση και πληροφόρηση όσο και στα κριτήρια επιλογής του καθώς και από ποιους αυτό θα επιλεγεί.

4.4.1 Είδη της Συλλογής

Όσον αφορά στο πρώτο, οι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν σε μια μεγάλη σειρά υλικού. Μια οργανωμένη Σ.Β. θα πρέπει να περιέχει στη συλλογή της πολλά

λογοτεχνικά βιβλία με περιεχόμενο που θα άπτεται των ενδιαφερόντων και της ηλικίας των μαθητών.

Υποστηρίζει χαρακτηριστικά, Εκπαιδευτικός :

«Βασικά να υπάρχουν λογοτεχνικά βιβλία που να ανταποκρίνονται στην ηλικία των παιδιών» (συνέντευξη,07).

Από δύο ερωτώμενους έγινε μνεία για προτεραιότητα στα βιβλία με έργα Ελλήνων συγγραφέων αρχαίων και σύγχρονων. Και αυτό για να έρχονται οι μαθητές σε επαφή με την πολιτιστική μας κληρονομιά και με τη σύγχρονη πνευματική κίνηση.

Υποστηρίζει ένας Εκπαιδευτικός :

«...Βασικά Ελλήνων λογοτεχνών, γιατί αν δεν μάθουμε τους Έλληνες λογοτέχνες πώς θα φτάσουμε στους ξένους...» (συνέντευξη,07).

καθώς και άλλος ερωτώμενος :

«Οπωσδήποτε πρέπει να υπάρχουν λογοτεχνικά βιβλία. Ακόμη, σε μεταφρασμένη μορφή, πλήρης συλλογή των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, ώστε τα παιδιά να έρχονται σε επαφή με την πολιτιστική μας κληρονομιά.(Παράδειγμα Δανίας). Τομέας για το Βυζάντιο. Συλλογή με όλη τη νεοελληνική λογοτεχνία» (συνέντευξη,04).

Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει συνδρομητική σειρά/ές περιοδικών με εξειδικευμένη θεματολογία που να καλύπτει τα ενδιαφέροντα των παιδιών αυτής της ηλικίας, καθώς και πλούσιο Οπτικοακουστικό Υλικό(Ο/Α).

Υποστηρίζει έτσι ένας Εκπαιδευτικός :

«...Νάχει βιβλία λογοτεχνικά, ιστορικά κ.ά. Αρκετό Ο/Α υλικό...» (συνέντευξη,01).

Και άλλος Εκπαιδευτικός :

«...Να υπάρχουν βιβλία, συλλογές περιοδικών με εξειδικευμένη θεματολογία, Ο/Α υλικό(βιντεοπροβολείς κ.ά.)» (συνέντευξη,02).

Ακόμη, τονίστηκε ότι πρέπει να υπάρχουν έτοιμα λογισμικά (Software) για κάθε μάθημα που θα διευκολύνουν τη διαδικασία της μάθησης. Επίσης, παιδαγωγικά παιχνίδια, γενικά παιχνίδια γνώσεων, παζλς, κ.ά. , αφού πέραν του πληροφοριακού υφίσταται και ο ψυχαγωγικός χαρακτήρας μιας οργανωμένης Σ.Β.

Υποστηρίζει η μία εκ των δύο Εκπαιδευτικών :

«Βασικό είναι να υπάρχουν Η/Υπολογιστές για πρόσβαση στο διαδίκτυο, αν και δεν πιστεύω ότι αρκεί μόνο αυτό. Χρειάζεται να υπάρχουν έτοιμα λογισμικά για κάθε αντικείμενα της μάθησης. Παιδαγωγικά παιχνίδια, υλικά χειροτεχνίας επειδή η βιβλιοθήκη αποτελεί ένα δημιουργικό χώρο..» (συνέντευξη,05).

Ερωτώμενος κάνει μνεία για ύπαρξη σειράς βιβλίων παιδαγωγικής, ψυχολογίας, ειδικής διδακτικής κ.ά. για τους εκπαιδευτικούς ως αρωγή στο σημαντικό έργο που επιτελούν :

«...Μια σειρά βιβλίων παιδαγωγικών, ψυχολογικών, ειδικής διδακτικής κ.ά. για τους εκπαιδευτικούς..» (συνέντευξη,07).

Εφ' όσον δε η σχολική βιβλιοθήκη απευθύνεται και στην ευρύτερη κοινωνία, θα πρέπει η συλλογή της να περιλαμβάνει ανάλογα εξειδικευμένα ή μη των ενδιαφερόντων των μελών της :

«Βασικά, ελληνική λογοτεχνία. Κάποια εξειδικευμένα βιβλία για γονείς(π.χ. πώς κατασκευάζω τον κήπο μου)» (συνέντευξη,07)».

όπως υποστηρίζει ένας Εκπαιδευτικός .

Η ύπαρξη λεξικών-ελληνικών και ξενόγλωσσων- κρίθηκε πλέον απαραίτητη τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς, σημείο που αναφέρθηκε μία Εκπαιδευτικός :

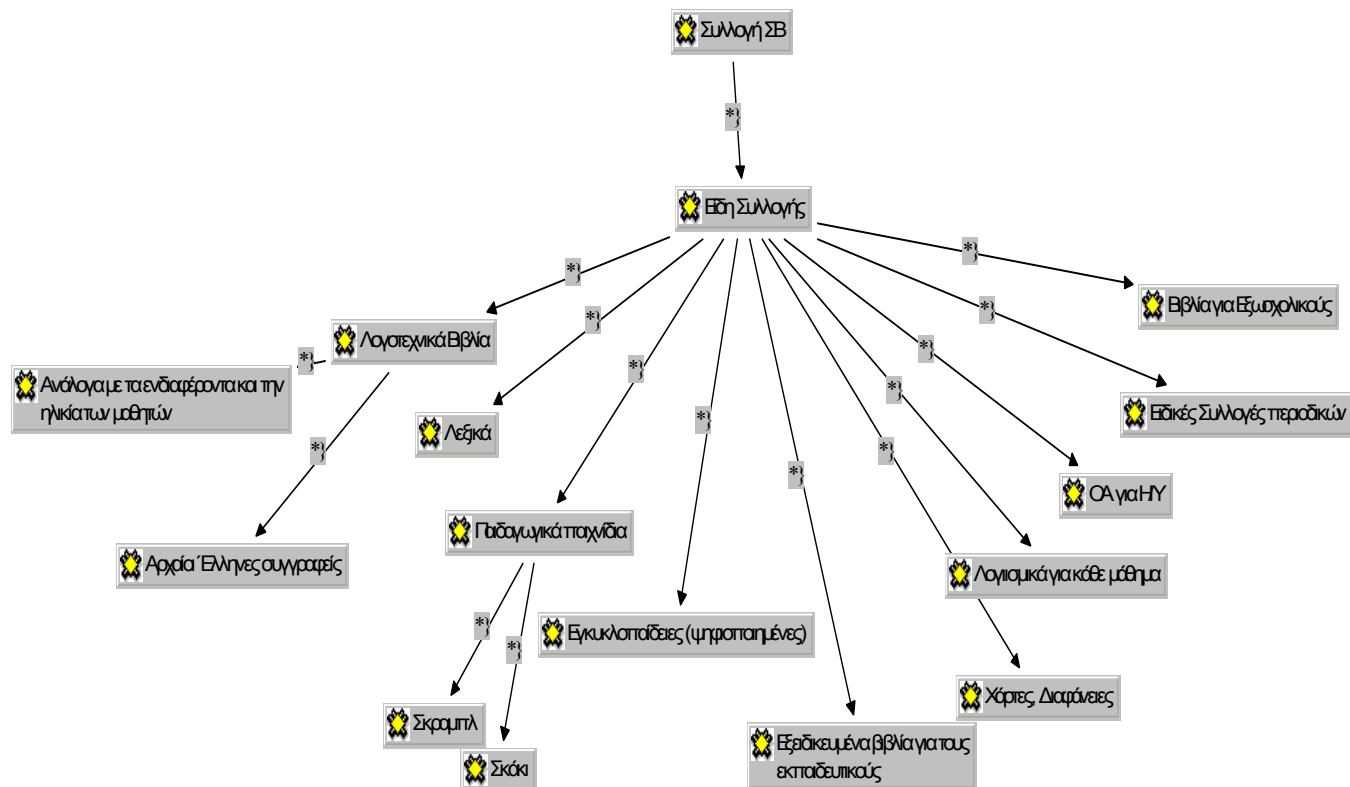
«Τα λεξικά-ελληνικά και ξενόγλωσσα- είναι απαραίτητα όχι μόνο για τα παιδιά αλλά και για τους δασκάλους(γιατί η γλώσσα εξελίσσεται)» (συνέντευξη,05).

Για την ύπαρξη εγκυκλοπαιδειών σε έντυπη μορφή υπήρξαν ενστάσεις, αφού δεν μπορούν να ακολουθήσουν την ταχύτατη εξέλιξη της γνώσης και έχουν αντικατασταθεί με εκείνες σε ψηφιοποιημένη μορφή καθιστώντας τες περισσότερο ενήμερες και ευέλικτες. Κάτι ανάλογο υποστηρίζει ένας Εκπαιδευτικός :

«Οι εγκυκλοπαίδειες, σήμερα, μπορεί να θεωρηθούν παρωχημένο πεδίο γνώσης, γιατί έχουν αντικατασταθεί με ψηφιοποιημένες...» (συνέντευξη,04).

Ψηφιοποιημένο θα πρέπει να είναι και το σύνολο της συλλογής μιας οργανωμένης Σ.Β. παρέχοντας διαρκή και από απόσταση πρόσβαση.

Στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί φαίνονται συγκεντρωμένες οι απόψεις των ερωτώμενων για το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα υποενότητα:

Σχήμα 4.11 Είδη Συλλογής της Σ.Β.

4.4.2 Κριτήρια και Υπεύθυνοι επιλογής της Συλλογής

4.4.2.1 Κριτήρια επιλογής

Προκειμένου να επιλεγεί το υλικό που θα απαρτίζει μια οργανωμένη Σ.Β. θα πρέπει να τεθούν κάποια αξιόπιστα και αντικειμενικά κριτήρια.

Στην ερώτηση «Με ποια κριτήρια θα πρέπει να επιλέγονται τα βιβλία»;

Οι θέσεις των Εκπαιδευτικών ήταν ποικίλες.

Κάποιοι έθεσαν ως κριτήρια την ηλικία, τα ενδιαφέροντα, την εξωτερική εμφάνιση, την πλούσια και ποιοτική εικονογράφηση.

Υποστηρίζει Εκπαιδευτικός :

«..Το συγγραφέα, την ηλικία των παιδιών, τα ενδιαφέροντά τους, να είναι ελκυστικά με πλούσια εικονογράφηση, να είναι ποιοτικά, με όχι πολλές σελίδες..» (συνέντευξη, 06).

Ερωτώμενος , προβάλλει θέμα έγκρισης των βιβλίων από το Υπουργείο..

«Με κριτήριο την ηλικία στην οποία απευθύνονται. Υπάρχει το θέμα εάν θα τα εγκρίνει το Υπουργείο» (συνέντευξη,03).

Μια διαφορετική προσέγγιση είναι εκείνη μιας Εκπαιδευτικού , που πιστεύει πως τα βιβλία πρέπει να έχουν σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα, ώστε να δρουν επιβοηθητικά στη μαθησιακή διαδικασία :

«Εκείνα που συντάσσονται και έχουν σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα»

Η καλή βιβλιοδεσία που θα εγγυάται την αντοχή του βιβλίου στο χρόνο, αποτελεί ένα ακόμη κριτήριο επιλογής .

Εφ' όσον η Σ.Β. είναι ανοιχτή στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, τότε με αυτό το κριτήριο θα επιλεγεί και το ανάλογο υλικό που θα ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντά του. Υποστηρίζει σχετικά ένα Εκπαιδευτικός :

«Βέβαια, εάν η βιβλιοθήκη θα είναι ανοιχτή στην ευρύτερη κοινωνία, θα πρέπει στη συλλογή να υπάρχουν και βιβλία που να απευθύνονται σε μεγάλους, αντίστοιχα των ενδιαφερόντων, του πνευματικού επιπέδου τους» (συνέντευξη,04).

Μνεία έγινε σε σχετική λίστα βιβλίων που είναι αναρτημένη σε ιστοσελίδα του ΥΠΕΠΘ (www.ypepth.gr), όπου αναγράφονται εγκεκριμένοι τίτλοι βιβλίων.

Εκφράστηκαν ενστάσεις ως προς το πόσο τακτικά ανανεώνεται-λαμβάνομένης υπόψη της ταχύτατης εξέλιξης της βιβλιοπαραγωγής.

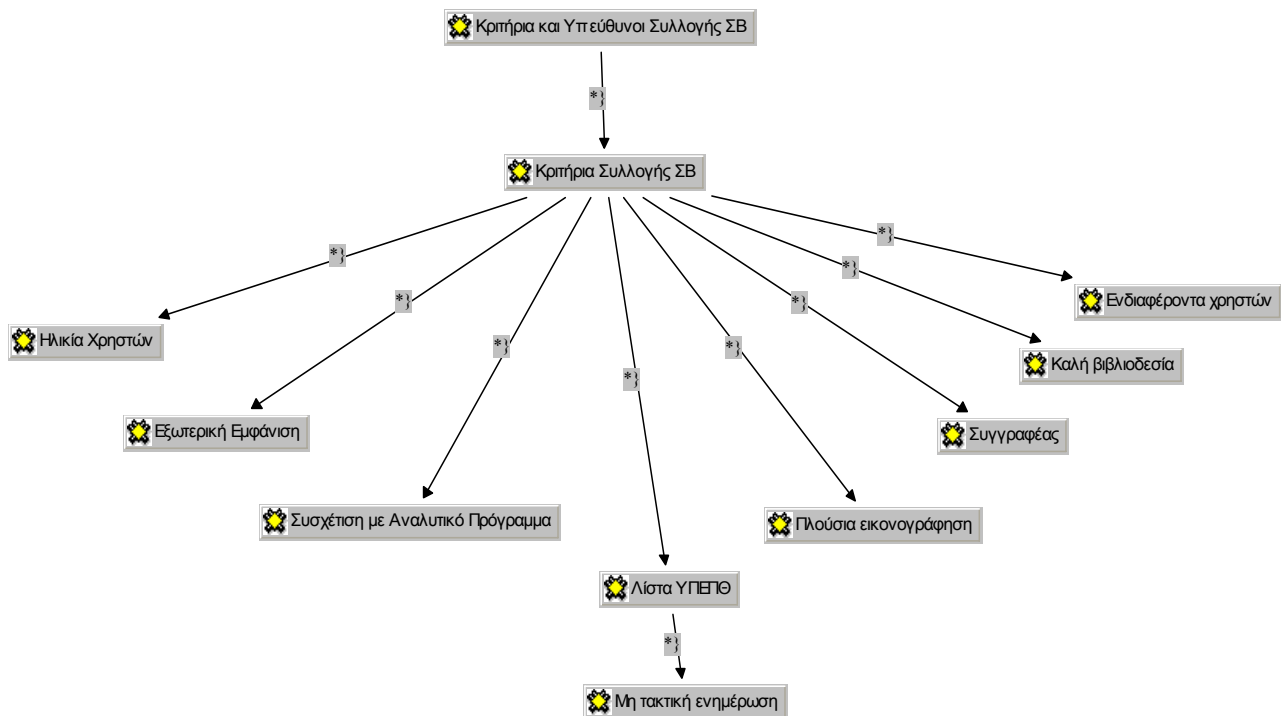
Υποστηρίζει σχετικά Εκπαιδευτικός :

«Η λίστα του Υπουργείου μπορεί κάποτε να ήταν εύχρηστη. Όμως δεν μπορεί να παρακολουθήσει τις διαρκώς ανανεωμένες εκδόσεις...» (συνέντευξη,03).

Αλλά και άλλος Εκπαιδευτικός εκφράζει παρόμοιες απόψεις :

«...Λίστα ΥΠΕΠΘ.... Το ΥΠΕΠΘ είναι ένας μεγάλος δεινόσαυρος που στερείται ευελιξίας και γρήγορων ανακλαστικών που να παρακολουθούν τις ταχύτατες μετεξελίξεις. Κινείται αργά» (συνέντευξη,04).

Στο ακόλουθο σχεδιάγραμμα φαίνονται συγκεντρωτικά οι απόψεις των ερωτώμενων.

Σχήμα 4.12 Κριτήρια επιλογής της Συλλογής Σ.Β.

4.4.2.2 Υπεύθυνοι επιλογής

Εκείνοι που θα γνωμοδοτήσουν για το είδος της Συλλογής, αποτελεί το αντικείμενο αυτής της υποενότητας. Όλοι οι ερωτώμενοι συνέκλιναν στην άποψη πως-οπωσδήποτε-ο Σύλλογος Διδασκόντων έχει βαρύνοντα λόγο στην επιλογή της Συλλογής. Λόγο μπορεί να έχουν και οι μαθητές που θα προτείνουν βιβλία που τους άρεσαν ή τα πρότειναν φίλοι τους.

Λέει Εκπαιδευτικός :

«Ο Σύλλογος Διδασκόντων μπορεί να πάρει πάρα πολλές αποφάσεις σχετικά με το θέμα, ώστε να κρίνει την καταλληλότητα των βιβλίων για μια σχολική βιβλιοθήκη. Μπορούν και τα παιδιά να κάνουν τις δικές τους προτάσεις» (συνέντευξη,03).

Και άλλος Εκπαιδευτικός εκφράζεται παρόμοια :

«Κατ` αρχή ο Σύλλογος διδασκόντων , πάντα με την καθοδήγηση του ειδικού που ασχολείται με τη βιβλιοθήκη και ο οποίος θα είναι γνώστης των εξελίξεων στην βιβλιοπαραγωγή. Και τα παιδιά μπορούν να κάνουν τις δικές τους προτάσεις. Μπορεί για παράδειγμα μέσα σε ένα κουτί που θα υπάρχει στη βιβλιοθήκη να βάζουν τις δικές

τους προτάσεις, ανώνυμα ή επώνυμα. Επίσης, σε ένα βιβλίο να μπορούν να γράφουν τις σκέψεις, τις προτάσεις τους σχετικά με τη λειτουργία της βιβλιοθήκης-μια καθόλα δημοκρατική διαδικασία» (συνέντευξη,04).

Στην τοποθέτηση αυτή υποστηρίζεται ότι ένας ειδικός που ασχολείται με τη Σ.Β. και είναι γνώστης των εξελίξεων στη βιβλιοπαραγωγή, μπορεί να δρα καθοδηγητικά και συμβουλευτικά στην επιλογή της Συλλογής.

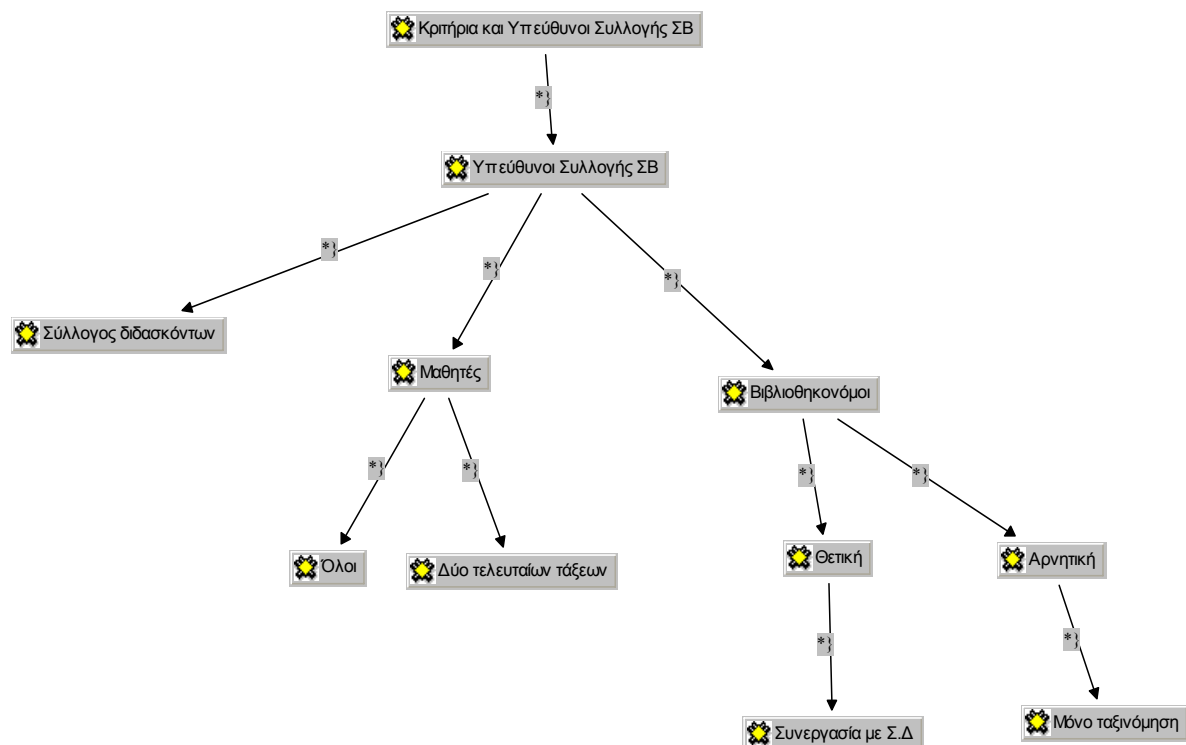
Η Εκπαιδευτικός που διαφοροποιείται ως προς τη βαρύτητα της γνώμης του ειδικού, του βιβλιοθηκονόμου, που τον τοποθετεί μόνο στην κατάταξη των βιβλίων, υποστηρίζει σχετικά :

«Ο βιβλιοθηκονόμος είναι απαραίτητος για να κατατάξει τα βιβλία και να μας πει πώς να τα χρησιμοποιούμε...Αλλά δεν νομίζω ότι ένας βιβλιοθηκονόμος θα μπορεί να γνωρίζει ποιες ανάγκες θα έχουν τα παιδιά από την Πρώτη μέχρι την Έκτη, για τα μαθήματα σ' όλα τα αντικείμενα» (συνέντευξη,05).

Μια μικρή διαφοροποίηση, ως προς τους μαθητές, προβάλλει άλλος Εκπαιδευτικός , υποστηρίζοντας :

«Ο Σύλλογος διδασκόντων, σίγουρα. Και τα παιδιά, τουλάχιστον των δύο τελευταίων τάξεων, μπορούν να εμπλακούν στη διαδικασία...» (συνέντευξη,08).

Οι απόψεις των ερωτώμενων φαίνονται στο ακόλουθο σχεδιάγραμμα :

Σχήμα 4.13 Υπεύθυνοι επιλογής της Συλλογής της Σ.Β.

4.5 Χρηματοδότηση-Οικονομικοί πόροι

Σ' αυτήν τη θεματική ενότητα εξετάζεται ποιοι θα μπορούσαν να είναι εκείνοι οι παράγοντες που θα χρηματοδοτούσαν προσπάθειες σύστασης, οργάνωσης και λειτουργίας Σχολικών Βιβλιοθηκών στον ευαίσθητο χώρο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Όλοι οι ερωτώμενοι δήλωσαν πως βασικός –και ίσως μοναδικός-φορέας πρέπει να είναι η Πολιτεία, το Κράτος, το Υπουργείο Παιδείας ειδικότερα. Η επίκληση στα χείλη των ερωτώμενων ήταν : *«Η χρηματοδότηση.. Δεν έχουμε Δημόσια Παιδεία ; Η χρηματοδότηση πρέπει να γίνεται από το Κράτος...»* (συνέντευξη,08).

όπως υποστήριζε Εκπαιδευτικός .

Άλλος Εκπαιδευτικός πρόβαλε το παράδειγμα της Ευρώπης για να τονίσει την άποψή του :

«Βασική προϋπόθεση για να λειτουργήσει ένα σύγχρονο εκπ/κό σύστημα είναι η χρηματοδότησή του.

Φθινή εκπ/ση δεν μπορεί να υπάρξει. Σήμερα στην Ευρώπη οι χώρες που έχουν συνειδητοποιήσει την συμβολή της παιδείας στην οικονομική ανάπτυξη, χρηματοδοτούν σοβαρά την παιδεία. Ένας τομέας που χρηματοδοτείται σοβαρά σε επίπεδο σχολικής μονάδας είναι η βιβλιοθήκη του σχολείου. Στο σχολείο της Βάσσας της Φινλανδίας που επισκεφθήκαμε, η βιβλιοθήκη επιχορηγούνταν ετησίως με 50000 έως 60000 ευρώ(Η σχολική μονάδα είχε επιχορήγηση περίπου 1.600.000 ευρώ.),για ανανέωση υλικού και γενικά για λειτουργικές δαπάνες. Ακόμα και ο κάθε δάσκαλος είχε στη διάθεσή του ποσό της τάξης των 10.000 ευρώ περίπου, ώστε να το διαχειριστεί όπως κρίνει για τη βελτίωση των συνθηκών μάθησης και διδασκαλίας. Η χρηματοδότηση της παιδείας αφορά σε ποσοστό 8% του ΑΕΠ. Φυσικά, το κράτος βασικός χρηματοδότης!...»

(συνέντευξη,04).

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρθηκε και άλλος Εκπαιδευτικός σχετικά με τη χρηματοδότηση :

«Μέσω συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων από την Ε.Ε. θα μπορέσουν να δημιουργηθούν Σ.Β.» (συνέντευξη,05).

Προς την ίδια κατεύθυνση, Εκπαιδευτικός, πρότεινε να ιδρυθούν από το Υπουργείο Σχολικές Βιβλιοθήκες σύμφωνα με το μοντέλο των 499 που ιδρύθηκαν και λειτουργούν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση...

«Με δεδομένο το μοντέλο των βιβλιοθηκών που δημιουργήθηκαν στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, θα πρέπει το Υπουργείο να το εφαρμόσει βελτιωμένο και για την Πρωτοβάθμια...» (συνέντευξη,03).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατατέθηκαν ανησυχίες για τη διαχείριση των χρημάτων που τυχόν θα διατεθούν για δημιουργία Σ.Β.

Διατείνεται χαρακτηριστικά Εκπαιδευτικός :

«...Πολύ φοβάμαι ότι και αν το Υπουργείο πει «πάρτε χρήματα», αλλά να μη φτιάξουμε βιβλιοθήκες στο σχολείο, γιατί μπορεί να πει ο άλλος «έχω ανάγκη από Η/Υ, τι βιβλιοθήκη να κάνω» και να πάνε τα χρήματα αλλού.. Θεωρώ ότι το οικονομικό ζήτημα έρχεται δεύτερο. Πρώτο είναι το οργανωτικό ζήτημα...» (συνέντευξη,03).

Παρόμοια ανησυχία εκφράζεται από άλλον Εκπαιδευτικό :

«...Δεν υπάρχει χρήμα και αν υπάρξει μεταφέρεται σε άλλα κονδύλια...» (συνέντευξη,01).

Ως «μαθήματα κιθάρας, χωρίς κιθάρα»-φράση που χρησιμοποίησε ο Εκπαιδευτικός 4 σε άλλη θεματική ενότητα- φαίνεται να μοιάζει η τυχούσα προσπάθεια για δημιουργία Σ.Β. χωρίς την ύπαρξη ανάλογων και κατάλληλων κτιριακών υποδομών(αίθουσες).

Έτσι τοποθετούνται δύο ερωτώμενοι αντίστοιχα :

«Βασικά πρέπει να εξασφαλιστεί χώρος. Εάν υπάρχει κατάλληλος χώρος στο σχολείο, πιστεύω ότι είναι πιο εύκολο να δημιουργηθεί Σ.Β.» (συνέντευξη,05).

«Πρέπει πρώτ` απ` όλα να υπάρχει η κατάλληλη υποδομή(χώροι)...» (συνέντευξη,07).

Αρνητικά όσο αφορά στη χρηματοδότηση από τους Δήμους αναφέρθηκαν οι περισσότεροι ερωτώμενοι, επικαλούμενοι «οικονομική στενότητα».

Τονίζει χαρακτηριστικά η Εκπαιδευτικός :

«Σε επίπεδο Δήμων, δε βλέπω ότι μπορεί να γίνει κάτι. Τα σχολεία ανήκουν στους Δήμους, αλλά ίσα ίσα τα γραφικά και το πετρέλαιο καλύπτονται. Δεν μας δίνουν λεφτά εύκολα. Εδώ χαρτόνια για τα παιδιά θέλουμε να πάρουμε και δε μας φτάνουν τα χρήματα.. Υπάρχει μεγάλη οικονομική στενότητα. Τώρα, να δώσουν τόσα χρήματα οι Δήμοι Δε νομίζω.... Μην περιμένουμε κάτι απ` αυτό...» (συνέντευξη,05).

Η προσέγγιση ενός Εκπαιδευτικού παρουσίαζε μια διαφοροποίηση :

«Ο Δήμος βοηθάει. Εφ' όσον υπάρχουν «οχλήσεις» από «ανήσυχους» εκπ/κούς, πιστεύω ότι ο Δήμος έχει τη δυνατότητα να στήνει βιβλιοθήκη σε κάθε σχολείο, τουλάχιστον ανά διετία. Στην πόλη μας ένα 12/θέσιο σχολείο έχει βιβλιοθήκη(6^ο δ.σχ.). Σε ένα άλλο 12/θ (8^ο) μπορεί ο Δήμος στην επόμενη 2ετία να στήσει μια παρόμοια.» (συνέντευξη,07).

Για χρηματοδότηση από κονδύλια της Νομαρχίας δεν υπήρξε καμιά θετική τοποθέτηση.

Για χρηματοδότηση από ιδιώτες-χορηγούς οι απόψεις διαφοροποιούνταν.

Οι περισσότεροι στάθηκαν αρνητικά σ' αυτό το ενδεχόμενο. Εκπαιδευτικός δηλώνει :

«...Με βρίσκει εντελώς αντίθετο η χρηματοδότηση από ιδιώτες, που θα προβάλλονται μέσω της βιβλιοθήκης...» (συνέντευξη,03).

Όπως και άλλος Εκπαιδευτικός :

«...Ο ιδιωτικός τομέας να βοηθήσει, αφού η πολιτεία δώσει αυτά που πρέπει. Δεν μπορεί ο εκπαιδευτικός κόσμος να γίνει «ζήτουλας», υποχείριο κάθε επιχειρηματία...»

(συνέντευξη,01).

Θετικά είδε τη χρηματοδότηση αυτή ερωτώμενος , που δήλωνε :

«...Μπορούμε να απευθυνθούμε και στον ιδιωτικό τομέα, σε κάποιον που είναι πλούσιος στην πόλη...» (συνέντευξη,07).

Όπως και μία Εκπαιδευτικός :

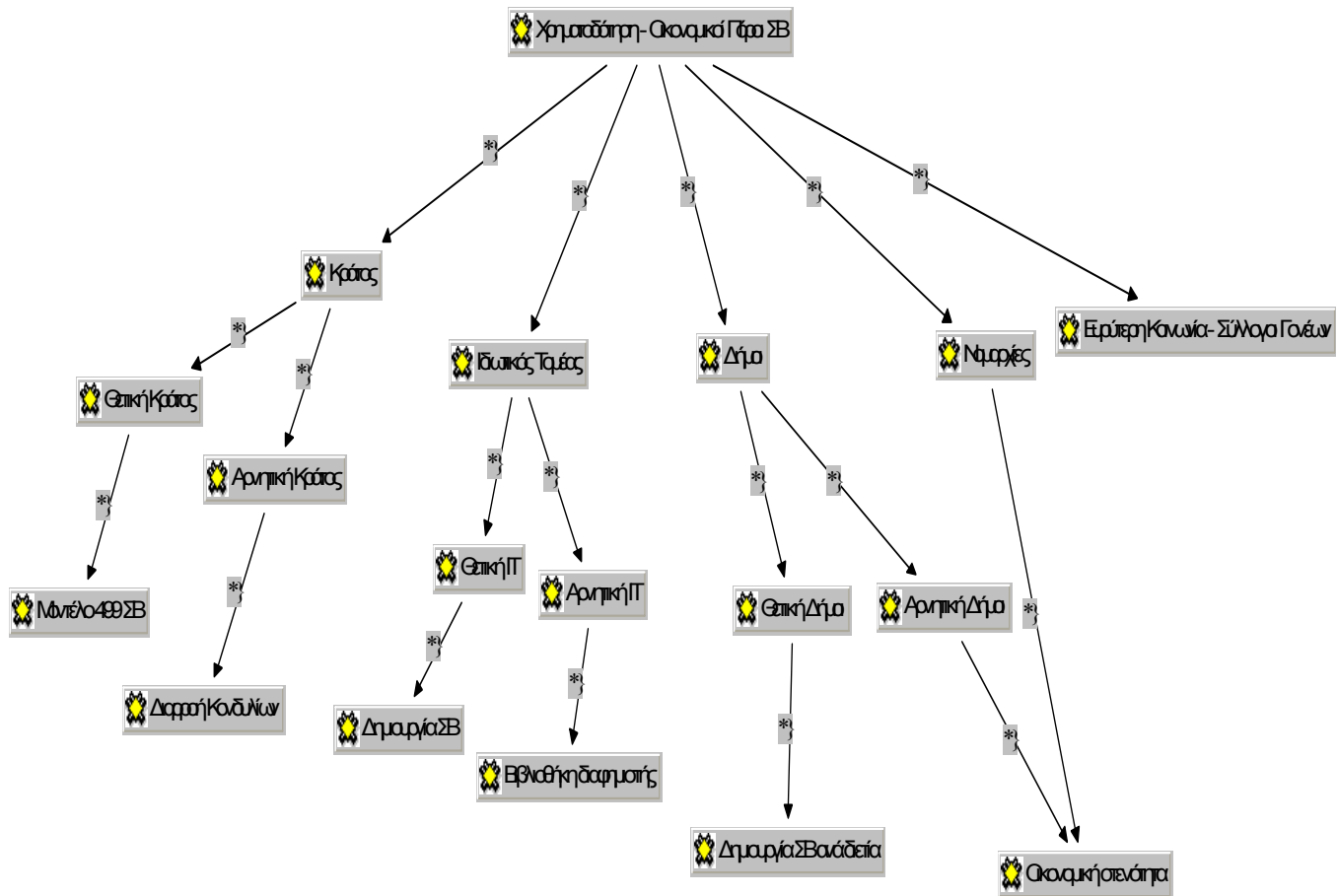
«..Θα μπορούσαμε να βρούμε κάποιους χορηγούς για οικονομική βοήθεια.» (συνέντευξη,06).

Ένας Εκπαιδευτικός και μία Εκπαιδευτικός βλέπουν θετικά τη βοήθεια από τους συλλόγους Γονέων (όση μπορούν..). Υποστηρίζουν αντίστοιχα :

«...Κάποιοι φορείς όπως ο Δήμος ή οι μπροστάρηδες Σύλλογοι Γονέων, μπορούν να βοηθήσουν...» (συνέντευξη,03).

«...Κατά καιρούς βοηθάν οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων...» (συνέντευξη,06).

Σχετικό με τα προαναφερόμενα είναι το ακόλουθο σχεδιάγραμμα :

Σχήμα 4.14 Χρηματοδότηση και Οικονομικοί Πόροι Σ.Β.

5.0 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1 Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που βγήκαν από την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων που καταγράφηκαν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων. Τα συμπεράσματα έχουν κατηγοριοποιηθεί σε πέντε κύριους τομείς που άπτονται θεμάτων σχετικών με τις οργανωμένες Σχολικές Βιβλιοθήκες στα Δημοτικά Σχολεία.

Σημερινή επικρατούσα κατάσταση

Βάσει της ανάλυσης των τοποθετήσεων που κατέθεσε το σύνολο των ερωτώμενων, η εντύπωση που αποκομίστηκε ήταν πως η πεποίθηση των Εκπαιδευτικών για την υπάρχουσα κατάσταση στον τομέα της ύπαρξης και λειτουργίας οργανωμένων Σ.Β. στα δημοτικά σχολεία της Ελλάδας είναι απογοητευτική. Κάποιος μάλιστα- ενδεικτικό της απογοήτευσης- δήλωσε πως

«...θα απαιτηθεί μια δεκαετία τουλάχιστον για μια θετική εικόνα σ' αυτόν τον τομέα»
(συνέντευξη, 06).

Υπάρχουν κάποια βιβλία -λίγα και παλιά- χωρίς ίχνη ανανέωσης της στοιχειώδους συλλογής-και αυτά βρίσκονται σε στοιχειώδεις βιβλιοθήκες σε μεταλλικούς φοριαμούς με κλειδωμένα τζάμια κάτω από σκάλα ή στο γραφείο των δασκάλων ή του διευθυντή. Δεν υπάρχει ξεχωριστός χώρος που να «φιλοξενεί» σχολική βιβλιοθήκη.

Ελάχιστες οι εξαιρέσεις, που αποδίδονται μόνο στην καλή πίστη και το «μεράκι» ελάχιστων εκπαιδευτικών. Χωρίς -πάντα- τη στήριξη από το κράτος, από το Υπουργείο Παιδείας.

Σε κάθε περίπτωση, εκφράστηκε η ανάγκη κεντρικής στήριξης για την ανάπτυξη και λειτουργία οργανωμένων Σ.Β. στη χώρα μας.

Σε ό, τι αφορά στην καταγραφείσα κατάσταση στο στενό πεδίο των βιβλιοθηκών στα δημοτικά σχολεία της Έδεσσας, όλοι οι ερωτώμενοι είπαν ότι

στις σχολικές μονάδες που υπηρετούν δε λειτουργεί οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη. Η συνηθέστερη περίπτωση είναι να υπάρχουν παλιές και ολιγάριθμες συλλογές που δεν προσελκύουν τα ενδιαφέροντα των παιδιών και βρίσκονται σε μεταλλικούς ή ξύλινους φοριαμούς σε αίθουσα διδασκαλίας ή στο γραφείο του διευθυντή ή των δασκάλων ή σε διάδρομο. Μια μόνο αξιόλογη εξαίρεση καταγράφηκε και αφορούσε σε 12/θέσια σχολική μονάδα της πόλης. Σ' αυτήν, με το «μεράκι» και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του δάσκαλου, οργανώθηκε βιβλιοθήκη σε ξεχωριστή αίθουσα, ταξινομήθηκε το υλικό με το σύστημα Dewey, και λειτουργεί συνεχώς από το 2003 με αξιόλογη δανειστική κίνηση υλικού, αριθμώντας στη συλλογή της αξιοζήλευτη και συνάμα υποδειγματική ποσότητα τεκμηρίων.

Προβληματισμός και ανησυχία υπάρχουν. Όμως δε φτάνει μόνο αυτό, όπως και η ευαισθησία «ολίγων» ανήσυχων εκπαιδευτικών.

Σε δύο σχολεία παρατηρήθηκε μια σχετική ανανέωση στη συλλογή.

Σε ό,τι αφορά στην ανάλογη επικρατούσα κατάσταση στα ευρωπαϊκά σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Primary School Education), εκφράστηκαν εκ διαμέτρου αντίθετες γνώμες. Μάλιστα, εκφράστηκε και κάποια ηττοπάθεια στη φράση «...τα ακούσματα από συναδέλφους που ζουν εκεί(στην Ευρώπη) δεν μας τιμούν εμάς...» (συνέντευξη, 07).

Γενικότερα υποστηρίζεται πως στην Ευρώπη η κατάσταση είναι πολύ προηγμένη στον τομέα ύπαρξης οργανωμένων σχολικών βιβλιοθηκών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η Σ.Β. αποτελεί το κεντρικό πεδίο δράσης, το κεντρικό θεμέλιο του σχολείου γύρω από το οποίο αναπτύσσονται και εξελίσσονται όλες οι εκπαιδευτικές και διδακτικές δράσεις του σχολείου. Η λειτουργία της Σ.Β. είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη μαθησιακή διαδικασία. Οι μαθητές είναι γνώστες του υπάρχοντος υλικού καθώς και του κανονισμού λειτουργίας της (αναζήτηση, διαδικασία δανεισμού, κ.ά.). Σε κάθε τάξη υπάρχει Η/Υ που συνδέεται on line με την Κεντρική Σχολική Βιβλιοθήκη για συνεχή

αναζήτηση γνώσης. *Οι μαθητές μαθαίνουν να αναζητούν, να ερευνούν, «μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν».*

Σε κάθε σχολείο υπάρχει οργανωμένη Σ.Β. με υπεύθυνο δάσκαλο ή βιβλιοθηκονόμο.

Ένας από τους οκτώ ερωτώμενους εξέφρασε σχετική άγνοια για την υφιστάμενη κατάσταση.

Χρησιμότητα- Ρόλος της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Οι απόψεις που διατυπώθηκαν για το θέμα αυτό συνέτειναν στον ουσιαστικό ρόλο μιας οργανωμένης Σ.Β. στην ομαλή, ολοκληρωμένη και ποιοτική ροή της μαθησιακής διαδικασίας στα πλαίσια του Αναλυτικού Προγράμματος. Η σύνδεσή των λειτουργιών της με το Ωρολόγιο Πρόγραμμα θα στηρίζει διαρκώς το έργο τόσο του δασκάλου όσο και του μαθητή. Μια οργανωμένη και ψηφιοποιημένη Σ.Β. θα αποτελεί πόλο διαρκούς και απρόσκοπτης πρόσβασης- ακόμα και σε ώρες εκτός σχολικού ωραρίου- στην πληροφόρηση, αποτελώντας σημαντικό παράγοντα μάθησης και παρέχοντας «εργαλεία» πληροφόρησης. Έτσι, η Σ.Β. μπορεί να στηρίζει το ημερήσιο μάθημα παρέχοντας-με τη βοήθεια του υπεύθυνου εξειδικευμένου δάσκαλου ή του βιβλιοθηκονόμου- υλικό που πιθανόν θα χρειαστεί και ο δάσκαλος και ο μαθητής. Θα μπορεί να στηρίζει την εξέλιξη και ανάπτυξη ενός project που έχει αναλάβει να εκπονήσει κάποιος μαθητής ή δάσκαλος (στα σχολεία των ευρωπαϊκών χωρών τα projects αποτελούν συνηθέστατη κατάσταση τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό αλλά και σχολικό επίπεδο. Η παρουσίασή τους γίνεται με ειδικές διαδικασίες μεταξύ των οποίων μία είναι να εκθέσουν οι μαθητές τις πηγές της Σ.Β. από τις οποίες άντλησαν την πληροφόρηση για την ολοκλήρωση της εργασίας τους, αξιώνοντας έτσι την ίδια τη Σ.Β.).

Από τις απόψεις των ερωτώμενων προέκυψε πως κατά την έρευνα-και πάντα με την καθοδήγηση του υπεύθυνου δάσκαλου ή βιβλιοθηκονόμου- ο μαθητής μαθαίνει πώς να μαθαίνει-αμβλύνοντας έτσι την ερευνητική δεξιότητα, πώς να

έρχεται δηλαδή σ' επαφή με την ποθούμενη και απαραίτητη γνώση που θα τον οδηγήσει στην ολοκληρωμένη κατάκτησή της. Θα μάθει να μην «παπαγαλίζει», να μην αποστηθίζει, αλλά αναπτύσσοντας την κριτική του σκέψη να κρατάει εκείνες μόνο τις πληροφορίες που χρειάζεται και να απορρίπτει τις μη χρήσιμες. Οξύνοντας κατά κάποιο τρόπο το πνεύμα του. Διαβάζοντας και ψάχνοντας, θα αναπτύξει την αναγνωστική του δεξιότητα εμπλουτίζοντας παράλληλα το λεξιλόγιό του αναπτύσσοντας τη γραπτή και προφορική έκφραση και βελτιώνοντας-συνειδητά ή ασυνείδητα- την ορθογραφική του δεξιότητα. Θα μάθει, ακόμα, να συνεργάζεται τόσο με τον υπεύθυνο όσο και σε επίπεδο ομάδας με τα μέλη της, αναπτύσσοντας έτσι τη δεξιότητα της συνεργασίας.

Ο μαθητής, κατά την εκτίμηση των ερωτώμενων Εκπαιδευτικών, αναζητώντας την πληροφόρηση ή και απλά την ευχαρίστηση που προκύπτει από την ανάγνωση ενός βιβλίου-ή όποιας άλλης πηγής- θα εκτιμήσει την αξία του βιβλίου στην επίτευξη κάθε φορά του στόχου του(ενημέρωση ή ευχαρίστηση). Ερχόμενος σε επαφή και με το καλό εξωσχολικό βιβλίο μπορεί να το εκτιμήσει ως αξιακό προϊόν, να το αγαπήσει. Να το κάνει έναν καλό του «φίλο». Όταν κατορθωθεί-μέσω της μαθησιακής διαδικασίας-να αποτελεί το βιβλίο «εργαλείο» μάθησης και ευχαρίστησης, τότε θα μπορούμε να μιλάμε για ανάπτυξη μιας δυνατής σχέσης βιβλίου-μαθητή. Να μιλάμε για θετική εγκατάσταση του βιβλίου στην ψυχή του.

Εδώ διατυπώθηκε και η άποψη από έναν Εκπαιδευτικό πως δεν αρκεί η συμβολή του Σχολείου για την καλλιέργεια της αγάπης του παιδιού προς το βιβλίο. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί και η ίδια η οικογένεια, που δια των προτύπων της θα συνεισφέρει στον τομέα ανάπτυξης της αγάπης για την επαφή με το βιβλίο εγκαθιστώντας την αγάπη για ανάγνωση, προωθώντας τη φιλιαναγνωσία. Φιλιαναγνωσία που όμως δε θα πρέπει να αποτελεί αυτοσκοπό αλλά αποτέλεσμα μιας φιλοσοφίας προσέγγισης(μέσω της ανάπτυξης σχετικών προγραμμάτων) και αξιοποίησης του πολύτιμου αυτού αγαθού, του βιβλίου.

Ένας Εκπαιδευτικός εξέφρασε την άποψη-ένσταση πως δεν έχει συναντήσει πραγματικά και αποφασιστικά βήματα-πλην ελάχιστων- για καλλιέργεια και ανάπτυξη ενδιαφέροντος για το βιβλίο, πλην ελάχιστων και αποσπασματικών.

Λειτουργία Σχολικής Βιβλιοθήκης

Στη θεματολογική αυτή ενότητα οι ερωτώμενοι πρώτα τοποθετήθηκαν σε ό,τι αφορά στο είδος της βιβλιοθήκης που θα πρέπει να λειτουργεί οργανωμένα σε ένα σχολείο.

Η πλειοψηφία των Εκπαιδευτικών τάχθηκε υπέρ της ύπαρξης μιας Κεντρικής Σχολικής Βιβλιοθήκης (Κ.Σ.Β.) –που θα λειτουργεί και ως δανειστική ή διαδανειστική- σε ξεχωριστή μεγάλη αίθουσα. Η αίθουσα αυτή πρέπει να βρίσκεται σε κεντρικό σημείο του κτιρίου, εύκολα προσβάσιμο από τους μαθητές. Πρόβλεψη θα πρέπει να υπάρχει για πρόσβαση και σε άτομα με ειδικές ανάγκες με κατασκευή ανάλογων ραμπών που ίσως χρησιμεύσουν και σε ηλικιωμένα άτομα εφ' όσον η Σ.Β. παραμένει ανοιχτή και τα απογεύματα για το κοινό του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος. Η Σ.Β. θα πρέπει να στεγάζεται σε μια αίθουσα που να μη θυμίζει σε τίποτα την τυπική σχολική αίθουσα τάξης. Θα πρέπει να προσελκύει τους μαθητές, να τους κάνει να αισθάνονται όμορφα και άνετα στο χώρο της. Να έχει ωραία και ζεστά χρώματα με καλαισθητα και λειτουργικά έπιπλα. Οποσδήποτε και Αναγνωστήριο.

Κάποια Εκπαιδευτικός αναφέρθηκε στην ένταξη τη Κ.Σ.Β. σε έναν πολυδύναμο χώρο που θα περιλάμβανε αίθουσα πληροφορικής, αίθουσα πειραμάτων κ.ά.

Μια άλλη άποψη ήθελε την Κ.Σ.Β. στον πιο απομακρυσμένο χώρο του σχολείου. Στον πρώτο όροφο-αν υπάρχει. Για να έχει ησυχία. Μια άλλη τοποθέτηση υποστήριζε την ύπαρξη Κ.Σ.Β. είτε στο γραφείο των δασκάλων είτε στο γραφείο του διευθυντή! Τώρα, πόσο λειτουργική θα ήταν αυτή η κατάσταση, γεννάται ερώτημα.

Πάντως, επιφύλαξη και έντονος προβληματισμός κατατέθηκαν σε κάθε περίπτωση σε ό,τι αφορά στην προβληματική κατασκευαστική δομή των

σχολικών κτιρίων, που στερούνται χώρων διαθέσιμων για βιβλιοθήκη. Βέβαια, σε κάθε νέα κατασκευή προβλέπεται από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.) η κατασκευή αίθουσας βιβλιοθήκης που στη συνέχεια όμως «καταλαμβάνεται» και χρησιμοποιείται ως αίθουσα διδασκαλίας.

Σε σχετική ερώτηση για ύπαρξη Βιβλιοθηκών Τάξης (Β.Τ.) ως αντιστάθμισμα της έλλειψης Κ.Σ.Β. , οι τοποθετήσεις των ερωτώμενων ήταν αρνητικές. Βασικό σημείο αποτελούσε ότι δεν μπορεί να διαθέτει πλουραλισμό πληροφόρησης για να καλυφθούν γνωστικά κενά για κάποιο μάθημα ή την ολοκλήρωση κάποιου project. Δεν μπορεί μια συλλογή από 10-20 λογοτεχνικά κυρίως βιβλία να αποτελεί βιβλιοθήκη. Η Β.Τ. αποτελεί, κατά τους ερωτώμενους, μια πρόχειρη λύση, ένα «άτυπο μαγαζάκι», μια αποσπασματική επιλογή.

Σε ερώτηση σχετική με το ποιοι θα μπορούσαν να είναι δυνητικά χρήστες μιας Σ.Β. ώστε να μπορεί να αναπτυχθεί ένα αμοιβαίο και ικανοποιητικό αλληλένδετο σχήμα στη λειτουργία της, οι τοποθετήσεις των ερωτώμενων Εκπαιδευτικών παρουσίασαν μια ποικιλομορφία. Όλες οι τοποθετήσεις συνέκλιναν υπέρ της άποψης ότι οπωσδήποτε χρήστες θα πρέπει πρωτίστως να είναι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί του σχολείου. Σε ένα, όμως, ανοιχτό στην κοινωνία σχολείο και η βιβλιοθήκη του θα πρέπει να είναι ανοιχτή στην κοινωνία-ευρύτερη ή στενότερη. Μπορεί λοιπόν-πάντα σύμφωνα με τις τοποθετήσεις των ερωτώμενων- η Σ.Β. να έχει ως χρήστες και μαθητές Γυμνασίου, Λυκείου, και γονείς μαθητών, και κατοίκους της γειτονιάς ή και όλου του Δήμου. Θα πρέπει όμως να προσαρμόσει και τη θεματολογία στη συλλογή της ώστε να καλύπτει τα ενδιαφέροντα όλων των πιθανών χρηστών.

Για να λειτουργεί με το παραπάνω σχήμα μια οργανωμένη Σ.Β. θα πρέπει να προσαρμόσει στη λειτουργία της μια άλλη σημαντική παράμετρο, το ωράριο λειτουργίας. Στο ζήτημα του ωραρίου οι θέσεις των ερωτώμενων παρουσίαζαν μια ευρεία ποικιλομορφία. Μια κοινή θέση ήταν να είναι ανοιχτή η Σ.Β. όλες τις ώρες που θα λειτουργεί το σχολείο, συμπεριλαμβανομένων και των ωρών του Διευρυμένου Ωραρίου(Ολοήμερο Σχολείο). Επίσης κοινή άποψη ήταν να είναι ανοιχτή η Σ.Β. στα διαλείμματα, οπότε θα μπορούν οι μαθητές να την

επισκέπτονται είτε για αναζήτηση πληροφοριών είτε για ανάγνωση βιβλίου είτε για δανεισμό υλικού είτε και για ψυχαγωγία(σκάκι, σκραμπλ κ.ά.).

Άλλη προσέγγιση ήταν να λειτουργεί κάποιες ώρες και το απόγευμα κάποιες ημέρες της εβδομάδας. Ακόμη και το Σάββατο θα μπορούσε να λειτουργεί οπότε και θα προσέλκυε περισσότερους χρήστες. Μια άλλη άποψη πρότεινε να λειτουργεί μόνο μια φορά την εβδομάδα για τους εξωσχολικούς. Βέβαια, βασική προϋπόθεση για τις παραπάνω περιπτώσεις ώστε να λειτουργεί η Σ.Β. σε εκτός σχολικού ωραρίου ημέρες και ώρες αποτελεί- κατά τους ερωτώμενους- η στήριξη του εγχειρήματος από το Σύλλογο Γονέων ή κάποιον εκπαιδευτικό, που θα στελεχώνουν τη Σ.Β. Διατυπώθηκε έντονη αμφισβήτηση για το πού θα βρεθεί γονέας ή εκπαιδευτικός που θα αφιερώσει χρόνο από το χρόνο του.

Οπωσδήποτε για να λειτουργήσει μια οργανωμένη Σ.Β. οποιαδήποτε ώρα και ημέρα της εβδομάδας χρειάζεται να στελεχώνεται από ικανά, άξια και εξειδικευμένα άτομα που είτε θα έχουν σπουδάσει το αντικείμενο(βιβλιοθηκονόμοι) είτε θα έχουν ολοκληρώσει σχετικά επιμορφωτικά ταχύρρυθμα προγράμματα(επιμορφωμένοι εκπαιδευτικοί) είτε ανειδίκευτοι εκπαιδευτικοί(...μια ίσως απαξιωτική άποψη για την ίδια τη Σ.Β. ως θεσμό).

Σε αυτήν τη διαπίστωση συνέκλιναν οι απόψεις των ερωτώμενων όταν τους υποβλήθηκε σχετικό με τη στελέχωση της Σ.Β. ερώτημα. Μάλιστα, δύο από τους ερωτώμενους πήγαν τη σκέψη τους λίγο παραπέρα εκφράζοντας την άποψη να λειτουργούν οι βιβλιοθηκονόμοι ως πυρήνες επιμόρφωσης σε δασκάλους ανά 4 -5 σχολικές μονάδες. Μια άλλη προσέγγιση αφορούσε στη στελέχωση των Σ.Β. από επιμορφωμένους δασκάλους και την εποπτεία τους ανά δύο-τρεις Σ.Β. από έναν εξειδικευμένο βιβλιοθηκονόμο. Πολυτέλεια θεωρήθηκε η περίπτωση να έχει κάθε βιβλιοθήκη το βιβλιοθηκονόμο της. Η άποψη για ένα συνδυαστικό σχήμα στελέχωσης αποτελούμενο από ένα βιβλιοθηκονόμο και ένα δάσκαλο, που θα λειτουργεί ως «γέφυρα» μεταξύ βιβλιοθηκονόμου και χρηστών, θεωρήθηκε ότι αποτελεί απλώς μια ουτοπία.

Συλλογή της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Σημαντική παράμετρο για την αποτελεσματική λειτουργία μιας οργανωμένης Σ.Β. αποτελεί το είδος της Συλλογής της, ώστε να καλύπτει στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα των πιθανών χρηστών της. Άλλωστε, μια βιβλιοθήκη καταξιώνει την ύπαρξή της μέσω της χρήσης του υλικού που αυτή απρόσκοπτα παρέχει.

Τοποθετούμενοι οι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν στην ανάγκη ύπαρξης πολλών λογοτεχνικών βιβλίων που να ανταποκρίνονται στην ηλικία και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Βασικά Ελλήνων λογοτεχνών- όπως υποστήριξε ένας Εκπαιδευτικός. Ακόμη, να υπάρχει σε μεταφρασμένη μορφή, πλήρης συλλογή των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, ώστε να δίνεται η ευκαιρία να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με την πολιτιστική μας κληρονομιά. Μια τέτοια πρακτική εφαρμόζεται με επιτυχία στη Δανία-σύμφωνα με κατάθεση ερωτώμενου Εκπαιδευτικού που επισκέφθηκε Σ.Β. της χώρας. Ακόμη, να υπάρχουν συλλογές περιοδικών με εξειδικευμένη θεματολογία τόσο για μαθητές και εκπαιδευτικούς. Επίσης, σειρές εξειδικευμένων βιβλίων που θα απευθύνονται κυρίως στους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Η θεματολογία τους μπορεί να άπτεται παιδαγωγικών, ψυχολογικών, ειδικής διδακτικής και άλλων παρεμφερών θεμάτων.

Λεξικά-ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα-θεωρούνται απαραίτητα. Εγκυκλοπαίδειες, κυρίως σε ψηφιακή μορφή, επειδή έτσι διασφαλίζεται η σύγχρονη ενημέρωση.

Σαφώς τάχθηκαν οι ερωτώμενοι υπέρ της ύπαρξης πλούσιου Ο/Α υλικού καθώς και ικανού αριθμού Η/Υ που να καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών. Επίσης να υπάρχουν έτοιμα λογισμικά για κάθε μάθημα, βοηθώντας στη διεξαγωγή του. Χάρτες σύγχρονοι και ενημερωμένοι, διαφάνειες, slides, CDs, DVDs, και οτιδήποτε μπορεί να δράσει ως αρωγός στη διαδικασία της μάθησης.

Τέλος, ως ψυχαγωγικός χώρος, η Σ.Β. θα μπορεί να περιλαμβάνει στη συλλογή της διάφορα παιδαγωγικά-ψυχαγωγικά παιχνίδια (σκάκι, σκραμπλ κ.ά.).

Όλο αυτό το υλικό της Σ.Β. θα πρέπει να επιλεγεί με βάση ορισμένα κριτήρια που θα εγγυώνται την αρτιότητα και την ποιότητα της συλλογής.

Οι θέσεις των ερωτώμενων Εκπαιδευτικών ήταν ποικίλες. Ως κριτήρια τέθηκαν η ηλικία των παιδιών, οι γνώσεις τους καθώς και τα ενδιαφέροντά τους. Να έχουν ελκυστική εξωτερική εμφάνιση με καλή εικονογράφηση, η βιβλιοδεσία τους να είναι ποιοτική ώστε να αντέχουν στην πολυχρησία. Ο συγγραφέας να είναι γνωστός(..αν και δεν αποτελεί κριτήριο ποιότητας αυτό από μόνο του), όμως μπορεί να είναι και νεοεισερχόμενος με περιεχόμενο σύμφωνα με το πνεύμα της εποχής.

Από έναν ερωτώμενο εκφράστηκε επιφύλαξη εάν το Υπουργείο θα εγκρίνει τις επιλογές. Αναφέρθηκε η ύπαρξη λίστας του ΥΠΕΠΘ με όλο το εγκεκριμένο έντυπο υλικό. Εκφράστηκαν ενστάσεις επειδή η λίστα δεν μπορεί να παρακολουθήσει την ταχύτατα εξελισσόμενη βιβλιοπαραγωγή, στερούμενη της απαραίτητης ευελιξίας και των γρήγορων ανακλαστικών που απαιτούνται.

Τέλος, ένα ακόμη κριτήριο που τέθηκε αφορούσε στη σχετικότητα και σύμπνοια του υλικού με το Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Με βάση, λοιπόν, τα παραπάνω τεθέντα κριτήρια επιλογής του υλικού μιας οργανωμένης Σ.Β. , θα πρέπει κάποιος ή κάποιοι να να προβούν σε αυτήν ακριβώς την επιλογή. Σε σχετικό ερώτημα που υποβλήθηκε για τον/τους υπεύθυνο/ους επιλογής του υλικού όποι οι Εκπαιδευτικοί συνέκλιναν στην άποψη πως ο Σύλλογος Διδασκόντων μπορεί και πρέπει να έχει βαρύνουσα άποψη. Σε συνεργασία με τον επιμορφωμένο δάσκαλο ή τον βιβλιοθηκονόμο θα επιλέξει εκείνο το απαραίτητο και σύγχρονο υλικό που θα εμπλουτίσει και θα ανανεώσει τη συλλογή της Σ.Β.. Όσο αφορά στη συμβολή του βιβλιοθηκονόμου στην επιλογή, υπήρξε και μια αρνητική θέση που τον ήθελε γνώστη μόνο σε ό,τι αφορά στην κατάταξη και ταξινόμηση του υλικού. Από δύο ερωτώμενους εκφράστηκε η άποψη που έδινε και στους μαθητές- όλους ή μόνο των δύο τελευταίων τάξεων- δικαίωμα για να εκφράσουν τη γνώμη τους στην επιλογή της συλλογής. Κάποια βιβλία που τους άρεσαν ή τα πρότειναν οι φίλοι ή οι

συμμαθητές μπορεί να προταθούν και να αγοραστούν ώστε να εμπλουτιστεί η αγαπημένη τους βιβλιοθήκη. Η βιβλιοθήκη που θα θεωρούν ότι συνδράμουν στην ανάπτυξη και την καλή της λειτουργία.

Χρηματοδότηση-Οικονομικοί πόροι

Ο οικονομικός παράγοντας είναι σαφώς καθοριστικότερος στη χάραξη πολιτικών για δημιουργία, ανάπτυξη και λειτουργία οργανωμένων Σχολικών Βιβλιοθηκών.

Σε σχετική με την παράμετρο αυτή ερώτηση, οι Εκπαιδευτικοί κατέθεσαν διάφορες απόψεις. Κοινό άξονα στη θέση όλων αποτέλεσε η άποψη πως το κράτος, η Πολιτεία μπορεί και πρέπει να είναι βασικός χρηματοδότης ενός τέτοιου εγχειρήματος. «...Δεν έχουμε δωρεάν Παιδεία ;...» εύλογα έθεσε ένα ρητορικό ερώτημα κάποιος Εκπαιδευτικός. Ακόμη, μέσω συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αντληθούν σχετικά κονδύλια. Το μοντέλο δημιουργίας των 499 Σχολικών Βιβλιοθηκών που «στήθηκαν» στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση το 1999 με συγχρηματοδότηση από το Β' ΕΠΕΑΕΚ πρότεινε ερωτώμενος να εφαρμοστεί βελτιωμένο και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο σημείο αυτό εκφράστηκαν σοβαρές ανησυχίες για διαρροή κονδυλίων σε περίπτωση που βρεθούν και διατεθούν χρήματα⁵. Είναι δυστυχώς ένα φαινόμενο των καιρών που οφείλεται είτε σε ελλιπή οργάνωση είτε σε ευκαιριακές καλύψεις άλλων αμεσότερων (;) αναγκών. Η αναφορά από Εκπαιδευτικό που επισκέφθηκε σχολείο της Φινλανδίας στο χρηματοδοτικό πρόγραμμα των σχολικών μονάδων και των Σχολικών Βιβλιοθηκών τους (50.000-60.000 ευρώ ετησίως!) έδειξε πόσο ψηλά βρίσκεται ο πήχης σε άλλες χώρες.

⁵ Από τα 70.431.000 ευρώ που προβλέπονταν στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για σχολικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα, τα 35.738.478 δόθηκαν από τις Περιφέρειες σε άλλα έργα! Εφημ. ΤΑ ΝΕΑ **ΤΕΤΑΡΤΗ 20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2005** Αρ.Φύλλου:18219

Πριν βρεθούν χρήματα-είπε ένας ερωτώμενος- θα πρέπει να βρεθούν και να εξασφαλιστούν χώροι που θα φιλοξενήσουν τη Σ.Β. Και τέτοιοι χώροι σήμερα δεν υπάρχουν.

Σε επίπεδο χρηματοδότησης από κονδύλια των Δήμων-με δεδομένο ότι τα σχολεία ανήκουν στην «περιουσία» τους- εκφράστηκαν θετικές και αρνητικές θέσεις. Οι αρνητικές περιστρέφονταν στην οικονομική στενότητα των Δήμων, που επιχορηγούν τα σχολεία *ίσα-ίσα για πετρέλαιο*. Θετικά τοποθετήθηκε ένας Εκπαιδευτικός που υποστήριξε ότι θα μπορούσε με ένα σωστό προγραμματισμό ο Δήμος να «στήνει» μια Σ.Β. ανά διετία ή τριετία. Για χρηματοδότηση από κονδύλια της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης η θέση όλων των ερωτώμενων ήταν αρνητική. Αναφέρθηκε και η περίπτωση χρηματοδότησης από ιδιώτες-χορηγούς. Και εδώ κατατέθηκαν θετικές και αρνητικές θέσεις. Οι αρνητικές δεν ήθελαν μια αξιοπρεπή βιβλιοθήκη, ένα θεσμό, ως «ζήτουλα» ψιχίων και παράλληλα διαφημιστή προϊόντων του ελεύθερου εμπορίου. Η θετική θέση από δύο ερωτώμενους έβλεπε πως κάποιος που είναι πλούσιος στην πόλη θα μπορούσε να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Μπορούν να βρεθούν κάποιοι χορηγοί για οικονομική βοήθεια, είπαν.

Τέλος, αναφέρθηκε και η αρωγή που μπορεί να δοθεί από τους εκάστοτε Συλλόγους Γονέων. Αν όμως το δούμε από διαφορετική γωνία, είναι σαν να χρηματοδοτούν οι ίδιοι οι γονείς τα παιδιά τους. Φυσικά δεν γίνεται λόγος για μεγάλα χρηματικά ποσά. Ίσα- ίσα για στοιχειώδη συντήρηση.

5.2 Προτάσεις

Βάσει των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την έρευνα που έγινε, θα μπορούσαν να κατατεθούν κάποιες προτάσεις ώστε ο θεσμός των οργανωμένων Σχολικών Βιβλιοθηκών να πάρει τη θέση που του αξίζει σε μια χώρα που δίδαξε τον Πολιτισμό.

1^η Πρόταση : *Επιχορήγηση έρευνας για επίσημη καταγραφή των υπάρχουσών Σχολικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα.*

Θα πρέπει οι παιδαγωγικές σχολές-κυρίως- και όλη η πανεπιστημιακή κοινότητα να επιχορηγηθούν οικονομικά ώστε να προκυρήσσουν και να προωθήσουν την έρευνα για καταγραφή των υπάρχουσών σχολικών βιβλιοθηκών στο χώρο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Να καταγραφούν προβλήματα σύστασης, οργάνωσης και λειτουργίας. Να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα, που θα συντελέσουν στην περαιτέρω εξάπλωση και εγκαθίδρυση του θεσμού.

2^η Πρόταση : *Σύσταση «Γραφείου Βιβλιοθηκών» στις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε όλους τους νομούς της χώρας.*

Στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κάθε νομού να συσταθεί «Γραφείο Βιβλιοθήκης και βιβλιοθηκονομικών θεμάτων» με υπεύθυνο δάσκαλο που έχει εξειδικευτεί και είναι πτυχιούχος της Σχολής Βιβλιοθηκονομίας. Ήδη λειτουργούν Γραφεία Πολιτιστικών Θεμάτων, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Εκπαιδευτικών Θεμάτων και Αγωγής Υγείας. Το γραφείο λειτουργώντας ως πυρήνας, θα ενημερώνει και θα ευαισθητοποιεί τον εκπαιδευτικό κόσμο για την αξία ύπαρξης οργανωμένης βιβλιοθήκης στο σχολείο και θα παροτρύνει και συμβάλλει στην προσπάθεια σύστασης σχολικής βιβλιοθήκης. Θα οργανώνει ενημερωτικές συναντήσεις για θέματα που θα άπτονται των οργανωμένων Σχολικών Βιβλιοθηκών.

3^η Πρόταση : *Ευαισθητοποίηση του εκπαιδευτικού κόσμου, στο θέμα της ύπαρξης οργανωμένης Βιβλιοθήκης στο σχολείο.*

Οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν διδαχθεί τον τρόπο αξιοποίησης της βιβλιοθήκης στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη αλλά ούτε και δεξιότητες χρήσης των πληροφοριών που προσφέρει κάθε βιβλιοθήκη, ώστε να είναι σε θέση, με τη σειρά τους, να διδάξουν αυτά τα πράγματα στους μαθητές τους. Επομένως αυτοί που καλούνται, σήμερα, να εφαρμόσουν έναν τόσο σημαντικό θεσμό, είναι απαραίτητο να ευαισθητοποιηθούν αρχικά και να αγκαλιάσουν αυτή την προοπτική. Η ευαισθητοποίηση αυτή μπορεί να επέλθει σταδιακά και ύστερα από προγραμματισμένες και συντονισμένες σχετικές δράσεις που θα ενστάξουν στη σκέψη τους προβληματισμό. Γιατί η ευαισθητοποίηση είναι (και) προϊόν προβληματισμού.

Η Πολιτεία να εφαρμόσει-ενεργοποιήσει το τελευταίο κεφάλαιο της Φ. 8/233/Γ1/1221/16.11.88 εγκυκλίου του ΥΠΕΠΘ, που αναφέρεται στην επιμόρφωση των σχολικών συμβούλων πάνω σε θέματα λειτουργίας και οργάνωσης των σχολικών βιβλιοθηκών. Από εκεί και πέρα, οι σχολικοί σύμβουλοι να αναλάβουν να οργανώσουν επιμορφωτικές συναντήσεις(σεμινάρια, ημερίδες, διημερίδες κ.ά.). Σκοπός τους θα είναι αφ' ενός η ενημέρωση για το θεσμό των σχολικών βιβλιοθηκών και αφ' ετέρου η ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων στην ανάγκη ύπαρξης αυτού του θεσμού στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης- και όχι μόνο.

4^η Πρόταση : Διοργάνωση Ημερίδων

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης και παράλληλη της ευαισθητοποίησης του εκπαιδευτικού κόσμου στον τομέα της οργάνωσης και λειτουργίας βιβλιοθηκών (και) στα δημοτικά σχολεία, να προγραμματίζονται σε ετήσια τακτική βάση ενημερωτικές-επιμορφωτικές ημερίδες με θέματα που θα άπτονται με ό, τι αφορά τις οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες. Εισηγητές μπορεί να είναι επιμορφωμένοι σχολικοί σύμβουλοι και εξειδικευμένοι βιβλιοθηκονόμοι. Οι ημερίδες μπορεί να έχουν και τη μορφή εργαστηρίου στο χώρο οργανωμένης σχολικής βιβλιοθήκης, με μαθήματα ταξινόμησης του υλικού, αναζήτησης τεκμηρίων, ηλεκτρονικής αναζήτησης κ.ά.

5^η Πρόταση : Προβολή ως θεσμικού αιτήματος για ίδρυση Σ.Β. στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, από το επίσημο συνδικαλιστικό όργανο των Δασκάλων (Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδος-ΔΟΕ).

Προβλήματα που εκτίθενται με τη μορφή διεκδικήσεων από τα συνδικαλιστικά όργανα του κλάδου των εκπαιδευτικών υπήρχαν και θα υπάρχουν στο χώρο της Παιδείας. Μεταξύ των θεσμικών αιτημάτων θα πρέπει να εμφανίζεται περισσότερο δυναμικά και το αίτημα για δημιουργία σχολικών βιβλιοθηκών στα δημοτικά σχολεία. Δυνατή φωνή προβληματισμού και διαμαρτυρίας για την αρνητική και απογοητευτική υφιστάμενη κατάσταση στο θέμα των σχολικών βιβλιοθηκών, μπορεί και επιβάλλεται να ηχεί από το επίσημο συνδικαλιστικό όργανο των δασκάλων, τη Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδας (Δ.Ο.Ε.) που εκφράζει τη βάση, τους κατά τόπους συλλόγους. Θα πρέπει να ακουστεί η φωνή του δασκάλου που αναζητά και διεκδικεί την ποιοτική εκπαίδευση.

6^η Πρόταση : Ενημέρωση της κοινής γνώμης για την υφιστάμενη δυσχερή κατάσταση στον τομέα στελέχωσης των-όσων υπάρχουν-Σ.Β.(μόνο σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας), από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων ΕΕΒ.

Στην Ελλάδα λειτουργούν τρεις παραγωγικές σχολές από όπου αποφοιτούν εξειδικευμένοι βιβλιοθηκονόμοι και αρχειονόμοι. Δύο στα Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης και Αθήνας και μία στο Ιόνιο πανεπιστήμιο στην Κέρκυρα στο τμήμα Αρχειονομίας. Η απορροφητικότητα όμως του επαγγέλματος είναι ελάχιστη, αφού δεν υπάρχει πολιτική ίδρυσης σχολικών βιβλιοθηκών, αφού δεν υπάρχουν σχολικές βιβλιοθήκες για την ακρίβεια του λόγου και όπου υπάρχουν(499 στη Β/θμια εκπ/ση) οι θέσεις καλύπτονται από επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς. Θα πρέπει, λοιπόν, οι ενώσεις των βιβλιοθηκονόμων ή των αρχειονόμων να αναλάβουν δράσεις για ενημέρωση της κοινής γνώμης όσο αφορά στην αξία της ύπαρξης βιβλιοθηκών στα σχολεία μιας χώρας που δίδαξε τον πολιτισμό. Θα πρέπει και μέσω διαδικτύου να γίνεται, κάτι που δε συμβαίνει(στην ιστοσελίδα της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων(<http://www.eebep.gr>).

Τελευταία δράση καταγράφεται με ημερομηνία 28/6/2007 και αφορά σε ένα ψήφισμα. (Αθήνα, 28/6/2007. *ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕΒΕΠ ΓΙΑ ΑΘΕΤΗΣΗ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ 100 ΜΟΝΙΜΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΩΝ ΣΤΙΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ*)

7^η Πρόταση : Πιλοτική εφαρμογή ίδρυσης οργανωμένων Σ.Β. ανά νομό.

Επέκταση της εφαρμογής.

Θα πρέπει επιτέλους να ξεκινήσει στην Ελλάδα η ίδρυση οργανωμένων σχολικών βιβλιοθηκών. Πριν δύο χρόνια είχε εξαγγελθεί η ίδρυση 54 βιβλιοθηκών σε δημοτικά σχολεία της χώρας με πιλοτικό χαρακτήρα. Δυστυχώς δεν παρατηρήθηκε καμιά κινητικότητα. Θα πρέπει λοιπόν μέσα από σχετικές μνείες και πιέσεις φορέων της εκπ/σης -και όχι μόνο -να «στηθούν» οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες σε σχολεία της Α/θμιας εκπαίδευσης στην αρχή με πιλοτικό χαρακτήρα. Τα δεδομένα και η επίλυση των προβλημάτων που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν ώστε να βελτιωθεί και εξακτινωθεί ο θεσμός προς περισσότερα σχολεία.

8^η Πρόταση : Δημιουργία σε κάθε Δήμο γραφείου «δημόσιας ανάγνωσης» με υπεύθυνο δημοτικό σύμβουλο κατά το πρότυπο της γαλλικής πόλης Λιμόζ (Το Βημα , 1997).

Εισροή μεγαλύτερων επιχορηγήσεων

Πρωτοποριακή για τα ελληνικά δεδομένα πρόταση, που όμως δεν υπολείπεται σοβαρότητας και περιεχομένου. Όταν μια κοινωνία-μικρή ή μεγάλη-καταφέρει (και) δια των συντονισμένων ενεργειών στελεχών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να «αναλώνει» και αξιοποιεί δημιουργικά το χρόνο της στην αναζήτηση γνώσης είτε στα βιβλία είτε στα πολυμέσα(Ο/Α υλικό, Διαδίκτυο, κ.ά.), τότε θα αποτελεί μια κοινωνία που θα στέκεται πάνω σε γερά θεμέλια ανάπτυξης και εξέλιξής της. Δυστυχώς, επειδή η εξαγγελία αυτή –ως προεκλογική- ίσως δεν τύχει «άγρας ψήφων», ίσως καταπνιγεί εν τη γεννέση της.

9^η Πρόταση : Δημιουργία ιστοσελίδας από το ΥΠΕΠΘ, μόνο για σχολικές βιβλιοθήκες.

Θα πρέπει να αναρτηθεί ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο από το ΥΠΕΠΘ σχετική με οποιοδήποτε θέμα άπτεται με τις σχολικές βιβλιοθήκες, που όμως να έχει διαρκή, έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση. Μέσα από αυτή θα μπορεί να ενημερώνεται, να προβληματίζεται, να ευαισθητοποιείται ο εκπαιδευτικός κόσμος- και όχι μόνο- για τον καίριο θεσμό των σχολικών βιβλιοθηκών.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα αυτή, με δεδομένη την ελάχιστη εμφάνιση αντίστοιχων διερευνητικών προσπαθειών στην Ελλάδα, μπορεί να συμβάλλει στην προσέγγιση του προβλήματος της έλλειψης βιβλιοθηκών στα σχολεία της πατρίδας μας και ειδικότερα σε εκείνα της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Με την παρούσα εργασία επιχειρείται να εγερθούν προβληματισμοί για την ανυπαρξία των σχολικών βιβλιοθηκών ως σημαντικού θεσμού στην ποιοτική εκπαίδευση. Να επιτευχθούν προσεγγίσεις τέτοιες που θα συμβάλλουν θετικά προς την δημιουργία βιβλιοθηκών στα σχολεία. Να αποτελέσει αφορμή για συγκρότηση παρόμοιων ερευνητικών προσπαθειών ευρύτερης κλίμακας, ώστε να αποτυπωθεί η κατά το δυνατόν πληρέστερη συνολική κατάσταση για την τύχη των σχολικών βιβλιοθηκών ως σημαντικού και καθοριστικής σημασίας θεσμού για την παροχή ποιοτικής Εκπαίδευσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Ζαφειρίου, Γ., (2003), *Μέθοδοι έρευνας στη Βιβλιοθηκονομία . Διδακτικές σημειώσεις*, Σίνδος , Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης.
- Ζαφειρόπουλος, Κ., (2005), *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*, Αθήνα, Κριτική.
- Ιωσηφίδης, Θ., (2002), «*Η χρήση Η/Υ στην ανάλυση δεδομένων ποιοτικής κοινωνικής έρευνας*», στο Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμος Θ´(33) :111-131
- Ιωσηφίδης, Θ., (2003), *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα, Κριτική.
- Ιωσηφίδης, Θ. και Σπυριδάκης, Μ., (2006), *Ποιοτική κοινωνική έρευνα. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων*, Αθήνα, Κριτική.
- Καψάλης, Γ., (2000), *Μελέτες Παιδικής Λογοτεχνίας*, Αθήνα, Gutenberg.
- Καψάλης, Γ., (1989), *Έρευνα για τις σχολικές βιβλιοθήκες στα δημοτικά σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων*, Ιωάννινα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Κολιούσκας, Β.,(2005), *Οι σχολικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία (1994-2004). Θεωρία και πράξη*. Πτυχιακή εργασία. Σ.Δ.Ο. , Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης (αρ.πρωτ.--).
- Κορομπίλη, Σ., (1994), *Μέθοδοι Έρευνας στη Βιβλιοθηκονομία*, Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης, Σίνδος.
- Μάλλιαρης, Α., (2004), *Σχολικές βιβλιοθήκες. Υπαρκτές ή ανύπαρκτες; , Θεσσαλονίκη, Μαλλιάρης-Παιδεία.*
- Ντελόπουλος, Κ., (2005), *Για τις σχολικές βιβλιοθήκες. 4+3 κείμενα από βιβλιοθηκονομική άποψη*, Αθήνα, Gutenberg.

- Μαντάς, Ν. και Ντάνος, Α. , (1993), *Μεθοδολογία εκπόνησης πτυχιακών εργασιών συμβολή στην έρευνα και στη συγγραφή της επιστημονικής εργασίας*, Αθήνα, Σύγχρονη Εκδοτική.
- Πιέρρος, Σ., (2000), *Μέθοδοι έρευνας στη Βιβλιοθηκονομία*, Σίνδος, Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης.
- Σαϊτης, Χ., Σαϊτη, Α., (2002), *Σχολικές βιβλιοθήκες*, Αθήνα, Ατραπός.
- Φέσσα, Ρ., (1989), *Βιβλιοθήκη*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Χαραλαμπόπουλος, Β.,(1963), *Η σχολική βιβλιοθήκη*, Αθήνα, Χριστιανική Ένωση Ελλήνων Εκπ. Λειτουργών.
- Χαραμής, Π.,(1992), *Η σχολική βιβλιοθήκη στην ελληνική πρωτοβάθμια & δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό, τ.8.*

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Bell, J., (1997), *Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Μετάφρ. Ρήγα, Αθήνα, Gutenberg.

Beveridge, W., (1993), *Problem Solving Interviews*, London, Allen and Unwin.

Bohm, A., (2004), “*Theoretical coding:text analysis in grounded theory*”, in Flick, U., Kardoff von E., Steinke, I. (edit.), *A Companion to Qualitative Research*, London, Sage, pp.270-275

Borg, W.R., (1981), *Applying Educational Research : A Practical Guide for Teachers*, New York, Longman.

Gliner, J.A., (1994), “*Reviewing qualitative research: proposed criteria for fairness and rigor*”, *Occupational Therapy Journal of Research*, 14 (2), pp 78-90.

Corbin, J. and Strauss, A., (1990), “*Grounded theory method:procedures, canons and evaluative procedures*”, *Qualitative Sociology*, 13, 13-21.

Dey, I., (1993), *Qualitative data analysis: A user-friendly guide for social scientists*, London, Rutledge and Kegan Paul.

Gavron, H., (1966), *The Captive Wife*. London : Routledge& Kegan Paul.

Glaser, B.G. and Strauss, A., (1967), *The Discovery of Grounded Theory, Strategies for Qualitative Research*, Sicago, Adline.

Huberman, A.M. and Miles, (1994), M.B. “*Data management and analysis*” in Denzin, N.K. Lincoln, Y.S. (edit.) *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks : Sage Publications.

Johnson, D., (1984), « *Planning Small-scale Research*», Bell, J. , Bush, T., Fox, A., et all., *Conducting Small-scale Investigations in Educational Management*. , London, Harper&Row.

Lacey, A. Luff, D., (2001), “*Qualitative data analysis*”, in *Trend Focus on Research and Development in Primary Health Care : An Introduction to Qualitative Analysis*, Trend Focus, London.

Levine, H.G., (1985), “ *Principles of data storage and retrieval for use in qualitative evaluations*” in *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 7(2): 169-186.

Mason, J., (2003), *Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Saunders, M., Lewis, P. and Thornhill, A., (2000), *Research Methods for Business Student*, Harlow, Pearson Education.

Selltiz,C., Jahoda, M., Deutsch, M., & Cook, S.W. ,(1962), *Research Methods in Social Relations*, New York, Holt, Rinehart& Winston.

Silverman, D., (2000), *Doing Qualitative Research: a practical handbook* .London, Sage.

Tesch, R., (1990), *Qualitative Research: Analysis types and software tools*, London, Rutledge/Falmer.

Whyte, W.F., (1982), *Interviewing in field research in: Burgess, R.G., ed. Field research: a sourcebook and field manual*. London: George Allen and Unwinn, 111-122.)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ-ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ-ΗΜΕΡΙΑΔΕΣ

Esphome, V. (1998) «*Η βιβλιοθήκη και το βιβλίο στην Εκπαίδευση*». Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, Αθήνα.

Price, G. (1999) «*The role of the library in the effective primary schools* ». *The School Librarian* , 47 : 119-120.

Αρβανίτη, Ι. κ.ά. (2002) «*Οι εκπαιδευτικοί του Δημοτικού Σχολείου οραματίζουν την ιδανική σχολική βιβλιοθήκη*». Σύγχρονη Εκπαίδευση, 127 :110.

Καπερναράκου, Κ. (2001) «*Η βιβλιοθηκονομία της ψηφιακής εποχής*», *Η Καθημερινή*. 3 Ιουνίου.

Ντελόπουλος, Κ. (1989) «*Σε κάθε σχολείο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης λειτουργεί σχολική βιβλιοθήκη*». *Ανοιχτό Σχολείο*, 13 :10-15.

Σίνα, Β. (1998) «*Ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα*» Ανάπτυξη της εφαρμογής των βιβλιοθηκών στις Διευθύνσεις , Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄ ΑΘΗΝΩΝ. ΕΠΕΑΕΚ-Έργο «Πνύκα»:Σχολικές βιβλιοθήκες, Αθήνα, 1998, Αθήνα.

Σοφούλης, Κ. (2001) «*Λειτουργικές προϋποθέσεις επιβίωσης και ανάπτυξης των σχολικών βιβλιοθηκών : Η σχολική βιβλιοθήκη, το παιδαγωγικό υπόδειγμα του σχολικού συστήματος και η σχέση του σχολείου με την τοπική κοινωνία*». Σύγχρονη Εκπαίδευση , 116 :32-36.

Το Βήμα (1997) *Γραφείο «Δημόσιας Ανάγνωσης», ΤΟ ΒΗΜΑ*, 1 Ιουνίου 1997, σ.43.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Βικιπαίδεια ελληνική (2008) *Εγκυκλοπαίδεια-Θεματικός κατάλογος* [on line]. Αθήνα, Βικιπαίδεια Διαθέσιμο στο :<http://el.wikipedia.org/wiki/> [Τελευταία πρόσβαση 27 Φεβρουαρίου 2008].
- Εργαστήριο Πειραματικής Παιδαγωγικής (2006) *Μεθοδολογία έρευνας, ανάλυση δεδομένων και ερμηνεία αποτελεσμάτων στις κοινωνικές επιστήμες*. [on line]. Αθήνα, Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τμήμα

Φιλοσοφίας [Παιδαγωγικής](#) και [Ψυχολογίας](#)

Τομέας Παιδαγωγικής Διαθέσιμο

στο: http://www.ergastirio.ppp.uoa.gr/seminaria/poiotiki_2006.html

[Τελευταία πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2008].

- Μπαμπινιώτης, Γ. «*Το Φινλανδικό πρότυπο*». [on line] [Eduportal.gr](http://www.eduportal.gr)
20 Αυγ.
2008 <http://www.eduportal.gr/modules.php?name=News&file=print&sid=29> [Τελευταία πρόσβαση 20 Αυγούστου 2008].
- Πράμας, Χ. (2008) *Το φινλανδικό Αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικών Επιστημών για την Υποχρεωτική Εκπαίδευση* [on line]. Διαθέσιμο στο <http://www.alfavita.gr/artra/artro20080104a.php> [τελευταία πρόσβαση 6 Ιανουαρίου 2008].
- Το manifesto της UNESCO. Διαθέσιμο στο [:http://www.haef.gr/gre/libraries/manifest/manifest.html](http://www.haef.gr/gre/libraries/manifest/manifest.html) [Τελευταία πρόσβαση 10 Ιουλίου 2008].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Το σχολείο [Hotherskolen](#) στο Hårlev της Δανίας

Το ιδανικό σχολείο [Hotherskolen](#) στο Hårlev, εξήντα περίπου χιλιόμετρα από την Κοπεγχάγη.

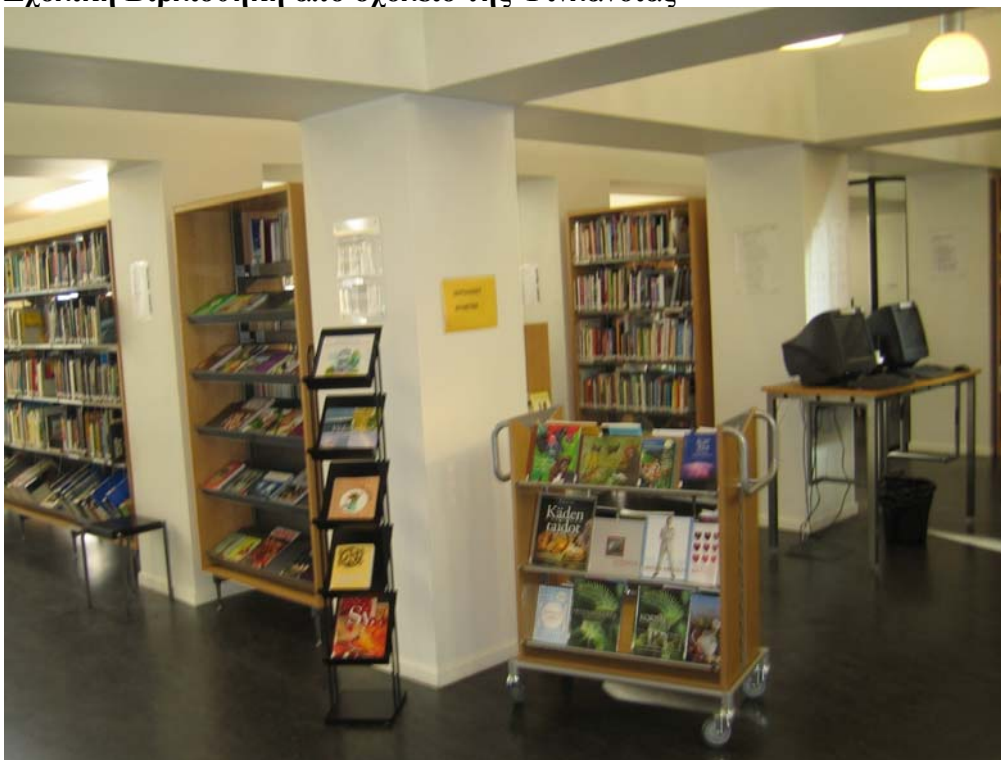
Αντίθετα με τις δικές μας Σχολικές Βιβλιοθήκες, που αποτελούνται από μία, μικρότερη ή μεγαλύτερη αίθουσα, η Βιβλιοθήκη του Hotherskolen είναι διώροφη (ισόγειο + 1ος όροφος). Καταλαμβάνει ολόκληρο το κτίσμα που βλέπετε στη φωτογραφία.

Μικροί μαθητές δανείζονται ή επιστρέφουν βιβλία. Βρίσκονται στο χώρο του υπεύθυνου, κάπως σαν τον δικό μας, όπου υπάρχει ένας υπολογιστής για τους δανεισμούς. Οι δανεισμοί γίνονται εύκολα, με την ανάγνωση γραμμοκωδίκων, όπως και με το δικό μας ABEKT (όταν μας το επιτρέπουν τα Windows NT).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Σχολική Βιβλιοθήκη από σχολείο της Φινλανδίας

Φινλανδία. Άποψη εσωτερικού χώρου Σχολικής Βιβλιοθήκης

Φινλανδία. Αφιέρωμα στον ζωγράφο-χαρακτή Rebrandt Hamerszoon van Rijn.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ**Εσωτερικό της Βιβλιοθήκης του 6^{ου} Δημοτικού Σχολείου Έδεσσας****6^ο Δημ. Σχολείο Έδεσσας. Ανάπτυξη project στο χώρο της Βιβλιοθήκης****6^ο Δημ. Σχολείο Έδεσσας. Άποψη της Βιβλιοθήκης/Αναγνωστήριο.**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Απόψεις Βιβλιοθηκών σε Δημοτικά Σχολεία της Έδεσσας

1^ο Δημοτικό Σχολείο. Βιβλιοθήκες στο κοινό γραφείο δασκάλων- διευθυντή του Σχολείου στον 1^ο όροφο . Συλλογή 80 βιβλίων.

2^ο Δημοτικό Σχολείο. Βιβλιοθήκη σε αίθουσα στον 2^ο όροφο. Συλλογή 120 βιβλίων.

3^ο Δημοτικό Σχολείο. Βιβλιοθήκη σε φοριαμούς, στο γραφείο της διευθύντριας στον 1^ο όροφο. Συλλογή 50 βιβλίων.

4^ο Δημοτικό Σχολείο. Βιβλιοθήκη σε φοριαμό στο διάδρομο του 1^{ου} ορόφου. Συλλογή 90 βιβλίων.

5^ο Δημοτικό Σχολείο. Βιβλιοθήκη σε φοριαμούς, στο ισόγειο, σε διάδρομο που οδηγεί σε αποθήκη και λεβητοστάσιο. Συλλογή 100 βιβλίων.

7^ο Δημοτικό Σχολείο. Βιβλιοθήκες στο κοινό γραφείο δασκάλων-διευθύντριας. Συλλογή 320 βιβλίων.

8^ο Δημοτικό Σχολείο. Διατίθεται μια πολύ μικρή αίθουσα Βιβλιοθήκης στον 1^ο όροφο. Συλλογή 110 βιβλίων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

Η υποδειγματική Βιβλιοθήκη του 6^{ου} Δημοτικού Σχολείου Έδεσσας

6^ο Δημοτικό Σχολείο. Αίθουσα Βιβλιοθήκης 35 τ.μ στο ισόγειο, σε κεντρικό σημείο του κτιρίου. Με Αναγνωστήριο. Συλλογή 1.400 βιβλίων. Δανειστική.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

Διάγραμμα θεματικών κατηγοριών

ΘΕΜΑ 1

Σημερινή επικρατούσα κατάσταση

- ✓ Στην Ελλάδα
- ✓ Στην Ευρώπη

ΘΕΜΑ 2

Χρησιμότητα-Ρόλος της Σ.Β.

- ✓ Ωρολόγιο πρόγραμμα
- ✓ Καλλιέργεια δεξιοτήτων
- ✓ Επαφή μαθητή με το βιβλίο

ΘΕΜΑ 3

Λειτουργία της Σ.Β.

- ✓ Είδος Σ.Β.
- ✓ Χρήστες Σ.Β.
- ✓ Ωράριο λειτουργίας Σ.Β.
- ✓ Στελέχωση Σ.Β.

ΘΕΜΑ 4

Συλλογή της Σ.Β.

- ✓ Είδη Συλλογής
- ✓ Κριτήρια και υπεύθυνοι επιλογής της Συλλογής

ΘΕΜΑ 5

Χρηματοδότηση-Οικονομικοί πόροι της Σ.Β.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ

Φόρμα-Οδηγός Συνέντευξης (Interview guide)

Λίστα θεμάτων-Γενικό πλαίσιο επιλεγόμενων θεμάτων

Θέμα 1

Σημερινή επικρατούσα κατάσταση

1.1 « Ποια, πιστεύετε, είναι η σημερινή επικρατούσα κατάσταση στο χώρο των σχολικών βιβλιοθηκών στην Πρωτοβάθμια Εκπ/ση, γενικά στην Ελλάδα; Στην Ευρώπη ; ».

Θέμα 2

Χρησιμότητα-Ρόλος της Σ.Β.

2.1 « Είναι απαραίτητη η κεντρική Σ.Β. σε μια σχολική μονάδα ; ».

2.2 « Τι πιστεύετε ότι μπορεί να αντλήσει ο μαθητής από τη Σ.Β ; ».

2.3. « Θα μπορούσε/έπρεπε η Σ.Β. να είναι άμεσα συνδεδεμένη με το ημερήσιο σχολικό μάθημα, να στηρίζει το ωρολόγιο πρόγραμμα»; Μπορεί να αποτελεί κομμάτι της σχολικής διαδικασίας ; ».

2.4 « Μπορεί να λειτουργεί ως κέντρο πληροφοριών για θέματα που ανατίθενται στους μαθητές, να δρα δηλαδή συμπληρωματικά στο έργο του σχολείου ; Θα πρέπει ,μήπως, να αλλάξει φιλοσοφία το εκπ/κό μας σύστημα, όπου η σχ. βιβλιοθήκη θα αποτελεί το σημείο αναφοράς της μαθησιακής διαδικασίας ; Μπορούμε να υποστηρίξουμε πως τα παιδιά μέσω αυτής(Σ.Β.) να ερευνούν, να ανακαλύπτουν αυτενεργώντας; Να προσκτούν τη γνώση με επιστημονικό-ερευνητικό τρόπο ; ».

2.5 « Μπορεί, μέσω της εμπλοκής του μαθητή με τη Σ.Β., να αναπτυχθούν και να καλλιεργηθούν δεξιότητες ή ικανότητες όπως η φαντασία, η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη, η συνεργασία, ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου και της γραπτής-προφορικής έκφρασης ; ».

2.6 « Πιστεύετε ότι μπορεί να λειτουργήσει αντισταθμιστικά, καλύπτοντας τις ανάγκες μαθητών που δεν έχουν ή δεν μπορούν να έχουν-οικονομικοί λόγοι-εξωσχολικά βιβλία στο σπίτι τους ; ».

2.7 « Μια καλά ενημερωμένη Σ.Β. παρέχει στο μαθητή τη δυνατότητα να γνωρίσει τον κόσμο του βιβλίου ; ».

« Μπορεί, μέσα από σχετικές δράσεις, να προωθηθεί και να αναπτυχθεί η αγάπη για το διάβασμα, η φιλιαναγνωσία ; ».

2.8 « Ο ρόλος της Σ.Β. μπορεί να είναι και ψυχαγωγικός; .Εικονογράφηση των βιβλίων, ποικιλία θεμάτων ...».

Θέμα 3

Λειτουργία της Σ.Β.

3.1 « Πρέπει η Σ.Β. να λειτουργεί σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο-αίθουσα-, σε επίπεδο τάξης ή συνδυαστικά ; ».

3.2 « Ποιοι, πιστεύετε θα μπορούσαν να είναι οι χρήστες της Σ.Β. ; Μαθητές όλων των τάξεων, εκπαιδευτικοί ,άλλα μέλη της οικογένειας, κάτοικοι της ευρύτερης κοινότητας ;...».

3.3 « Ως τι θα μπορούσε να λειτουργεί η Σ.Β. ; Δανειστική, δανειστική με αναγνωστήριο, διαδανειστική, επικουρική στα μαθήματα ;».

3.4 « Ποιο νομίζετε ότι πρέπει να είναι το ωράριο λειτουργίας μιας σχολικής βιβλιοθήκης ; Μια μέρα την εβδομάδα, εκτός ωρών και ημερών λειτουργίας του σχολείου, μια ημέρα και ώρα της εβδομάδας, μια-δυο ώρες μετά τη λήξη των μαθημάτων, ...και κάποιες ώρες τα απογεύματα, ...και υποχρεωτικά τα Σάββατα ; ».

3.5 « Πιστεύετε πως, για να λειτουργήσει σωστά και αποτελεσματικά μια βιβλιοθήκη, χρειάζεται να γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί κάτι ιδιαίτερα; Χρειάζεται και ειδικευμένο προσωπικό; Χρειάζεται να στελεχωθεί η σχ. Βιβλιοθήκη με ειδικό βιβλιοθηκονόμο; Σε περίπτωση αδυναμίας, από ποιον, πιστεύετε, μπορεί να στελεχωθεί ;».

Θέμα 4

Συλλογή της Βιβλιοθήκης

4.1 « Ποια θα πρέπει να είναι τα είδη της συλλογής μιας σχ. Βιβλιοθήκης ; Βιβλία, περιοδικά, βιντεοταινίες εκπαιδευτικές, CDs ;...».

4.2 « Ποια είδη βιβλίων πρέπει να υπάρχουν στη συλλογή ; ». Άφθονα λογοτεχνικά, γενικών γνώσεων, λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, βοηθητικά στη διεξαγωγή των μαθημάτων-π.χ. βιβλίο που αναφέρεται στο μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας να υπάρχει στη βιβλιοθήκη ».

4.3 « Με ποια κριτήρια θα πρέπει να επιλέγονται τα βιβλία ; Ηλικία, φύλλο, κοινωνικές ομάδες, σύγχρονα και διαρκώς ανανεωμένοι τίτλοι ».

4.4 « Ποιοι πρέπει να είναι οι υπεύθυνοι για την επιλογή της συλλογής ; Σύλλογος διδασκόντων, τα παιδιά, ο υπεύθυνος βιβλιοθηκονόμος ;...».

Θέμα 5

Χρηματοδότηση-Οικονομικοί πόροι

5.1 « Ποιος, πιστεύετε, πρέπει πρωτίστως να μεριμνά για την ίδρυση και εμπλουτισμό της Σ.Β.; Το ίδιο το κράτος, οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, οι δήμοι, κάποιοι ιδιώτες ; ».